

D. CHRIST. HANACCN
JVR. SAX. P. P. ORDINARII, ET FACVLT. JVRID.
WITTEBERGENSIS ASSESSORIS
DIATRIBE

DE
AERE ALIENO
STVDIOSORVM,

VVLGO:

Vom

Schuld- und CREDIT- Wesen
derer Studenten,

*OB INSIGNEM ARGVMENTI VTILITATEM
DENVO RECUSA*

FRANCOFVRTI ET LIPSIAE.
MDCCXLI.

ALFRED A. LINDO

117 DIOGESSA

11801

2nd

CHURCH OF THE HOLY TRINITY

11801

11801

11801

11801

11801

PROOEMIUM.

In quavis Republica, bene constituta, studiorum causa omni semper favore honoreque digna est habita. Idque jure ac merito. sive enim rem ex pretio aestimes, sive utilitatem, quæ in ipsam Rempublicam, pacis bellicque tempore, redundat, spectes, reliquis artibus, sine dubio, ingeniorum cultura, longe præferri, omnino meretur. Referendum huc est sapiens consilium FRIDERICI ÆNOBARBI aliorumque Regum ac Principum, qui, præter ceteras artes atque scientias, literarum cultores tot tantisque exornandos, censuerunt privilegiis atque largitionibus, ut, nostro quidem ævo, de iis conservandis magis, quam augendis, laborandum nobis esse videatur. In primis vero illa utuntur libertate Academiæ Germaniæ nostræ, uti illis, qui studiorum causa, ibi morantur, temporis pecuniæve suæ liberrimi sint moderatores & arbitri. Sed doluerunt æque sæpenumero complurima liberalium artium domicilia vices suas

suas, quod nihilominus, in tanta libertatis usura, aut literarum dignitatem magnopere periclitari, aut ipsam seculi spem falli, baud raro videant. Tum vero sigillatim, tristem ac desperatum rerum sequi exitum, experientia docet, si, cum tempore, quo studiosis nihil pretiosius est, ipsum quoque patrimonium, quod in studiorum usus conferri oporteret, per luxuriam & languorem, Musis inimicum, effundatur, sique, facultatibus in otio exhaustis, omni discendi occasione dimissa, ac præterea ære alieno gravissimo contracto, Academiis valedicendum sit. Equidem a nobili & generosa studiosorum conditione sordida auaritia aliqua maxime abhorret, quippe quibus integrum potius est, per sapientem rerum suarum administrationem, ac modicam liberalitatem, quam patrimonii vires ferunt, bonæ suæ indolis documenta edere, in Academiis. Neque statim existimandum, omne æs alienum Academicum studiosis dedecori esse, propterea, quod, per illud, summa interdum eorum diligentia, flagrantissimumque discendi desiderium, probatur, danturque casus, ubi, ob calamitates vel publicas, vel domesticas, supervenientes, nisi medio laudabili conatu desistendum sit, ejusmodi æs alienum necessario contrahi oportet. Ac sane optandum quidem foret, ut æs alienum Academicum, non, nisi has ob causas, contraheretur. Ita enim neque honoris, neque officii, rationi quisquam deesset. Verum

Verum negare nemo poterit, a multis multo aliter rem interdum geri, in Academiis, cum etiam, nonnunquam studiosos, neque honoris tuendi, neque studiorum, gratia, sed, alias ob causas, maximo ære alieno obstrictos esse, quotidie videas, ita, ut, quemadmodum, de Academia Lipsiensi, Vitembergensi & Jenensi (jure an injuria?) vulgo quondam dici sueverit, felicem numerari illum, qui ex harum aliqua, valetudine integra, sine uxore ac sine vulneribus, decesserit, nunc forsitan, majori quodam jure, in universam id sustineri posse videatur, honori ducendum esse, qui, sine ære alieno, studiorum curriculum conficere, domumque remigrare, potuerit. Consulendum hic itaque literarum dignitati ac bono publico, dudum consueverunt summi principes, Academiarum indulgentissimi fundatores ac nutritores, qui cum probe scirent, quantum damni ipsi Reipublicæ afferat studiosæ juventutis male administrata res domestica, inde ab instauratis in Germania literis, multum, de ære alieno, studiorum causa contracto, perquam sapienter passim constituerunt, speciatim vero Serenissimus Potentissimusque Poloniarum Rex atque Elector Saxonie, Dominus noster longe gratiosissimus, FRIDERICVS AVGVSTVS, una cum maioribus suis, gloriosissimæ memoriæ, reliquis suis ordinis exemplum hac in re, sapientis legislaturæ præbuit, dum ille nuperrime, antiquis legibus instauratis, patribus

hujus Academiæ autoribus, liberæ studiosorum, æris alieni contrahendi, facultati, patriæ salute id efflagitante, justos poni limites, jussit voluitque. Quæ quidem res cum in universum late omnino pateat, neque, pro multitudine causarum, quæ hujus generis, in ipsis rerum argumentis, incidere possint, interpretationem doctrinalem, neque diligentiam, respuat, nemo tamen, quantum constat, de ære alieno Academico, ex instituto egerit, itaque nobis, de specimine quodam Academico, publice edendo, cogitantibus, in præsentia, hæc instituti ratio comprobata est, ut omne jus, quod, circa æs alienum studiosorum, vel contrahendum, vel, quod contractum est, dissolvendum, obtineat, duabus sectionibus, pro ingenii mediocritate, enucleare atque colligere constitueremus. Abs Te vero L. B. atque, pro dignitatem ratione, suspiciende, etiam atque etiam petimus, ut, si conatus nostri Tibi non ubique satisfaciant, nec Tuae expectationi respondeant, omnia tamen æqui bonique consulas. Nos enim numerosa quadam librorum pompa omni-que oraculo destituimur, familiari ac domestico, quod multis, qui præcocem aliquam felicitatem & eruditionis laudem vel enixe ambiunt, vel, jam obtentam, tueri student, crebro consulere licet. Nos, nullo consulto humano oraculo, sed divino potius Numine, pie religioseque implorato, quæ utilitati publicæ consulere videntur, e curta supellectile, pro ingenii mediocritate, depromere annitemur.

SECTIO PRIMA
DE
AERIS ALIENI
ACADEMICI CONTRA-
HENDI RATIONE.

§. I.

Ante, quam rem ipsam perficere hic aggredimur, operæ pretium est, ut eas res, quas res, in ipsa præsentis dissertationis inscriptione, potissimum innuimus, paucis describamus. Quo facto, postea, de ipsa sententia nostra, hic tradenda, eo apertius clariusque constare poterit. Æs alienum quid idiomate Latino ac stylo Juris Romani significet, in vulgus notum est. Æs, apud priscos Romanos, quibus sub initium Reipublicæ, auri argenteive aut nullus, aut rarior erat usus, pecuniæ vicem subibat. Imo æris nomen in omni pecunia, aurea sive argentea, postea quoque illi retinuerunt, cum ditiores, per victricia sua arma, facti sint, *leg. ALCIATVS, de Verb. signif. p. 235. FRANCKENSTEIN. de ærario populi Romani, c. 2.* Æs itaque alienum omnis dicitur pecunia, quæ nostra non est, sed aliis debetur. Luculenter in hanc rem scribit *VLPIANVS, l. 213. de V. S.* æs alienum est, quod nos aliis debemus, æs suum est, quod nobis alii debent, *add. l. 159. eod. CUIAC. Lib. VII. Obs. 33. sub. fin. WISSENBACH. in diatriba, mutuum esse alienationem, FRANECKERAE, 1660. in 12. edit. Disp. II. thes. 16. & disp. 3. thes. 7.* Æs hoc alienum, vulgari seculi stylo, effertur, per nomina passiva, Germ. *Schulden*, quibus opponuntur activa, *aussenstehende Schulden*, sive æs suum, nec incommode, huic enim appellationi respondet veterum Romanorum institutum, quo eorum, quibus pecuniæ credebantur,

tur, nomina kalendariis perſcribi ſolebant, BRISſON. *de form. p. 538*. Inde nomina appellabantur, aut ipſa debita, aut tituli eorum, qui patiebantur, apud alium, eſſe in tabulis, in quas referebatur, cui mutuum eſſet datum, PITIſCVS, in *Lex. Antiqu. voc. Nomina*, p. 273. Cumque præſentis noſtri inſtituti ratio eo redeat, ut omne id, quod, circa æs alienum ſtudioſorum, aut contrahendum, aut, contra-ctum diſſolvendum, juſtum & æquum eſſe videatur, gene-ratim ac ſpeciatiim tradituri ſimus, ergo, vocabulum æris alieni, quod fieri vel poteſt, vel res ipſa forſitan poſtu-lare videtur, quam latiffime hic ſumi, volumus. Ita nec dubitandum eſt, quin appellatio altera germanica *Deſ Schuld und Credit Weſenſ*, quam, majoris lucis cauſa, apponere viſum eſt, inſtituto noſtro itidem optime con-veniat, quanquam Dn. a LVDWIG, in *diſp. de differentiis juris Romani & German. in Mutuo, different. 1. & lit. f. vocem Cre-dit Weſen* ſpuriam eſſe in vernacula, contendit, ac vehe-menter uſum ejus reprehendit, placet tamen nihilominus, ex ipſius conſilio l. c. ejusmodi uti vocabulo, quod, in cu-riis ac foris, receptum jamdudum eſt, ac fere civitate do-natum.

§. II. Altero vero nunc loco dicendum quoque eſt, quoniam hic ſtudioſorum nomine nobis potiffimum veni-ant. Studioſorum denominationem multifariam, in jure noſtro, ſumi, conſtat. Hanc, in primis, quod ad Juris-prudentiam attinet, communem ſæpe eſſe, tam Docto-rum, quam auditorum, probat CUIACIUS, *L. VII. obſ. 25*. Plura de homonymia hujus vocabuli, ex legibus, affert TABOR, in *Racemat. Crim. defin. p. 108. opp. ad l. 52. D. d. furtis verſ. ſtudioſo meo*. Ac præterea notum eſt, quoties, de ſtu-dioſorum immunitatibus ac privilegiis, quæritur, eorum numero complures cenſeri, de quibus tamen hic merito dubitamus, an omnes huc pertinere queant. Si enim ita quæratur, ſtudioſos, malis moribus præditos, & qui na-viter literis non incumbunt, licet in catalogum relati ſint, ad

ad usuram tamen privilegiorum non admittit HVBERVVS, *ad π. P. 2. p. 210. §. 75.* VINNIVS, *ad I. L. 1. t. 29. §. 15.* ac, studiosos, qui ideo degunt in Academiis, ut vexent creditores, privilegio restitutionis in integrum indignos esse, censet REBVEF. *d. privileg. studios. priv. 119. ibique* LVDOVICI *p. 146.* Ex adverso, ne quidem extra Academiam degentem, etiam post quinquennium, studiosorum immunitatibus privandos esse, existimat HVNNIVS, *d. privileg. studios. quæst. ult. p. 175.* COTHM. *Resp. Acad. quæst. 19. n. 25. & 26. & Respons. 20. n. 25. & 26.* LVDOVIC. *Observ. de privileg. studios. p. 49. & alii.* In Academiis vero, qui, per decennium, studiorum causa, commoratur, discipulus esse desinit, atque incola illius loci factus, domiciliumque ibi nactus, esse videtur, per *l. 2. C. d. incolis.* CVIACIVS, *d. l.* SCIPIO GENTILIS, *ad Authent. Habit. C. Ne fil. pro patre. §. 43. p. m. 211.* & quæ sunt reliquæ liberales interpretandi rationes, quas studiorum causa, omni favore digna, admitti alioqui suadet.

§. III. Sed, de ære alieno studiosorum, magnopere dubitandum est, an de illo juris dispositiones pari se habeant ratione. Illæ enim privilegii rationem, nostro quidem iudicio, eo minus habere possunt, quo magis leges Academicæ, circa æs alienum studiosorum, latæ, horum limitatum arguunt commercium, liberamque rerum suarum administrationem circumscribunt. Quare, multo hic aliter, atque in privilegiorum causa, studiosi appellationem accipiendam esse, putaremus, & si certi quid, ex legum sententia atque rationibus civilibus, exquirere liceat, dicendum omnino videtur, eos tantum studiosorum nomine, in præsentī causa, nobis venire posse, qui in Academiis, studiorum causa, commorantur, & cum aliis commilitonibus, in togatæ militæ castris versantur, ubi sane, contra inscitiam & ignorantiam, veluti infensissimos hostes, dies noctesque, fidelibus ducibus, acriter pugnandum est. In qua quidem liberali & acerrima ingeniorum con-

tentione, morumque æmulatione, eo magis cavendum est, ne quis re sua male utatur, quo facilius hoc, in tanta commilitonum societate & frequentia, qui tamen non omnes sunt ejusdem frugalitatis, evenire potest. Legum, huc pertinentium, accedit promulgatio & autoritas, loci, vel Academica jurisdictione, semper finita atque circumscripta. Illustri hic exemplo est novissima illa Saxonica Sanctio, de qua supra jam dictum. Nolumus tamen, quæ hic diximus, eo pertinere, ut æs alienum, in Academiis valide contractum, extra easdem exsolvi non oporteat. Ita enim debitor Academicus injustum nancisceretur asy- lum, & occasionem illudendi creditoribus, legibus non probatam.

§. IV. Ut itaque jus, circa æs alienum studiosorum, constitutum, ad aliquem pertinere queat, duo requiruntur, ut quis actu, in Academiis, degat, & quidem studio- rum causa. An præterea opus quoque sit descriptione nominis, in matricula Academica, maxime dubitari pos- set, siquidem multi existimant, non descriptos in albo Aca- demico, studiosorum numero non haberi. PARISIVS, *Con- sul. 159. n. 16. Vol. IV. MATTH. STEPHAN. de Acad. Cap. V. n. 18. GILKEN. ad Authent. Habit. C. Ne Fil. pro patre n. 7 LANSIVS, de Academiis, pag. 27. COTHMANN. Resp. Acad. 20. n. 11. & seqq. RICHTER. in Auth. Hab. P. IV. p. m. 185.* Quorum quidem opinio tum omnino veritate nititur, quando, ex legibus alicujus Academiae, inscriptione opus est, atque simul, de privilegiorum usu, potissimum quæri- tur. Ubi sane, qui Rectori & Academiae nomen suum dare diu cunctatur, immunitatum expers jure habetur, quoniam hæc diu neglecta inscriptio nullo est digna fa- vore. His accedit, quod in plerisque Academiis certum tempus constitutum sit, intra quod, ut fiat immatrícula- tio, serio ac publice admoneri assolet. Atque ita dissen- tientibus GUMPELSHEIMERO, *in Gymnas. de Exercit. stud. P. I. S. 4. n. 2. HORATIO LYCIO, de privil. studios. sub fin. num. 20.*

n. 20. HVNNIO, in *Comment. ad aurb. d. c. 1. q. 1.* satisfieri potest.

§. V. Sed, quicquid hujus rei sit, multo tamen alia, in ære alieno, subest ratio, ob quam juris dispositiones etiam ad nondum inscriptos, modo in Academiis, studiorum causa, jam reperiantur, omnino recte producendæ sint. Siquidem, in his legibus, eadem juris ratio, contra æs alienum nondum inscriptorum, eo magis pugnare videtur, quo consultius est, mature depravatis occurri moribus, eorumque principiis obstare. Deinde nemo, confidimus, negabit, æs alienum, quod temerarium appellari meretur, ab nondum inscriptis non minus, quam inscriptis, cum Reipublicæ, tum parentum, ac suo maximo periculo, contrahi posse, in hoc vero periculo cavendo omnis legum, circa æs alienum studiosorum latorum, ratio sita est. Quare, ob rationis identitatem, etiam studiosos, nondum in matricula descriptos, huc referre non dubitamus, modo, uti diximus, illi in Academia, studiorum gratia, vivant.

§. VI. Hoc cum ita asseramus, e studiosorum numero necessario hic excluduntur illi, neque de horum ære alieno in præsentia agere animus est, 1. Qui quidem in Academiis vivunt, sed non amplius studiorum causa, quo pertinent, qui, deserto literarum cultu, uxorem duxerunt, atque Latini, uti contemptim vocari solent, cerevisiæ facti sunt coctores, ac, per decem annos, incolatum civitatis forte obtinuerunt. 2. Quos calamitates vel publicæ, vel privatæ, ab Academiis revocaverunt, revertendi licet animum illi habeant. Calamitoso enim illo tempore, non crediderim, studiosum, extra Academiam degentem, atque afflictum, temere æs alienum esse contracturum. Idem quoque dicendum, de illis, quos res domi angusta ex Academiis deturbavit, eoque adegit, ut, aliorum institutione fungendo, necessaria sibi vitæ alimenta quærere debeant, aliisque bonos mores omni modo probare enitantur. Multo vero aliter sentiendum, de illis, qui, tempore otii, va-

cationum, animi gratia, aliquoties & aliquantisper excurrunt. Hos nondum extra dilapidationis periculum positos esse, judicamus, adeoque eorum æs alienum, tum temporis, etiam extra Academiam, contractum, ex legibus Academicis judicandum esse videtur. His itaque, de studiosi appellatione, ut instituti ratio efflagitare videbatur, breviter dictis, ad rem ipsam nunc proprius accedendum est, & quidem prima Sectione id potissimum agemus, ut, de studioforum facultate morali, æris alieni contrahendi libera, aut limitata, dicamus. Ita enim optime cognoscetur, quo pacto æs alienum Academicum valide contrahatur, solvendique producat obligationem, quæ adeo summa instituti nostri esse videtur.

§. VII. Hæc cum ita nunc peragere annitamur, ante omnia extra dubium id est ponendum, posse Principem, pro ea, qua in Republica pollet, summa potestate, ob gravissimas causas, subjectis suis, qui aut patrimonio ab usuri sint, aut, ob lubricam ætatem, sibi non ubique sufficient, vel omnino, vel quodammodo, bonis interdicare, rerumque suarum administrationem adimere, quoties id Reipublicæ atque singulorum salus vehementer postulat. Exemplo hic esse possunt minores, feminae, prodigi ac ceteri, qui in tutela sunt, vel cura. Eadem Principis potestate idem quoque contineri, certum est, ut nonnunquam libertati, æris alieni contrahendi, termini poni ab illo queant. Ac, tametsi, quod ad studiosos attinet, nonnullæ occurrant dubitandi rationes, quod studiosi, in primis extranei, in Academia domicilium non sortiantur, neque civitatis & incolatus jure utantur, *W E S E N B E C. parat. D. ad Municip. n. 7. F R A N Z K. L. 1. Resol. 16. n. 21. sqq.* Deinde, quod studiosi, ob maximos sumptus, qui necessario in studia faciendi sunt, ex divitibus, pauperes sæpius fiant, ipso hoc faciente Imp. F R I D E R I C O, in *Authent. Hab. C. Ne fil. pro patre.* Ubi sane inhumanum foret, prohibere, ne pauperes ejusmodi, aliorum ope atque auxilio, sublevantur, in primis,

cum

cum non sit credibile, sine summa necessitate, quæ leges respuit, debita aliquem esse contracturum. Tamen, his omnibus nihil tribuendum esse, putamus, licet enim studiosi temporales sint subditi, attamen simul quoque sunt territoriales, & Jurisdictioni, qua Academiae, etiam sine territorio, gaudent, WISSEN. *ad. l. 239. ff. d. Verb. Signif. §. 9.* subsunt. Utpote qui ipsi legibus Academicis pariter, ac provincialibus, tenentur, & jurejurando hoc nomine obstricti sunt, nec ceteroquin, in perniciem reliquorum civium, recepti esse, aut tolerari debere, intelliguntur. Ut præterea taceatur, ipsis Academiis dedecori esse, justo licentius ære alieno irretiri studiosos, quemadmodum id, piissimæ gloriosissimæque memoriæ IOHANNES FRIDERICVS, Elector Saxoniae, in mandato quodam, ad Academiam nostram, de legibus sumptuariis constituendis, sapienter his innuit verbis: Ferner, dieweil wir vermercken, daß die Studenten, und sonderlich die jungen Gesellen, ihren Eltern und ihnen zum Beschwer und mercklich nachtheilig, auch unserer Universität zur Nachreden, dardurch viel und übermäßig verthun, 2c. 2c. item: Dahero denn erfolget, der Universität zum Verweiss, daß einer auf ein Jahr eine grosse Summe Geldes verzehre, dergleichen vormahls und in andern Universitäten nicht bald erfahren.

§. VIII. Quare, nihil causæ adduci posse, creditur, cur studiosos extraneos legibus, ob æs alienum, latis, vivere non oporteat. Quamquam largimur, studiosos, qui, sedulo literis incumbendo, ad laudabilem illam paupertatem, de qua ipse loquitur FRIDERICVS *Imperator l. c.* ipsimet sese redegerunt, dignos esse, quibus & omnino subveniatur, & flebile illud, æris alieni libere contrahendi, beneficium relinquatur. Deinde nec illud hic asserimus, posse illis ære alieno contrahendo, penitus interdici, qui studiorum causa in Academia degentes, de necessariis eo pertinentibus subsidiis ita anguntur, itaque cum summa configunt egestate, ut, nisi aliorum sustineantur auxilio, certe pereundum illis foret, ac moriendum. Siquidem,

hoc fieri, & pietas, & rectæ rationis dictamen, vetat, nec Principum sanctionibus congruit, quippe quibus non, nisi æri alieno temerario & minus necessario, ac Reipublicæ pariter & familiis funesto, obicem ponere in animo semper est.

§. IX. His breviter, neque frustra, monitis, ad rem ipsam propius nunc accedimus, ubi quidem, pro instituti ratione, quæ late pateat, atque ad omne æs alienum, siue temerarium illud, siue minus tale, appellari mereatur, pertineat, omnia, huc spectantia, ad nonnullum ordinem hoc modo commode revocari posse videntur, ut, quemadmodum, æs alienum studiosorum, in universum consideratum, ob quadripartitam causam, potissimum contrahi, animadvertitur, ita quoque, illius rei juridicalem contemplationem in quatuor locos optime distribui, conveniet. In æs vero alienum studiosi, vel ob necessitatem, vel ob utilitatem, incidunt, vel honestatis, vel denique voluptatis, causa, eodem obruuntur. Hæ omnes causæ, uti e subsequenteribus patebit, maximum semper juris momentum continent, dum vel creditoribus concurrentibus dissimile jus tribuunt, vel ipsum obæratum studiosum, ad solvendi necessitatem obstringunt alias, alias eadem absolvunt. Quare, æs alienum totuplex esse, existimamus, quotuplicem ejus causam hic cognovimus, adeoque, secundum causarum ordinem, diversum quoque jus, quod circa studiosorum debita obtineat, commonstrandum erit.

§. X. Debitum necessarium Doctores alias vocant, quod ex lege venit, vel statuto CARPZ. *P. III. C. 13. d. 29.* STRAVCH. *Differ. 10. rb. 5.* veluti debitum legitimæ, portionis statutarie & similium. Quæ debiti necessarii descriptio ab instituto nostro non adeo abhorret. Vocamus vero hic æs alienum necessarium, quod a studioso, vel vitæ necessitate, vel studiorum ratione, id necessario postulante, contrahitur. Quod, cum ipsa naturæ lege, ob casum necessitatis, approbatum sit, siue contrahendi, siue dissol-

vendi

vendi necessitatem respicias, necessarium appellare non dubitamus. Hoc debiti genus necessaria vitæ alimenta constituunt, quæ non solum victum complectuntur, quatenus hoc vocabulum, late sumptum, omnia illa continet, quæ ad vivendum homini necessaria sunt, & quibus, tuendi curandive corporis nostri gratia, utimur *l. 43. & 44. ff. de V. S. veluti esum, potum, vestitum, habitationem, l. 6. D. de aliment. & cib. legat.* imo lectum & stramenta. Sine his enim nemo vivere potest, *l. 234. §. 2. de V. S. pharmaca, l. 22. §. 8. D. Solutio matrimonio &c. & similia.* Verum etiam, alimentorum nomine disciplinas & animi institutionem venire, aut saltem, studiorum sumptus alimentis æquiparari, certum est, *l. ult. ff. d. aliment. & cib. leg. 4. D. ubi pupillus educ. l. 6. §. 5. de Carbon. edict. l. ult. C. d. aliment. pupillo præstandis.* TABOR, *disserz. d. patria potestate P. 1. C. 2. §. 4. l. si paterno C. d. negot. gest. in pr. SVRDVS, de alimentis, Tit. 6. quæst. 19. n. 10. MYNSING. L. 3. Obs. 12. TVLDEN. ad Tit. C. d. alend. liber. n. 2. KNICHEN. in opere Politico, Lib. 2. P. 2. Sect. 2. tb. 16. n. 3. RICHTER. Consil. 6. n. 3. licet dissentiat ARNISAËVS, de Rep. Lib. 1. c. 4. Sect. 4. n. 46. LYNCKER. in Analect. ad D. p. 334. tb. 67. & alii.* Interim hic non contemnenda est distinctio JOACH. BAPT. PONTANI, *in tr. de alimentis c. 17. n. 21.* qua alimenta, quæ ex charitate & judicis officio debentur, ab illis distinguit, quæ ex ultima voluntate proficiscuntur, illis, non his, sumptus quoque studiorum contineri, recte statuit, conf. COLLER. *de aliment. lib. 2. c. 1.*

§. XI. Quod si itaque, harum rerum causa, studiosus ab aliis pecuniam mutuatus sit, vel hoc nomine in ære esse cœperit, tum illud debitum necessarium vocamus. Hoc vero æs alienum haud incommode distinguitur, in verum & simulatum, illud est, quod vera nititur necessitate, utpote si ad ejusmodi impensas, necessario faciendas, aut nullam, aut non sufficientem pater suppeditet pecuniam, aut studiosus, qui sui juris est, & prodigalitatis vitio vacuus, ejusmodi subsidiis destituatur, vel ad tempus careat. Ubi quidem &

& ipsum studiosum & patrem ejus, ad solutionem hujusmodi debiti, sine omni exceptione, devinctum & obstrictum esse, putamus, propterea, quod pater, ipso jure divino, liberos alere debet, quousque hi semet ipsos exhibere haud possunt, eorumque animus, parentum cura, ita excolendus est, ut aliquando utiles esse queant Reipublicæ cives. Quodsi ergo parentes huicce muneri suo, ob egestatem, ac similia impedimenta, deesse cogantur, liberis vero, in ejusmodi difficultate constitutis, ab aliis, aut mutuum dando, aut alia ratione fidem habendo, succurratur, tum certe versio in rem parentum facta esse, intelligitur, quo casu in eos creditoribus actio est prodita, *l. 2. §. 5. C. d. SCto Maced. l. 15. C. d. negot. gest. l. 7. §. 13. D. d. SCto Macedon.* Nec locum habet SCtum Macedonianum, multoque minus ipsi studiosi, si solvendo sint, exceptione aliqua tueri hic se poterunt, quippe qui, consensu suo diserte interposito, ex causa, nulla lege improbata, ad debiti restitutionem perfecte tenentur, *arg. l. si me & Titium 32. D. si certum petatur.*

§. XII. Sed, si dicendum, quod res est, hoc non est illud æs alienum studiosorum, de quo hic multum differere attineat. Etenim, hoc aut fere nunquam, aut saltem minime sæpe, studiosos in Academiis obstringi, vides, quoniam parentes filios, in Academias, sine pecunia, nunquam mittunt, aut illis, quantum sufficere potest, postea, fraudato quoque interdum genio suo, subministrare solent, aut, si, superveniente difficultate domestica, premantur, domum revocant filios. Alii vero, stipendiis, ac Mæcenatum munificentia, aluntur, aut tam frugaliter vivunt, ut, paucis contenti, nullo ære alieno implicentur. Quamobrem affirmaremus potius, id crebrius contingere, ut, ob fictam & imaginariam aliquam necessitatem, a studiosis æs alienum contrahatur. Hoc enim quotidiana testatur experientia, moris esse in Academiis, ut pecunia, quæ in necessarios sumptus eroganda foret, pro debitis minus necessariis, imo quoque prohibitis,

tis, solvatur. Quemadmodum id jam olim sapientissimus Legum lator & Elector Saxoniae IOANNES FRIDERICVS, loco supra citato, animadvertit, cuius hic ipsa afferre liceat verba, Ferner, inquit Serenissimus Elector, diemeil wir vermercken ic. daß Ihnen (den Studenten) ja zu Zeiten ohne Vorwissen ihrer Præceptoren viel geborget wird, da sie doch mit Gelde gnugsam und nothdürfftiglich abgefertiget und versehen, daß sie sonderlich die Ordinaria wohl bezahlen können, welches aber oft verbleiben soll, aus dem, daß sie solch Geld zu andern unordentliche Wesen, zechen, panchetiren, spielen, unnützen Kleidern und dergleichen zu mißbrauchen behalten und verthun ic. In eandem sententiam conceptum est antiquum aliquod Academicum Senatus Consultum, cuius verba, præter cetera, hæc sunt, *Primum (malum) est sumptuum & debitorum magnitudo, intoleranda ætatis imperitiæ, quæ, præsentē pecunia, quæ eis curatur, celeriter & plerumque male etiam absumpta, tantum postea debitorum contrahit, & mutuando, & cauponis & tabernis pro vino, cerevisia, vestibus, non necessariis, & sericis in primis, atque apud eos, in quorum familia victum habet, atque insuper conviviiis & comotationibus, ut & parentes onerent sumptibus gravissimis, & tam hos, quam patrimonium sua nonnunquam exhauriant. Itaque hoc fit postea, ut tanquam obærat non sint solvendo, aut si pecunia submittitur, solvantur ab ipsis priore loco debita non necessaria, & ii, quibus Legibus Civilibus, Veteribus & Nostris de jure nulla solutio debetur, atque omni pecunia in hos præconsumpta, hæret postea solutio in necessariis debitis, ut iis, qui ipsos in familia sua alunt, aut de habitatione iis accommodant, aliaque ad vitam necessaria ministrant, solvere nihil possint. Sed uno in loco impedita solutio multas familias evertit itaque & oppidum completur debitis, & egere quam plurimi incipiunt, & nisi avertatur, paulo post non erunt, qui velint, pauci etiam qui possint victores apud se scholasticos alere. Malvimus itaque hæc odiosa alienis, quam nostris, exprimere verbis, add. MEYFART von Erbauung und Fortsetzung der Academi- schen Disciplin &c. lib. 2. c. 1. seqq. p. m. 213. seqq.*

§. XIII. Sed hic merito quæritur, quid juris competat creditori, qui studioso, fictam aliquam necessitatem prætendenti, mutuum dedit, vel credidit, an studiosus, aut pater, ad hoc debitum solvendum, quodam juris vinculo, peræque, ac supra, de ære alieno, vere necessario, dictum est, teneatur. Sane hic, quod ad patrem attinet, multæ eæque gravissimæ dubitandi rationes, contra creditores, moveri posse videntur. Siquidem ejusmodi æs alienum, quod pro necessario venditatur, invito fit pater. Quippe qui, cum jam satis pecuniæ submiserit filio, nec diserte neque tacite amplius in debita, postea contrahenda consensurus esse creditur. Deinde, actionem, de in rem verso, tum cessare, notum est, si pater jam filio restituerit pecuniam, in ipsius utilitatem impensam, licet filius eam creditori non solverit, *l. 10. D. d. in rem verso & c.* imo pater, de alimentis & sumptibus, studiorum causa, filio præbendis, *arg. l. 18. D. d. V. O.* non, nisi semel, tenetur, neque nova alimenta suppeditare debet, si prius assignata inutiliter atque dolose dissipaverit & perdiderit filius. Quemadmodum hoc, contra alios, tuetur ARNISAËVS, *c. l. n. 45. add. MARTIN. COLER. de alimentis, c. 2. n. 5.* In primis vero creditoribus obitare videtur, quod, pro divitiarum ac dignitatis ratione, qua parentes gaudent, facile judicare potuerint, illos haud esse passuros, ut filii sui, in Academiis, subsidiis, summe necessariis, careant. Deinde, cum creditores fugere plane non possit, quod, præter necessitatem, invitis quoque parentibus, & in perniciem suam, debita contrahant studiosi, parum abesse videtur, ut illi creditores omni odio digni habeantur.

§. XIV. Verum nihilo secius, quæ hic, pro creditoribus, dici queant, majoris esse momenti, censemus. Succurrendum videlicet est, quoad fieri potest, creditoribus, qui, de damno hic vitando, certant, ac plerumque vel ignorant singulorum studiosorum mores, vel injusta sunt ignorantia constituti, vel, honesti alicujus viri fidem in dubi-

um temere vocandam esse, non censent. Et quis tandem credet, studiosis artes varias ac multas defuturas esse, quibus usi, de necessitate æris alieni contrahendi, quam tamen fingunt, creditoribus plene persuadere possent. Hujus rei manifesta æquitate adductus Sereniss. Elector JOANNES FRIDERICVS, l. c. ad hunc quoque modum constituit, So soll auch der Rector, der jederzeit ist, demjenigen, sie seynd der Universität oder dem Rathe verwandt, die solchergestalt uf die Studenten hatten Schulden wachsen lassen, darzu verhelffen, oder Förderung zu thun nicht verpflichtet seyn. Es befinden sich denn im Verhör der Sachen die Umstände, daß der Gläubiger ganz ohne Schuld wer, und auf guten und ungefehrlichen Glauben dermassen gehandelt und geborget, daß er eine billige und erhebliche Entschuldigung seines gethanen Vorges herwieder hette, welches bey dem Rector samt den Vier Decanis und den Senioribus zu ermessen stehen soll &c. Quin etiam complurima studiosorum debita, necessaria, ita comparata sunt, ut eorum solutio statim, ab initio & in antecessum, peti jure nequeat. Et, si indistincte, ante tempus & subsequutum implementum, solutiones fieri oporteat, hoc, multas ob causas, non ubique consultum foret studiosis. Ut præterea non taceamus, contra regulas decori, quod hominum consuetudo, in commerciis, servat, pugnare, si nimis mature ac intempestive debiti, nondum perfecti, urgeatur solutio. Tum enim creditor vel avaritiæ, vel summæ indigentiae, contra se proderet suspicionem, ipsi vero debitori, ceteroquin bonæ existimationis, non posset non sat grave hoc postulatum esse.

§. XV. His rationibus adducti, arbitramur, etiam illis favendum esse, qui, ob fictam necessitatem, studiosis pecuniam ignorantes crediderunt. Sibi enim imputet pater, quod filium, cujus mores diligentius & accuratius nondum exploraverit, in Academias miserit, neque, pecuniæ consumptæ exactiores ab illo reddendas sibi rationes, curaverit, sed filio, perdituro, pecuniam dare perrexerit.

Quæ omnia cum latæ culpæ sint affinia, contra patrem, hic recte judicandum est, *confer. COLER. de alimentis, Lib. I. Cap. II. n. 25. seqq.* Creditores vero, ipsius patris, de filio bene existimantis, exemplo adducti, non tam filii, quam patris, fidem sequuntur. Dum ergo, præ creditoribus, patris culpam, magnopere hic incusata, exagitamus, ita ad dubia supra mota breviter nos respondisse simul videmur. De cetero, hic non quærendum, putamus, utrum prodigalitatem filii pater noverit, an minus. Siquidem pater filii sui mores, sine insigni culpa, nunquam ignorare potest. Quare, si pater, ob ejusmodi debita filii, studiosi, conventus, exceptionem pecuniæ, sufficientis filio transmissæ, adeoque cessantis versionis, utatur, has exceptiones elidendi fundamentum, in culpa ejus lata, ponendum esse, censemus, licet dissentiat D. STRYKIVS, in *V. M. D. Tit. d. in rem verso* §. 6. Utpote, qui petitionem principii committere videtur, quando dicit, patrem, qui, filii morum ignorans, pecuniam, ad necessarium æs alienum exsolvendum, transmisit, ideo nihilominus debita solvere teneri, quia id facere patri necessario incumbit. Deinde minus recte idem statuit, pingviorrem hic esse negotiorum gestorum actionem, quam, si, de in rem verso, creditor experiatur. Etenim, uti antea demonstravimus, ob patris culpam, vel dolum, hic concurrentem, illum nihil juvat exceptio pecuniæ, sufficientis, filio transmissæ. Quanquam alioquin non negamus, e re interdum creditorum esse, ut, si commode id fieri possit, ob debita Academica, actionem, de negotiis gestis, contrariam, instituant. Interim tamen crebrius ac multo sæpius, æri alieno studioforum accommodari posse actionem, de in rem verso, quam alteram, persuasum omnino habemus. Contra quam actionem, tum demum urgeri non potest exceptio pecuniæ, sufficienter missæ, si ipsius filii liberæ administrationi omnia, & quidem non sine culpa aut dolo, commiserit pater. Multo vero aliter existimandum, si, quemadmodum, ut hoc fieret, passim, in Senatus Academici Consultis,

sultis, semel iterum ac sæpius inculcatum est, pater, vel moribus filii, gubernandis, ejusque rei domesticæ administrandæ, cum ampliori quadam potestate, aliquem præfecerit, vel pecuniam saltem alicui bono viro, in rem filii, pro necessario vitæ ac studiorum usu, expendendam, miserit. Tum sane, nihil juris tribuendum esse, putamus, illis, creditoribus, apud quos, invito, aut ignorante, ephoro, studiosus debita contraxit, vel, qui tempestive haud petierunt solutionem.

§. XVI. Sed, de ephoro studiosi, uberius disquirendi hic nanciscimur occasionem, idque in primis, de illo, quaeritur, an pater solvere debeat, si aut ephorus, studiosi nomine, aut studiosus ipse, illo consentiente, æs alienum contraxerit. Negat hoc D. LEYSERVS, in *Corrolario 6. Disp. d. bonis adventitiis filiorum famil.* propterea, quod pater ei, quem filio præfecit, mutui accipiendi potestatem dedisse non censeatur, cum, per illum præfectum, den Hoff-Meister, mores tantum filii formari, voverit. A quo dissentire non videtur D. a LVDEWIG, in *Disp. de different. I. R. & Germ. in Mutuo, different. 8. Lit. tt. p. 49.* ubi quidem, pro ratione, adducit, quod præfectus ille instar sit curatoris in itinere, *Reise-Vormund*, & sibi tribuat pater, quod non dederit filio comitem meliorem. Sed simul addit, hoc eo magis verum esse, si ejus generis præfectus formulam habeat sui muneris ampliore, neque illud tantum in morum censura, aut literarum institutione, versetur, sed etiam sit æris susceptor, custos & largitor. Primus itaque, licet hoc diserte dicat, alterum vix dissentientem habet. Putamus ergo, e lege ac formula muneris, cognoscere oportere creditores, an tuto illius fidem sequi possint. In dubio vero id plurimum, contra patrem & studiosum, valet, si præfectus pecuniæ moderator sit, eamque dispense in rem studiosi. Quod reliquum est, si, de præfectionis lege ac formula, plene constet, tum pater omnino solvere debet, ob expressum suum consensum, *l. 5. C. ad S. Crum Maced.* & si vel maxime dolum,

circa officium suum, commiserit ephorus, is tamen patri magis, præficienti, quam creditoribus, qui ubique in bona sunt fide, nocere debebit, arg. l. 5. pr. D. tribut. action. arg. l. 1. §. 9. l. ult. D. d. exercit. act. l. 11. §. 5. D. d. inst. act.

§. XVII. His generatim, de necessario ære alieno, sive ficto, sive vere tali, traditis, ad specialiora, eo pertinentia, nunc deveniemus. Ubi quidem specialia nonnulla capita, quæ ad æs alienum studiosorum, partim ob vitæ, partim ob studiorum, rationem, necessario contractum, spectabunt, commemorabimus, & quod, circa eam rem, juris esse videatur, adducemus. Ad vitæ necessitatem referimus cibum, potum, habitationem, lectum, ligna, ad calefaciendum hypocaustum necessaria, vestes, medicamenta, & quæ in simili esse genere intelliguntur. Horum singula singillatim nunc contemplantur. Quantum æs alienum, victus causa, per aliquod tempus, contrahere liceat studioso, boni viri arbitrio relinquitur, qui, ex studiosi ejusque parentum, conditione, nativitate, patrimonio, ætate, nobilitate ac pro consuetudine, de hac re judicat, PONTANVS, *de alimentis*, c. 7. n. 1. seqq. adeoque hic necessaria studiosi alimenta, simplici vitæ necessitate, metiri non debemus, sed, præter facultates, dignitatis quoque & decori habenda est ratio. Quam alimentorum distinctionem legibus consentaneam esse, probat COLERVS, *de alimentis*. lib. 1. c. 1. n. 11. sq. Interdum res jam, per leges Academicas, decisa est, ac modus vel creditoribus, vel ipsi studioso, positus. Ita mandato Electorali, ipso hoc anno, hac in Academia, studiosorum causa, promulgato, præter cetera, cautum est, ut nemini studiosorum, quod ad mensam attinet, ultra semestrem spatium, fides habeatur. Laudatæ legis verba, huc pertinentia, hæc sunt, Sondern auch jeder Studiosus alle Viertel Jahr den Hauß-und Tisch-Wirth, nebst andern Creditoribus zu befriedigen schuldig seyn, und dazu angehalten, in gleichen von keinem Hauß-oder Tisch-Wirth aus der Bürgerschaft über ein Viertel Jahr nachgesehen, oder im wiedrigen ihm zu seinem Rechte nicht verhol-

verholffen, daferne aber der Studiosus seine Stube und Tisch deshalb zu verändern suchte, er vom neuen Hospite nicht eher, als bis er, daß der vorige richtig bezahlt, von demselben mündlich oder schriftlich versichert, angenommen &c. Nulla habita hospitum ratione, siue cives sint, siue honoratiores, ob verba, Gestalt wir auch nicht absehen mögen, warum zwischen dem Hauß- oder Tisch-Wirth, aus der Bürgerschaft und andern ein Unterscheid zu machen? sondern vielmehr nöthig finden, daß man hierunter eine durchgängige Gleichheit beobachte. Quod vero hic, de trimestre spatium, constitutum est, paullo post sapientissimus legislator, alio rescripto, 16. Iulii a. c. ad semestrem extendit. Ubi quoque, argumento hujus recentioris sanctionis, dubitandum non est, quin studiosis peregrinis spatium quoddam, facta causæ cognitione, ultra semestrem, indulgeri queat. Verba enim prioris rescripti, Jedemnoch denen ausländischen Studiosis, welche ihre Gelder nicht allemahl richtig empfangen, disfalls, wiewohl anders nicht, als prævia causæ cognitione, und mit Vorwissen des jedesmahligen Rectoris, ein oder andere Nachsicht gegönnet werden solle, quæ subsequente sanctione mutata non sunt, effectum suum retinere debent. Deinde, ob rationis identitatem, asserere non dubitamus, quod hic, de peregrinis sancitum est, ad domesticos & provinciales tum quoque spectare, si hi, vera necessitate adacti, ob victum, æs alienum contraxerint, quia Serenissimus Legislator æri alieno, potissimum temerario, hic obviam ire decrevit. Siquidem nemini, in vero necessitatis casu constituto, fame pereundum est, modo tamen plenius constet, de ipsius necessitatis ratione.

§. XVIII. Sed quæritur, quid dicendum sit, si studiosus, intra hoc semestrem spatium, quod ad quantitatem & qualitatem victus attinet, omnem excefferit modum, si u. c. patrimonii vires meliori quidem, mensa communi, uti haud patiantur, illius vero stomacho non, nisi mensa quotidie quadruplex, eaque lautissima, sufficiat, vel, si studiosus, una cum omni pecunia, quam pater, studiorum causa, expende-

sla,
eig', eig',
sla, sla,

eig', eig',

pendere constituit, ab hoc in Academiam missus, lautio-
rem cariorumque convictum eligat, quam facultates ipsius
finunt. Respondetur, horum neutrum a regula & a seme-
stri spatio excipiendum esse. Ac, tametsi, pro illo facere
videatur, quod aut naturæ suæ, ad edendum tam proclivi,
refragari, ac vim inferre, aut esuriales celebrare ferias, ne-
queat, quodque, intra semestri spatium, eodem, quo alius
vix, intra biennium, cibo potuque indigeat, adeoque ci-
tius æris alieni, hanc ob causam, contrahendi, necessitas
enascatur. Alteri vero id patrocinari posset, quod consilii
sui multas laudabiles habere possit rationes. Sed, illum,
naturam paucis, adeoque cibo parabili, esse contentam,
plenumque ventrem diligentiae impedimento esse, memi-
nisse, volumus, imo ad minuta pertinere peccata, quoties ali-
quis in cibo aut in potu plus accipit, quam necesse est,
Distinct. 28. c. 3. Alterum vero facultates explorare suas, ne-
que fortunæ, nisi, illius spurium sese esse, credat, nimis
fidere oportet.

§. XIX. Diximus supra, alimentorum, quæ cibo po-
tuque continentur, determinationem ab officio judicis ple-
rumque pendere. Hic vero non solum, secundum viven-
di necessitatem, verum etiam dignitatem atque decorum
studiosi, ex bono & æquo, judicare solet. Quæritur in-
de, an alimenta famuli, quo utitur studiosus, ac reliquæ
expensæ, quæ, intuitu mensæ atque convictus, interdum
fieri solent, u. gr. pecunia, pro redimendo accessu, solven-
da, das Tisch-Recht, strenæ, aliæque largitiones, hospiti
convivali, data occasione, faciendæ, huc æque pertine-
ant, si forsitan, harum rerum causa, studiosus æs alienum
contraxerit. Alimenta, famulis debita, eodem quidem
loco haberi oportere, putamus, si studiosi ea sit conditio,
ut & egeat famulo, aut servo, & eosdem alere queat, PON-
TANVS, *de aliment. c. 8. n. 3.* ubi BARTHOLVVS & ALEXAN-
DRVS pro se adducit. Eo enim alimentorum ipsius stu-
diosi extenditur ratio. Imo juri & æquitati consentane-
um

um esse videtur, ut, si studiosus vel famulis, aut servis suis, vel, alimentorum, his debitorum, causa, aliis quid debeat, hoc pari jure censeatur, cum mercede famulorum, aliis hominibus servitium, quoniam ejusmodi servis & famulis, de studiosorum patrimonio & indigentia, neque constat, nec judicare licet. Ad reliquas vero expensas, quæ, occasione convictus fieri assolent, quod attinet, distincte hic considerandum est jus, quod hospiti competit, aut exigendi aliquid, aut sponte oblatum accipiendi, a studioso. Pro accessu, modicum aliquod jure omnino postulari potest. Æquum enim hoc est, parvo munere, incommoda nonnulla, ac damna, compensari, quæ, occasione mensæ & convictus, in hospitem redundant, dum lintheæ, mappæ & mappulæ manuales, disci, vasa, reliquaque, ad mensam & epulationem pertinentia utensilia, vulgo das Tischzeug, quotidiano usu absumuntur, ac pedetentim corrumpuntur. Idem existimandum etiam est de comodo illo cerevisiario, vulgo des Mahmens Geld, studiosis, hac in Academia, ex SERENISSIMI NVTRITORIS clementia, competente, quod plerumque Oeconomi, in eandem compensationem, sibi vindicant, & per communem observantiam, æque ac ipsius convictus pretium, petunt.

§. XX. Deinde dubitandum non est, quin hospiti, in primis docto, & erudito, juste liceat eas accipere donationes, quæ, data occasione, ipsi, honoris causa, sponte fiunt, a convictoribus suis, qui quotidie, inter victus consuetudines & convivales sermones, aut in moribus, aut in doctrina, ab illo haud mediocriter erudiuntur ita, ut, præter cibum potumque, etiam institutione quadam uti videantur. Ubi sane, nihil iniqui subesse, arbitramur, si studiosi vicissim ejusmodi hospiti suo, hoc nomine, gratum animum, per munera, testificari gestiant. Indignum vero hoc esse censemus hospite, si hæc talia, jure quodam perfecto, sibi a studiosis, qui ejus mensa utuntur, præstari, velit jubeatque. Quem in casum, hac in nostra Academia,

XX. Imperialium pœna constituta est, per decretum visitationis, quod datum est, die XIX. Augusti Anno 1668. cujus verba, quæ hic ponere placet, hæc sunt, Von Gottes Gnaden, Wir JOHANN GEORGE der Andre, Herzog zu Sachsen, des Heil. Römischen Reichs: Erzt-Marschall und Chur-Fürst, ꝛc. ꝛc. ꝛc. ꝛc.

Und nachdem Wir von gewissen Personen Nachricht erhalten, daß, wiewohles gegen unsere Commissarien nicht gestanden werden wollen, dennoch unterschiedne Tisch: Wirthe gefunden werden, die von den Tisch-Gängern an Angebinden, Jahrmärkten und Neu Jahrs Geschenken, auch andern dergleichen verursachten Unkosten soviel hinweg nehmen, davon die Tisch-Gängere noch eine geraume Zeit sonst zehren, und den Tisch bezahlen könnten, so ist hiermit unser ernster Wille und Befehl, daß solches gänzlich abgestellt, und jedesmahl, so oft ein Tisch-Wirth darwieder handelt, er deswegen Zwanzig Thaler Straffe, vermöge des Decreti de anno 1624. condemniret, solche Straffe von ihm unnachlässig bey Vermeidung unserer anderer ernsten Verordnung, durch seine Obrigkeit eingebracht, und dem Fisco Nosocomii geeignet werden soll, ꝛc. De hujus sanctionis observantia & usu hodierno, non est, ut dubitemus, interim tamen, uti supra diximus, omnem liberalitatem spontaneam, modicam, honestam ac suo modo justam, erga hospitem, hac lege minime prohiberi, existimamus. Quodsi ergo studiosus apud alios hoc nomine in æs alienum inciderit, ejusmodi debitum æque, ac pretium convictus, solvendum est.

§. XXI. In universum vero hic prætereundum non est, officium judicis, cujus arbitrio res sæpe relinquitur, *l. 5. D. d. aliment. vel cibari. legat.* tum certe latius patere, si lex, aut statutum Academicum, regulam non ponat, & contra ipsum studiosum, qui ipsemet solvendo est, actio instituat, quam, si patri onus solvendi imponendum sit. Possunt enim creditores in bona esse fide, atque studiosi mores ac rerum domesticarum rationem ignorare. Contra

tra vero studioso indignum foret, fidem, de solvendo, aliis, quorum rebus aut pecunia usus, semel datam, fallere velle. Nec justitia patitur, alienum usurpare, vel, cum damno & injuria alterius locupletari, *l. 14. D. d. Condict. indebiti l. 206. D. d. reg. Jur.* Quam ob causam, cupedinarios, oenopolas, cerevisiarios, coquos, qui studiosis delicatiora esculenta & potulenta, ultra nonnullum modum, crediderint, solutionem, si non a patre, saltem a filio omnino obtinere, putamus. Id quod una alteraque res judicata nobis confirmat. Si modo hic excipiantur creditores, qui scienter luxuriæ studiosi inserviunt. Hos enim naturalis submovet ratio, damnumque, quod sentiunt, fraude ac dolo eorum, debitoris mores corrumpentium, abunde pensatur. Quoties ergo quæstio incidit, de commestationibus & conviviiis, luxuriæ causa apparandis, toties denegatur actio creditoribus, qui luxuriæ fomentum præbuerunt. Eodem quoque pertinet, si studiosus ex ludo, convivii causa, instituto, quid debeat, licet ceteroquin ejusmodi ludendi ratio prohibita non sit, *l. quod in conviviiis &c. D. d. aleatoribus*, de quo ludendi genere adiri potest ANGELVS ARETINVS, *de maleficiis, verbo, mettidore, n. 17.* STEPH. FORCATVLVS, *in penu iuris, c. 28.*

§. XXII. Hæc paucu, de ære alieno studiosorum, victus causa, contracto, tradidisse nunc sufficiat, sed opportuno tamen loco hic adhuc quæri attinet, quænam actio & remedium juris creditoribus, ob convictum Academicum, competat. Actionem de in rem verso, vel negotiorum gestorum contrariam, contra patrem, hic, pro diversa circumstantiarum ratione, locum habere, ex antea dictis, constare, putamus. Quæ vero, contra ipsum studiosum, instituenda sit actio, inter se dissident nonnulli Doctores. Vel ex stipulatu, vel præscriptis verbis, experiendum esse, contra studiosum, convictus causa obæratum, existimat, cum SPECVLATORE, *Tit. qui fil. sint legitimi. n. 9.* MYNSINGER. *Cent. 1. Observ. 63.* Ab his vero dissentit

HOPPIVS, *ad I. d. Locat. & Conduct. §. 4.* qui, præfens negotium, si quis, pro certo pretio, alterius mensa utatur, ad emptionem venditionem referendum, putat, adeoque, actionem empti venditi hic suppetere, innuit. Sed, primæ opinioni subscribens, alteram variis convellere rationibus studet autor *dissert. de actione, ex convictu Academico competente*, quæ superiori anno, sub præsidio D. JOBI THILEMANNI, hac in Academia, publice ventilata est. Ubi ille, pro stabilienda sua sententia, potissimum urget, opsonatoris liberrimo relictum esse arbitrio, quanta & qualia esculenta & edalia apponere velit, indeque esse, quod, in præfenti contractu, nullum determinativum objectum, neque in re, neque in spe, neque potentia existens, inveniat.

§ XXIII. Verum, quod, pace veniaque laudati autoris, fiat, vix illi assentiri hic possumus, propterea, quod a cautione omnino certum, ac pretio, aut promisso, aut jam soluto, adæquatum, ciborum genus, quantum singulis commensalibus, communi consensu, sufficere creditur, præstari debeat. Quis enim credet, convictores, quorum singuli, singulis septimanis, u. gr. duos Imperiales, pro cibatu & portione ordinaria, solvunt, fabis crambeque biscocta ac cerevisia secundaria, vel sequiori, quotidie contentos esse futuros. Quare hic, ubi sermo est, de rebus fungibilibus, genericam aliquam ciborum certitudinem, quæ pretio conveniat, sufficere, putamus, ad emptionem venditionem evincendam. Periculum vero hic non est emptoris ante, quam cibi & præparati & traditi sunt, quia res in genere, nec sine architriclini facto, empti hic intelligitur, adeoque non pure contracta esse censetur emptio, sed, sub conditione certi cujusdam facti, simul præstandi, confer. VOETIVS, *ad I. d. contrab. Emt. §. 3. n. 2.* STRUV. *Tit. de periculo & commodo rei venditæ, lb. 98. seqq. qui lege 14. §. 1. D. d. periculo & commod. rei vend. & l. 35. §. 5. d. contrab. emt.* nituntur. Deinde, si, in causa præfenti, contractus innominatus admittendus foret, sequeretur inde, in eo casu, quem autor *dictæ dissertationis*

§. 14.

§. 14. sibi ponit, posse opsonatorem etiam tum pœnitere, quando hospites, una cum sponso sponsave, ipso nuptiarum festo, accubitus ire festinant. Imo præterea aliud adhuc succurrit argumentum, contra contractum innominatum. Notum est, contractus nominatos & innominatos usu & utilitate frequenti, aut infrequenti, potissimum distingvi, atque contractus innominatos rariores minusve frequentes olim fuisse, adeoque ceras & consuetas formulas eis haud fuisse præscriptas, HUBER. *ad Inst. tit. de obligat. §. 4.* Quis vero, in tanta hominum multitudine, qui, igne suo & foco destituti, aliorum mensis, apud Romanos, utebantur, contractum, de convictu quotidiano, celebrandum, ad ea, quæ raro contingere soleant, referre vellet. Sed, velis hic contractis, quæ restant, data occasione, in ipso publico conflictu, expediemus.

§. XXIV. Ad rem studioforum vestiariam nunc progrediemur, atque æs alienum, quod illius causa contrahitur, paucis considerabimus. Vestimentorum usum æque necessarium esse, ac cetera vitæ alimenta, extra dubium est positum, *l. 6. l. ult. ff. d. aliment. & cib. leg. l. 45. D. d. V. S.* Neque hanc rem simplicissimæ necessitatis terminis concludi oportet, sed vestes, pro ea, qua quisque studiosus fulget, dignitate, admittendæ sunt, *arg. l. 15. §. 2. D. d. usufructu & quemadmodum pet.* PEREZ. *ad C. t. d. Vest. Holofer. n. 10.* Cum vero sæpenumero vestimentorum ratio cum luxu sit conjuncta, multumque occasionis præbeat, opes dissipandi maximas, & in æs incidendi alienum, PVFEND. *diff. de Legibus Sumptuariis §. 9.* Malo itaque huic, grassanti, dudum Sapientissimi Principes & LLatores obicem poni, curarunt, atque, per leges vestiarias, ne Respublica, e vestimentorum luxu, detrimentum capiat, diligenter caverunt. Quo nomine in primis veneramur pieque colimus sanctiones Imperii, *in nova Reform. Polit. de Anno 1577. Tit. seqq. & in Saxonia, Ordin. Polit. de Anno 1482. §. und als die Kleidung, de Anno 1612. §. 5. Die Studiosi auf denen Universitäten, de An. 1661.*

Tit. 22. §. 6. usque 35. quas summam sinit Samuel Rufft, in Repertorio Juris Saxon. voce Kleider-Hoffarth, p. 594. Imo expediti juris est, etiam municipalibus civitatibus, quæ jus habent condendi statuta, potestatem statuendi, de jure vestiario, quod ad cives & subditos attinet, competere, modo jus publicum atque commune non lædatur. Idem etiam magistratui Academico sine dubio tribuendum est, ut, circa luxum vestium studiosorum & æs alienum, hoc nomine contractum, leges ponant, vel statuta condant. Quemadmodum id, ex innumeris prope legibus Academicis, cognoscere licet, conf. KLENII disp. de lege vestiaria ejusque necessitate, c. 2. n. 12. STRUVII Disp. de eo, quod justum est, circa vestitum civium, Sect. 2. §. 7. KNICHEN, in opere politico, lib. 2. P. 2. S. 2. c. 2. th. 11. §. 4. p. 1046.

§. XXV. Studiosos enim maxime decet mundus & honestus vestitus, nam talis quisque præsumitur esse, qualem eum habitus demonstrat, c. 2. vers. idem. d. Sentent. excomm. in 6. l. 15. §. 15. D. d. injur. l. 100. D. d. V. S. conf. JO. MATTH. MEYFART. von Erbauung und Fortsetzung der Academischen Disciplin &c. c. 16. p. 136. seqq. Non piget, verba quibus utitur REBVEFFVS, in tr. de privil. studios. priv. 94. p. 277. hic afferre, nam, si brevem vestem, inquit ille, communiter in universitate scholasticus, aliam habens, deferat, brevis sensus præsumitur, si pennam in pileo, & hunc levem præsumimus, si vestes graves & gravibus & sapientibus convenientes detulerit, semisapientem eum præsumes, si vestes tam politas detulerit, eum venereum, si vero vestes gerat immundas, eum coquum, seu culinæ insidentem frequenter, seu suo studio insistentem, sub saturno tamen natum, non male arbitraberis. Ac tametsi illi auctori, justo liberalius, a vestitu studiosorum argumentanti, non ubique assentiri queamus, memores illius, quod in hanc rem sapienter scribat SENECA ad Lucill. Lib. 2. epist. 47. confer. PHILIPPVS CAMERARIUS, Cent. 2. borar. subcisiu. c. 39. Tamen id negari non potest, vestes sæpius morum esse specula, atque luxus, ambitionis voluptatisque indicia præbere. Quare in-

re interdum e re fuit Academiae nostrae, multa, contra luxum vestium, earumque usum, minus decentem, constitui. Ita in Legibus Academicis nostris, Anno 1573. publicatis, *lege 6. de moribus.* longa veste, sive veste demissa infra genua, pudoris tuendi causa, uti jubentur studiosi, & paullo ante, in statutis novis, de Anno 1562 ab ipso Electore AVGVSTO confirmatis, Tit. von Schneidern, Pluder-Hosen und andern Kleidern, in malos vestium mores, pro rei gravitate, constitutis pœnis, invehuntur, his verbis, Diemeil auch die Pluder-Hosen eine unflätige und schändliche Tracht, welche viel kostet, und doch übel stehet, und weil die Jugend zu solcher Leichtfertigkeit Lust hat, und die Eltern durch solche vergebliche, muthwillige Unkost dieser schändlichen Kleidung, in Schaden geführt werden zc. item: Denn es zumahl eine grosse Leichtfertigkeit und Mißstand ist, so die Jugend in kurzen Kleidern für ehrliche und züchtige Frauen und Jungfrauen gehet zc. quae omnia repetita deinde sunt, multoque graviora addita, in der Ordnung und Wiederholung etlicher Satzungen, belangend die Kleidung der Studenten in der Universität Wittenberg de anno 1568. De Academia Lipsiensi, confer. MELCHIOR ab OSSA, Testament. p. m. 167. ilique THOMAS. n. 88. in primis p. 295. n. 141.

§ XXVI. Quibus legibus, sapienter a majoribus excogitatis, non solum luxuriae, sed & dilapidationi patrimonii, obviam itum est. Huc, præter cetera, pertinet, quod, cum, in decreto visitationis, de anno 1624. tum etiam, recentiori memoria, in mandatis Regio-Electoribus, de anno 1718. de cambiis studiosorum, item ipso hoc anno, eandem in sententiam, dilucidius sancitum est. Ubi, vi harum sanctionum creditores, ni jure suo cadere velint, studiosis ultra X. aut XX. florenos fidem habere, prohibentur. Quodsi ergo mercatores & factores aliqui studiosis, qui, contra ejusmodi leges, prohibentes, meliuntur, sine consensu & præscitu Magnifici Rectoris aut ephororum, & qui eorum sunt loco, merces crediderint, aut operas præstiterint suas, neque pecuniam creditam atque mercedem,

cedem, quatenus legem excedit, consequentur. Verba supra allegata ordinationis de anno 1568. id diserte innuunt, Zum dritten wollen wir auch die Cramer hiermit abermahls angemahnet haben, daß sie denen jungen Gesellen ohne Vorwissen derer Præceptorum, oder denen sie befohlen sind, von Kram-Baaren nichts borgen, mit dieser wiederholten Verwarnung, da sie denen Studenten also borgen, und sie wegen der nicht Bezahlung verklaget würden, daß ihnen von uns, zu Erlangung der Bezahlung, nicht soll Föderung geschehen, noch verholffen werden &c. Quamquam hoc, per supra commemoratas recentiores sanctiones, hinc inde mutatum esse deprehenditur. Nam ibi facultas, æris alieni contrahendi, ad certam summam reducitur, atque Rectoris consensus requiritur, si studiosi majores & sui juris dictam summam excessuri. Unde argumentari licet, æs alienum studiosorum, amictus causa contractum, omnino solvendum non esse, licet filii, in Academiam mittantur, nullius caræ mandati, sed sibimet ipsi relictæ, adeo, ut haud mediocris parentum culpa subesse videatur. Idem obtinere putamus, licet studiosus sui sit juris, liberamque habeat rerum suarum administrationem, atque ita, sine summo dedecore maximaque turpitudine, suum factum, in aliorum damnum infirmare, aut fidem fallere, nequeat. Horum enim neutrum a lege, generaliter, de omnibus studiosis, disponente, eximendum est.

§. XXVII. Hoc ita comparatum est, si quantitas debiti, legibus definita, excedatur, sin vero æs alienum, apud diversos creditores separatim factum, intra legitimam summam subsistat, plurimum interesse videtur, an studiosi sit sui juris suæque tutelæ, nec ne, si hoc, debitum vestiarius, quod ad merum luxum spectat, & a conditione studiosi, mercatoribus aliisque haud incognita, alienum, neque parentum, vel curatorum consensu approbatum est, haud solvi oportet, propter ea, quod, per leges nostras, non luxui augendo, sed necessitati studiosorum, consultum esse, censetur. Nec, doceri posse, credimus, quod ad vestes studio-

studioforum, minus necessarias, & decentes, luxuriosasque, Scutum Macedonianum, per dicta mandata, penitus abrogatum esse. Imo, creditores ipsos actione potius, de servo corrupto utili, teneri, verosimile est, *l. 14. D. d. servo corrupto*. Contra vero illi, qui nec potestati patris, neque curæ, subiecti sunt, indistincte obligantur, &, quoad concurrentem summam X. aut XX. florenorum, solvere debent, debita siue sint necessaria, siue minus. Sunt enim illi rerum suarum liberi moderatores & arbitri, nullumque juris remedium eis, contra creditores suos, proditum est.

§. XXVIII. Deinde hic prætereundum silentio non est, mercatores, qui jus exigendi debitum habent, non solum libros suos mercatorios, jurejurando interposito, confirmare, verum etiam, si minima fraudis adsit suspicio, simul asserere debere, quod studioso merces vendiderit bonas & idoneas, vero pretio iustaque mensura. Danda itaque hic est opera ab illo, qui, pro studioso, causam agat forensam, ut fraus, vel dolus, detegatur, quippe qui, si probetur, creditoribus maximopere nocet. Ubi quidem, præter ceteros, sartoribus jurandi onus merito imponendum esse videtur, si, præter operas suas, etiam multas alias res, sua pecunia, studioforum nomine, emisit sese jactent. Tum enim ea fraus sæpius subesse solet, ut sartores fragmenta, ex aliorum vestibus conficiendis, sibi injuste addicta, aliis postea, veluti sua pecunia comparata, vendant. Ceterum, quale operæ pretium sartores, pro conficiendis vestimentis studioforum, petere queant, non lege, sed usu, observantiaque & consuetudine, definiendum est. Equidem non nescimus, existimare nonnullos, *arg. l. 3. C. de militari veste*, studiosum, pro veste, ultra unum florenum, solvere haud debere. Deinde supra commemorata ordinatione vestiaria, *de anno 1568.* etiam sartoribus certa merces constituitur, sub rubrica, *Von denen Studenten Kleidern*. Verum quis hic sibi persuaderi patietur, hæc omnia consuetudine hodie servari, *confer. D. LUDOVICI, in Observat. ad Rebuffum,*

p. 118. §. 4. Quod reliquum est, de vestimentorum variis generibus, quæ tamen, cum tempore & hominibus, multoties mutari solent, hic multa differere, ab instituto alienum est. Quod ad studiosos attinet, utuntur quidem illi vestibus, cum aliis hominibus in Rep. communibus, attamen, pro genere ac divitiarum & professionis ratione, distinctis, quæ res interdum considerari meretur, si, de ære alieno, an illud necessarium sit, an minus, quærat.

§. XXIX. Sed tandem nunc, de studiosorum gladio, quæri attinet, an ad vestimenta quoque referendus ille sit, si forsitan ejus gratia debitum contraxerit studiosus. Negat hoc LAZARVS BAYFFIVS, in tract. de re vestiaria, c. 8. p. 575. in tom. VI. Grav. argm. l. 23. §. 1. D. d. aur. & arg. leg. quod alia sit vestium, alia armorum, ratio. Verum nihilofecius, ad vestimenta studiosi pertinere gladium, persuasum omnino habemus. Res enim, non ex moribus Latii, sed Germaniæ, dijudicanda est. Non militiæ, sed honoris causa, veluti in signum libertatis & ingenuitatis Germanicæ, nostrates literarum alumni, homines togati, armati incedunt. Ita enim comparati sunt mores Academiæ Germaniæ, uti studiosum, ceteroquin ornate honesteque vestitum, sine gladio, in publicum prodire, haud ferant, confer. TABOR, in armamentario Justinian. p. 451. §. 15. sqq. Vol. 1. opp. Cujus rei origo ab antiquissimis Germaniæ moribus repetenda videtur. Penes majores nostros, teste TACITO, de moribus Germ. c. 13. armis ornari primus erat juventutis honos, hujus tamen honoris non omnes juvenes, sed, qui Reipublicæ gubernandæ admoveri aliquando poterant, participes fieri solebant, confer. LIPSIVS, ad TACITVM, c. 1. Tales vero sine omni dubio sunt studiosi, arg. §. ult. Prooemii Inst. add. D. THOMASIVS, in notis, ad D. MELCH. ab Ossa Testament. p. 296. seq. qui tamen originem rei a recentiori quodam instituto Patriæ repetit. E quibus omnibus nos confecisse putamus, jure Germanico, gladium studiosi ad vestimenta ejus pertinere, atque eodem jure, quod ad æs alienum attinet, cum vestibus, censer.

§. XXX.

§. XXX. De habitatione & museo studiosorum breviter nunc quoque, pro instituti ratione, dicendum est. Habitationis causa, haud raro æs alienum a studiosis contrahi, in Academiis, experientia docet. Sed ante, quam, de hoc ipso ære alieno, hic exponamus, operæ pretium est, quid habitationis appellatione potissimum contineatur, commemorare. Præter habitationem ipsam, quæ & studiosorum reculis, libris & suppellectilibus, sufficere, & ceteroquin nec sanitati, neque Musis infensa esse, videtur, huc referimus omnem supellectilem opportunam, omnesque res, quæ ad hypocaustum vel instruendum, vel quoque exornandum, pro studiosorum ratione, quovis tempore pertinent, aut, sine quibus, habitatione ipsa studiosi minus commode uti possunt. Nec obstat, quod ab habitatione, ad supellectilem, argumentari non liceat, *l. 13. ff. d. Supellect. leg.* Imo distinctis titulis, in π . de utraque re agatur. Sed res est in salvo. A diversis nullum valet argumentum, inter habitationem legatam, & museum studiosi, plurimum intercedit differentia, alterumque altero latius patet. Etenim moribus Academicis receptum est, ut hospites hypocausta, locari sive, ejusmodi rebus, de quibus diximus, instruere soleant ac debeant, & quidem alias plenius, alias tantum modice, & pro simplici necessitate, quemadmodum id vel consuetudine communi, aut privata, vel singulari conventionione, definitum est. Ex adverso aliis conductoribus, præter vacua hypocausta, nihil amplius præstandum est. Verum studioso, conductori, uti diximus, ex communi usu, ad minimum unum repositorium librorum, lectum ligneum, unam aut duas mensas, cum aliquot sellis ligneis, simul concedi oportet, licet vili ac parva conduxerit mercede habitationem suam. Si vero instructiorem vel ornatiorem supellectilem desideret studiosus, nisi id jam hospitis consuetudini domesticæ, vel mercedi promissæ, conveniat, initio contractus, sigillatim hoc nomine debet conveniri.

§. XXXI. Hanc, in sensu latiori sumptam, habitationem alimentis quoque contineri necessariis, extra dubium est positum, *l. 6. D. d. aliment. & cibari. legat.* Quare, quæ supra, de alimentorum determinatione, diximus, ad habitationem quoque commode pertinere possunt, &, qui æs alienum, alimentorum causa contractum, solvere debet, ille etiam, pro habitatione, tenetur, etiam si, ob suppellectilem, studioso simul concessam, paullo plus mercedis exigatur. Siquidem, uti supra, de alimentis, asservimus, res hic non ex simplici necessitate, sed honestate & decore, spectanda est. Ac tametsi æquitas non postulet, ut studiosis habitatio gratis concedatur, tamen in arbitrio hospitis locatoris non est, quantum pecuniæ, pro usu hypocauti concessio, exigere velit. Sed, si studiosus novitius, qui loci consuetudinum ignarus est, ab hospite ultra dimidium læsus fuerit, agere ille potest ex *l. 2. C. d. Rescindend. Emptione. Venditione.* Quinimo, si quantitas mercedis, per statuta Academica, vel civitatis, determinata sit, aut dolus hospitis concurret, ob minimam quoque læsionem, studioso actionem competere, arbitramur, quemadmodum antiquis Academiae nostræ statutis, cum ipso senatu oppidano communicatis, & anno 1562. publico propositis, sub Rubrica, *Von Hauß-Miethung und Stuben-Zins*, hæc disposita sunt, dieweil auch geflaget wird, daß übermäßiger Zins, von Vermiethung der Häuser und Stuben, von vielen genommen werde, haben sich die Universität und der Rath verglichen, alle Stuben zu besichtigen, und, einen gewissen mäßigen Zins darzuff zu setzen, und wer denselben erhöhet, soll des Zinses verlustig seyn, welcher der Obrigkeit gereicht, und darüber in gebührlicher Straffe genommen werden soll. Qualis vero illa tum temporis facta fuerit mercedis determinatio, nobis non constat. Hodie plerumque utriusque contrahentium consensu, certum quoddam pretium constituitur. Ubi quidem, si a studiosis paullo plus, quam ab aliis, sumatur, nihil iniquitatis subesse videtur, propterea, quod studiosi, ut supra diximus,

mus, nonnullam suppellectilem semper accipiunt, multoque citius habitationes suas mutant. Quoties vero hoc contingit, toties quoque nonnulla refectio, ac minime parietum dealbatione, opus est. Ut silentio hic alia prætereamus incommoda, quæ in Senatus quodam Academici Consulto, sub *Rubric.* Warnung von vielfältigen schädlichen Vorgen zu vermeiden, his innuuntur verbis, Auch der Stubben-Zins alle Quartal, oder aufs längste alle halbe Jahr den Wirthen, bey denen sie wohnen, welche nicht mit geringer Beschwerung, auch Feuers-Gefahr, sie in ihren Häusern dulden, entrichten.

§. XXXII. Justum itaque omnino est & æquum, ut, debito tempore, locationis merces solvatur a studiosis, vel iis, qui his debent præbere alimenta. Sin fiat secus, non solum communia locati conducti remedia juris in promptu sunt locatori, verum etiam specialia nonnulla prodita sunt, in supra adducto mandato Regio, ipso hoc anno promulgato, ubi, præter cetera in hunc modum sancitum est, Sondern auch jeder Studiosus alle Viertel-Jahre (quod tamen paulo post mutatum in bimestre spatium) dem Haus-Wirthe u. zu befriedigen schuldig seyn, und dazu angehalten, in gleichen von keinem Haus-Wirthe aus der Bürgerschaft über ein Viertel-Jahr (de tempore prorogato mox dictum est) nachgesehen, oder im wiedrigen ihm zu seinem Rechte nicht verholffen, daferne aber der Studiosus seine Stube u. deshalb zu verändern suchte, er vom neuen Hospite nicht eher, als bis er, daß vorige richtig bezahlet, von demselben mündlich oder schriftlich versichert, angenommen u. u. werden soll.

§. XXXIII. Inter remedia, jure Romano, locatori concessa, illud quoque est, quod locator, in rebus conductoris, illatis, tacitum pignus habeat, *l. 4. Quib. caus. pign. vel hypoth. tac. contrab. l. 9. eod. l. 5. C. de Locato Conducto. l. 4. pr. D. de pactis.* Data hic occasione, haud incommode quæritur, an idem in studiosorum rebus ac libris, illatis, obtineat. Ingentem hic offendimus Doctorum dissensum. Quod in

quæstione nobis hic est, ex instituto negat REBVEFFVS, *privil. 19. p. m. 85. sqq.* SCHNEIDEWIN. *ad Instituta*, §. 7. d. *actionibus*, n. 43. HARPRECHT. *eod. n. 18. sqq.* MATTHIAS STEPHANUS, *tract. de Academiis*, c. 10. §. 41. p. m. 156. *seqq.* SCIPIO GENTILIS, *dissert. de jure singulari studiosorum*, tb. 40. *Inter disputationes de jure publ. Populi Rom. edita.* Hos juvare duplex juris ratio videtur, quod argumentari liceat, ab armis militum ad libros studiosorum, de illis enim constat, alienari ea non posse, l. 3. §. 13. l. 14. §. 1. D. *de re militari* L. 2. *in fin. D. d. captivis.* Ab alienatione vero, ad oppignorationem, valet consequentia, l. 9. §. 1. D. d. *pignoribus* l. 1. §. 2. D. *quæ res pign. vel hypoth.* l. ult. C. d. *rebus alien. non alienand.* Deinde, quod non præsumatur, studiosos libros suos, quibus quotidie utuntur, & quos amant, ut propriam uxorem & amasiam, quemadmodum loquitur REBVEFFVS, l. c. obligaturos fuisse, *arg. l. 6. D. d. pignor. l. 1. C. quæ res pign. &c.* Tandem argumentum quoque ducunt, ex *Auth. Agricultores*, C. d. t. & ex *Auth. Habita 6. Ne fil. pro patr.* Sep nihilofecius supellectilem librariam studiosorum, pro locationis mercede, tacito pignori obnoxiam esse, affirmat CARPZ. P. II. C. 25. *Def. 20.* WISSENBACH. *ad D. disp. IX.* §. 17. VINNIUS, *de pactis*, c. 12. n. 9. STRVV. *Exercit. 26. tb. 16. num. 3.* ENGELBRECHT. *ad D. in quib. caus. tac. contrab. &c.* tb. 6. n. 5. COCCIVS, *Iure controverso Civili*, P. II. q. 15. *Tit. eod.* PHILIPPVS, *ad Inst. L. IV. Eclog. 46. n. 10.* & alii, quos in partes vocat SCHOEPFF. *ad ff. Tit. Quæ res pign.* Hi partim ad usum forenssem provocant, partim illis nituntur juris momentis, ut non tam librorum studiosorum singularem favorem negent, quam potius legis defectum, id privilegii studiosis largientis, urgeant, partim ab executione, l. 40. D. d. *re judicata* l. 4. C. d. *executione rei judicatæ*, argumentum ducunt, & saltem, in subsidium, studiosorum libros hypotheca tacita teneri, volunt.

§. XXXIV. Negantium argumentum 1.) multum roboris habere videtur, siquidem valide omnino passim in ju-
re ar-

re argumentamur, a militia armata, ad togatam, conf. OLBENDORP. in *Topica legali*, p. m. 166. Nec obstat, quod studiosi libros suos libere vendere queant, quemadmodum, contra REBUFFVM, tuetur RHODIVS, in *diff. de libris Eruditorum*, c. 2. n. 44. seq. Respondetur, ex facultate alienandi, aut expresse oppignorandi, minus recte infertur hypotheca tacita. Deinde Reipublicæ, cui discunt studiosi, magno pere interest, ut librorum alienationes, in primis necessariorum, quoad fieri potest, impediantur. Inde est, quod, legibus Academicis, oppignoratio librorum nonnunquam prohibita sit studiosis, quemadmodum, de Viadrina, testatur RHODIVS, l. c. c. 4. n. 37. seq. Odiosum quoque est æs alienum studiosorum, neque hujus intuitu creditores, quorum culpa hic raro abest, privilegiis quibusdam dignos habemus. Nec credimus, exemplum aliquod afferri posse ejusmodi hypothecæ legalis, ubi, contra creditorem odium quoddam singulare, pro debitore vero ejusve rebus, multum favoris pugnare, atque facere, videatur. Argumentum 2.) erroneum est, siquidem legalis hypotheca non tam ex voluntate præsumta conductoris, quam ex legis dispositione, immediate fluere debet, conf. LVDOVICI, ad *Rebuffum*, d. 1. p. m. 27. 3.) argumentum a rusticis & agricultura, ad studiosos & literas, in jure nostro, æque, ac primum, comprobari, merito dubitatur. 4.) vero nimis longe petitur a secura habitatione, licet dictæ authenticæ ceteroquin omnino congruat, & adhibita interpretandi arte, elici posse videatur.

§. XXXV. Nec affirmantium argumenta omni sunt exceptione majora, & quidem nos, exquisitiores juris rationes requirentes, usum fori, tyrannidem sæpius in analogiam juris, vix admittendum esse, censemus. Deinde, generalitatem l. 4. D. in quibus causis pignus &c. eo valere, haud putamus, ut exceptionem aliquam, fortissima ratione nixam, respuat. Ab executione denique non adeo quidem incongrue argumentantur, modo id fiat ab armis militum,
non

non vero ab instrumentis rusticorum. Nos, hac re ultro citroque spectata, atque rationibus utrinque subductis, ob ipsam publicam utilitatem, id & juri, & privilegio studiosorum, consentaneum omnino esse, arbitramur, ut, præter necessarios libros, & collegia manuscripta, nihil eorum, quæ in studiosorum supellectile sunt, a nexu legali pignoratitio eximendum esse videatur, sicuti, ne in subsidium quidem, ejusmodi necessaria militum togatorum arma, quibus contra inscitiam, infensissimum studiosorum hostem, dies noctesque dimicandum est, ex judicato capi poterunt, confer. NEGVZANTIVS, *de pign. membr. 3. n. 49.* MANZ. *in Patrocin. debit. Dec. 4. qu. 5. n. 16. sqq.* REBVEF. *privileg. 113. c. 8. n. 19.* STRYK. *Controvers. Select. Disp. 11. tb. 29.* Hæc cum a nobis jam scripta essent, in manus venit *disp. TENZELII, de hypotheca tacita, quatenus libros studiosorum afficit, Erfordiae 1721. habita*, sed, ea perlecta, ab illo nobis orationem ex ore ereptam esse, nondum intelligimus, ideoque sententiam nostram nullibi mutamus.

§. XXXVI. In Saxonia nostra, per ordinationem judiciariam, recognitam, res est expedita, ibi enim, *Tit. 45. §. 1.* omnes hypothecæ tacitæ sublatae sunt, & *in fin. §. 4.* locatori jus retentionis, in rebus conductoris illatis, relinquitur. Huic non absimile jam olim, hac in Academia, aliquod constitutum fuisse, ex supra commemoratis statuis, de anno 1562. colligimus, sub Rubr. *von Haufmiethung und Stubenzins.* ibi, *Es sollen auch die Studenten verpflichtet seyn, dem Wirth die Stuben wieder also auffzulassen, wie sie die angenommen und besessen, und an Fenstern, Ofen, Bänck und Thüren 2c. nichts zuschlagen, noch zubrechen, auch nicht ihren Suppellectilem aus dem Hause zu tragen, es sey denn das Miet. Geld zuvor dem Wirth erlegt, bey willführlicher Straffe.* Statuto hocce Academico plus, simplici retentionis jure, contineri, nemo non videt. Etenim, vi ordinationis recognitæ, hospes, donec merces locationis soluta sit, studiosi quidem supellectilem retinere potest, verum ante, quam ipsa retentio actu, u. gr.

per

per præclusionem, manus injectionem, fiat, nullum pignoratitium jus nanciscitur hospes, si forte exportata sit semel supellex, etiamsi hoc clam fiat, quia jus retentionis privata quadam exerceri potest autoritate, adeoque non, nisi vigilantibus, competit. Verum, in nostro statuto, idem jus jam constitutum, & præterea ex parte quoque studiosi, conductoris, præcepto quodam prohibitivo, de non exportanda supellectile, adjecta simul pœna arbitraria, munitum est. Quam dispositionem, per supra adductam sanctionem communem Saxonicam, sublatam esse, non putamus, propter ea, quod illa non tam hypothecæ alicui legali, quæ ex illo statuto non probatur, quam potius juri retentionis, veluti accessorium, adjecta sit. Confirmato itaque principali, accessorium quoque confirmatum censetur.

§. XXXVII. Hoc jus retentionis locator non solum, ob mercedem, non solutam, exercere potest, verum etiam, si deteriore reddiderit habitationem, culpa sua, studiosus, inquilinus. Eo enim antea extendebatur tacita hypotheca *l. 2. D. in quib. caus. pign. vel hypoth.* ergo nunc etiam jus retentionis, quod illi surrogatum est, in primis, cum retentio illo casu æquitati congruat. Itaque studiosus, si inter publicos tumultus, de candela extinguenda, clametur, ille vero eam non extinxerit vel seposuerit, fenestrarum, per lapides corruptarum, damnum restituat. Porro, si ab inimicis lapides in fenestras conjiciantur, arg. *l. 25. §. 4. D. Locati Conducti*, idem quoque obtinet. Quæ huc dum diximus, pleraque ad mercedis solutionem pertinebant, sed haud raro sermo esse solet, de parte tantum solvenda, vel minus, si nimirum, ante tempus conventum, ex improvviso finiatur locatio conductio, sive conductoris, sive locatoris causa, id contingat, vel alio fiat casu, u. gr. propter ingruentem pestis, belli, famis, calamitatem, item ob periculum, ab ædibus ruinosis, certe metuendum. Ubi, pro rata temporis, pensio remittenda est, *l. 28. d. damn. inf. l. 49. §. 1. ad L. Aquil.*

l. 13.

l. 13. §. 7. l. 27. §. 1. l. 55. §. 2. Locat. Conduct. Habn. ad Wesenbec. d. 1. Ceterum hic quoque a nonnullis ventilari solet quæstio illa, an studiosus cedere debeat habitatione viduæ & liberis, illa indigentibus, quod affirmat PINGIZERVS, *Quæst. Sax. confer. KNICHEN. in Opere Politico p. 1049.*

§. XXXVIII. Quid vero dicendum, de metu spectrorum, an, si hujus causa studiosus habitationem forte deserat, integram solvere ille debeat pensionem. Cum COVARVVIA, negat BECHMANNVS, *c. l. c. 6. n. 13.* Quod spectra frequentia animo studiosi terrorem injicerent, ut non posset secure habitare & spartam suam, ut decet, ornare. Verum contraria huic assertioni esse videtur hypothesi Dni THOMASII, qui, singulari disputatione, *de non rescindendo contract. conductionis ob metum spectrorum*, de existentia spectrorum, ædes infestantium, valde dubitat, metumque spectrorum, etiamsi ea concederentur, tamen vanum esse, & in virum constantem non cadere, affirmat. Quibus addendum videtur, quod, superstitione, nihil indignius sit studioso, sapientiæ cultore. Sed nobis, quo minus Illustri Dno THOMASIO hæc omnia assentiri queamus, multa obstant. Etenim, ad infirmandam ejus sententiam, satis est, quod ipsemet, §. *ii.* existentiam spectrorum concedat. Distinctio vero, qua, §. *sequ.* utitur, inter spectra, ædes infestantia, & in eisdem tantummodo apparentia, nullius momenti esse videtur. Quis enim non crediderit, spectra, solo etiam visu & auditu, maximum hominibus terrorem injicere, nec ceteroquin opus est, ut omnia in ædibus sursum deorsumque evertant. Adeoque non videmus, quomodo spectrorum metus indistincte vanus, &, qui ne in feminas quidem constantes cedat, appellari possit. Quanquam de cetero id negandum haud est, probandam semper esse apparitionem spectrorum a conductore. Ubi tamen plurimum arbitrio judicis relinquendum erit, qui circumstantias conjecturasque, vero haud absimiles, admittere potest. Nec est, ut queratur
loca-

locator, de mercede diminuta, quippe qui ipse sæpius in dolo est, si forte jam antea, habitationem a spectris interdum infestari, sciverit. Et, si vel maxime in dolo non sit, nihilominus tamen studioso licebit, habitationem, ob ejusmodi metum tetrarum imaginum nocturnarumque illusionum, deferere, quia ibi nec secure habitare potest, neque studiis operam navare.

§. XXXIX. Quod si vero studiosus aut habitationi abutatur, aut ita se gerat, ut tolerari amplius nequeat in ædibus, tum sane expelli potest ille, autoritate Rectoris, integra mercede soluta, u. gr. si mulieres & puellas illaudatæ famæ & vitæ inducat, *l. 3. C. d. Locat. Conduct. Novel. 14.* Ferendi enim non sunt, qui apud REBVEFFIVM, *Privil. 20.* existimant, studiosis, veluti privilegium, competere, ut illis liceat puellas secrete in cubiculum inducere. Hoc enim ipsum privilegium, veluti spurium, recte damnatur, & potius maleficio appellatur, conf. LVD OV. ad REBVEFF. *d. l.* ubi omnino recte asserit, §. 5. posse quoque scholarem, ante tempus finitum, recedere, si locator meretrices alere, ipso invito, incipiat. Vbi sane partem mercedis etiam detrahere licebit. Deinde studiosum, qui fistulando, altiori voce cantando, vel clare legendo, vicinis studiosis molestus sit, ante finitam conductionem, emigrare debere, cum ZASIO & aliis, arbitratur GOTHOFREDVS, *ad L. 3. C. d. Locato Conducto, n. 12.* Id quod sine dubio ad similes & majores casus producendum erit. De cetero, ad quod tempus locatio & relocatio tacite hic Vitembergæ inita esse censeatur, vid. BEYER, *ad π. p. 362. lit. d.*

§. XL. De lecto, ligno ac rebus, simili modo necessariis, separatim hic quæstio succurrit, an studiosus, si lecti usum, qui illi soli locatus est, etiam aliis simul concedat & illos penes se dormire sæpius patiatur, majorem mercedem solvere debeat. Quod affirmatur, videlicet in compensationem damni, quod alioquin pateretur locator, quoniam sine dubio lectus a duobus magis, quam ab uno, atteritur citiusque laceratur. Plus vero

integra conventa mercede, solvi oportere, non putamus. Deinde quæritur, an studiosus, qui alteri simultaneum hypocausti usum gratis concesserit, pro lecto quoque mercedem in dubio solvere teneatur. Quod ideo negandum esse videri posset, quia locatio conductio tacite non contrahitur, §. 1. *I. d. Locat. & Conduct. l. 23. D. communi dividundo* BRVMMERVS, *de Locat. Conduct. c. 3. §. 2.* Sed, cum hæc fallantur, si lege, moribus, aut consuetudine patrisfamilias, merces quædam certa jam sit constituta, *arg. l. 37. D. contrab. Empt. confer. HARTMANNI disp. de tacita Locat. Conduct. ipso hoc anno Jenæ habita.* Itaque præsens quæstio ideo potius negatur, quod habitationis beneficium, alteri concessum, sine expressa conventionem & promissione, ad lectum extendi, non conveniat. Quare ab illo, qui lecto usus est, mercedem peti oportebit, actione præscriptis verbis, *l. 22. D. de præscriptis verbis.*

§. XLI. Porro ad æs alienum studiosorum, necessarium jure meritoque supra retulimus illud, quod ex adversa valetudine resultat. Quæstio BALDI, an alimentorum appellatione pharmaca semper quoque contineantur, aliena hic est. Dubio enim caret, officium parentum, qui filium, studiosum, alere debent, id etiam complecti, ut, quod valetudinis, aut conservandæ, aut recuperandæ, causa, expendendum est, solvant. Id quod generatim asserendum esse putamus, sine omni morborum distinctione, si illi familiares sint studiosis, de quibus videsis ABELII *Libellum von Studenten-Krankheiten*, si communes, si culpæ, si casuales. Nec distingvimus ipsa medicamenta si præservatoria sint, si curatoria. Sed ea potius sensu generali hic sumimus, ubi omnia illa admittenda esse videntur, quæ, ad conservandam tuendamque corporis sanitatem, quovis modo apta sunt. In primis vero studioso, si conditio ejus id ferat, modicus vini cujusdam generosi potus, medicinæ instar, permittendus est. Vino enim ea inest virtus ac bonitas, ut non solum corporis opti-
mum

num esse credatur medicamentum, verum etiam in ipsum animum suas exerat operationes, & homines *ingeniosos. sapientes & acutos* reddat, vid. FRID. HOFFMANNI *disp. de natura & præstantia vini Rhenani in Medicina*, c. 6. p. 40. *sqq.* Præter vinum, ad studiosorum medicinam quoque pertinere potest usus acidularum, herbæ nicotianæ (*idem Autor, in clau. pharm. lib. 4. S. 1. §. 239.* CASP. A REIES, *in campo Elysio &c. q. 57. n. 45.*) & res similes, quæ studioso, si malo hypochondriaco, & aliis morbis, laboret, profunt, u. gr. si medicorum suasu, animi recreandi, vel corporis movendi, causa, interdum equitet. Quod si hoc nomine æs alienum contraxerit, ad necessarium id pertinere, existimamus.

§. XLII. Hæc de ære alieno, ob vitæ necessitatem, contracto, dicta esse sufficiant, restat nunc quoque, ut de illis dicatur studiosorum debitis, quæ, ab institutione & rebus, eo pertinentibus, proficiscuntur. Ubi quidem palmaria illa quæstio expedienda venit, quo jure honoraria sua petere possint Doctores a studiosis. Honorarium diximus, adeoque, rem suo singulari nomine appellandam esse censuimus, legum autoritate adjuti, *l. 1. pr. D. Si mensor falsum modum dixerit, l. 1. §. 10. D. d. extraord. cognitionibus.* Liberales enim artes mercedem, non æque honorarium, aut salarium, respuunt. Quoniam, quod datur Doctoribus, pro informationis opera, non tam compensandi, quam grati animi testificandi, causa, eisdem solvitur. Siquidem, quod in studiosum hic confertur, ob artium & disciplinarum, gravitatem ac dignitatem, nulla certe mercede æstimari pot. est. Nec obstat, quod ULPIANVS honorarium hoc etiam mercedem appellet, *d. l. 1. §. 13. D. d. extraord. cognit. l. 19. §. 1. D. d. donationibus*, & alibi passim. Etenim mercedis nomen interdum commune est, & tam vilium opificum, quam liberalium artium, remunerationem significat, sæpiusque improprie sumitur. confer. FRANZK. *ad π. Locat. Conduct. n. 58. sqq.* HAHN. *ad W. d. t. n. 5. in fin.* HERALDVS, *Animadvers. in SALMASII Observat. ad jus Atticum*, L. 5. c. 20. n. 2. 8. 9. BRVM-MERVS, *Exercit. de Locat. & Conduct. c. 3. §. 12.* Indeque esse putamus,

tamus, quod vocabulum mercedis, cum salario, in *l. 6. C. de Prof. & Med.* jungatur. Quomodo vero salarium a mercede, honorario, præmio, stipendio, differat, leg. P. GEORG. THOLOSANVS, in *Syntagm. Iur. univers. P. 3. L. 27. c. 2.* BESOLD. *Thesaur. pract. voce Besoldung, in addit.* DIETHER. De cetero hic assentiri non possumus, b. m. BEYERO, qui, ad *l. tit. de mandat. pos. 4. lit. k. & tit. de Locat. & Conduct. posit. u. ibique lit. c.* asserit, mercedem etiam in artes liberales tum cadere, si, de certa quantitate, solvenda, convenerit. Quis enim hic non videt, mercedem, ab honorario, eo potissimum differre, quod in illa, cum operis, semper adesse debeat proportio & convenientia. Honorarii vero licet certa quantitas sit promissa, ea tamen rei & operæ pretium non exæquat, quippe quæ æstimationem non recipiunt, nec pretio numario æstimari possunt, *l. 1. §. 5. D. de Prof. & Medicis.*

§. XLIII. Quare inde quidem constare, credimus, summæ consentaneum esse æquitati, ut, pro navata, in docendo, opera, nonnulla largitio & compensatio fiat Præceptoribus. Sed miramur æque legem Cinciam, cujus meminit TACITVS, *Lib. XI. Ann. c. 5.* Hacce lege, in quam ex instituto commentatus est BRVMMERVS, nefas erat advocatis, ob causam quandam, donum munusque capere. Ac tametsi hujus legis sententiam, ad omnes omnino liberales artes producere nolimus, haud tamen obscure collegimus, ex supra adducta *l. 1. pr. D. si mensor falsum modum dixerit*, operam, in artibus liberalibus, alicui præstitam, beneficii loco, habitam fuisse, ubi non, nisi ad ἀντίδωρα, obligatio aliqua naturalis adesse intelligebatur. Imo *l. 1. §. 4. & 5. D. d. extraord. cognit.* dicitur, Philosophiæ ac juris Civilis Professoribus omni jure quidem aliquid honeste accipere licere, petere tamen esse minus honeste, addita ratione, quod Philosophos primum hæc profiteri oporteat, *mercenariam operam spernere*, &, quod sapientia civilis nullo pretio numario dehonestari debeat. Verum, quis hic, sibi persuaderi, patietur, aut contra honestatem esse, aut literarum digni-

tati

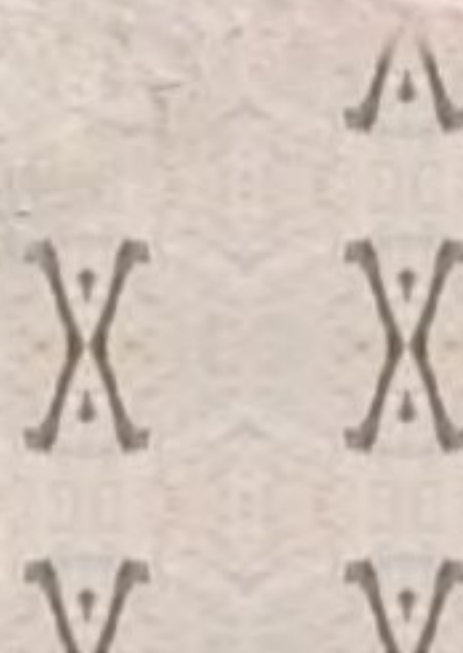
tati derogari, si, qui liberales artes profitentur, unde vivant, labore hoc suo honesto sibi quid acquirant. Siquidem artes liberales in acquirendi modos tum omnino incidunt, si cultores earum non habeant, quo se ac suos alere queant, neque illis sua diligentia damnosa esse debet, arg. *l. 7. D. restam. quemadm. aper.* confer. QUINTILIANVS, *Lib. XII. Inst. Orat. c. 7.* ubi sat eleganter in hanc sententiam edisserit. His ac similibus rationibus adductus Imp. CONSTANTINVS, *l. 6. C. d. Prof. & Med.* præter ceteros, literarum & Juris professoribus mercedes ac salaria reddi, jussit, ita, ut, quod antea, in *l. 1. ff. de Extraord. cognit.* in gratiam literarum, dispositum, est, nunc quoque ad omnes professores, cum philosophiæ, tum juris Civilis, pertinere videatur, adeoque plane dubitandum non est, quin hoc nomine jura quoque actiones aliquas, paullo post a nobis commemorandas, prodiderint.

§. XLIV. Diximus hætenus generatim, de æquitate & jure perfecto honorari solvendi, pro institutione, in artibus liberalibus. His nunc subjungemus specialem rei contemplationem, ac breviter commonstrabimus, quomodo aliqua hoc nomine obligatio, ex parte studiosi, inducatur. Sine consensu illius, hoc fieri, nemo, credimus, asseret. Non tamen ubique requirimus expressum consensum, sed, interdum quoque, aut tacitum, aut præsumptum sufficere, verum est. Et quidem ideo consensu opus est, ut nimirum, de voluntate studiosi, constet, quod hic alicujus opera & institutione uti, seque hoc nomine ad certam aliquam præstationem vicissim obligare, velit. Ceterum requirimus hic, sicuti in aliis contractibus, & similibus conventionibus, liberum omnino auditoris consensum, ita tamen ut, metum aliquem reverentialem eidem obstare, non putemus, modo omnis concussio & minæ graviores procul absint. Quod fieri non intelligitur, si aut docens, aut alius, pro illo, per ministros, aut famulos, circum circa, si non ostiatim, tamen vicatim, dimissos milites togatos cogat, adjectis libera-

beralissimis, vanis licet sæpe, pollicitationibus, de patrocinio suo, egregio, aut minabundus multo dicat, dejuvandi, aut nocendi, occasione & potestate &c. Consensum vero liberum multis modis declarare potest studiosus, u. gr. si, cum ceteris commilitonibus, nomen suum in schedula quadam, quam vulgo vocant den Collegenz Zettel, scripserit, aut, si per aliquod temporis spatium, lectiones frequentaverit, & indubitata consensus sui, ipso facto, indicia præbuerit. Quæritur inde, an ex dicta schedula executive, contra studiosum, vel ejus patrem, agi possit. Res nonnullis dubiis obnoxia esse videtur. Licet enim inde satis luculenter appareat, quæ sit causa debendi, quantum, cui, a quo, quando, solvi debeat. Quoniam tamen hæc obligatio, sub conditione, si nimirum Docens quoque præstiterit, quod pollicitatus est, inita censetur, ideoque executivum hic processum aut differri paullisper, aut penitus cessare, arbitramur, nisi existentia dictæ conditionis & implementum peræque in continenti probari possit. Ubi quidem optima est cautio, si docens, a studioso chirographum, cui simul mentio implementi secuti inserta sit, sibi dari, curaverit. Tum sane maxima probandi vis huic documento inest, quæ nulla exceptione infirmari queat a studioso.

§. XLV. Quod vero ad patrem attinet, valde obstat, quod hic in instrumento plane non sit scriptus. Neque enim scripto contineri videtur pater, vel ob personarum unitatem, quæ inter eum & filium intercedit, vel ideo, quod studiorum sumptus subministrare debeat, & pro filio solvere. Siquidem ex his argumentis tantummodo id conficitur, patrem obligatum esse, non vero, illum eo processus genere, quod executivum appellamus, conveniri posse. Quoniam, ex ipso illo documento, in continenti non constat, quod ille pater sit, adeoque multis dubiis & exceptionibus occasio superest, quæ omnino ab indole processus executivi abhorrent. Itaque pater conveniri quidem potest, sed non executivo processu. Quodsi autem filius studiosus peculium habeat,

habeat, pater tum non, nisi in subsidium, teneatur, atque exceptione excussionis, five ordinis, tueri sese potest, *arg. l. i. D. d. in rem verso.* Quemadmodum vero sine dubio plurimum juvat exceptio non secuti implementi, si lectiones, culpa docentia, ad finem non sint perductæ, aut ille muneri suo penitus defuerit, histrionem egerit, aut more comito & circumforaneorum se gesserit, (non omnis enim lepor, in docendo, vituperari meretur, modo non sit scurrilis, sed ad excitandos auditorum animos aptus, confer. in hanc sententiam, FRANCISC. VAVASSOR, *de ludicra dictione Veterum, Lutetiae Paris. 1658. in 4.*) aut, loco solidæ & eruditæ institutionis, puerorum elementa, & quidem sub specie insignis artis criticæ, tradiderit, perpetuas natraverit historiolas obscenas & ministrorum ecclesiæ aliorumque existimationi derogantes, item si vitæ suæ scholasticæ & umbratilis curriculo dicta illustret, auditores, puerilibus occupatus negotiis semel iterumque ac sæpius dimiserit & non legerit, si disciplinas & artes liberales, velo nimis levato, & cursoris publici instar, brachio justo leviori, tradiderit, si in lectionibus suis non nisi nugas & summum vendiderint, qui vulgo Wind-Macher audiunt, &c. add. GERARDI JOANNIS VOSSII elegantissimus libellus, *de cognitione sui, p. 31. seqq.* Prodiit hic libellus a. 1654. Amstelod. in 12. & postea in Germ. idioma translatus, a. 1712. Quedlinburgi. Sed m. f. & audaciam illius, qui transtulit, mirari satis non possumus. Hic enim, quæ in prima editione, a p. 31. usque ad p. 39. dicta sunt, temerario ausu, præcidit, ita, ut in germ. editione, p. 31. sqq. frustra illa quæras, quorum gratio Vossius a nobis in partes vocatur. Quare operæ pretium est, verba non nulla omissa, hic apponere. *Hinc jam venio ad professores Academicos: (inquit ille Autor, p. 34. seqq.) quos non in scite a doctissimis hominib. in tria video genera dispeSCI; apes, fucos, crabrones. Apes gignunt mel fragrans: & tum hujus alimonia auditores pascunt, tum odore ejus multos sagacioris navis ad Academiam, pelliciunt, præcipue si aureis ingenii doctrinæque monumentis illustrem*

strem sibi, pariterque Academiæ, atque adeo patriæ famam pariant. Fuci, favore magnatum, in ordinem professorum allekti indigni, non de honore Academiæ solliciti sunt; sed duntaxat de commodis, quæ ex ea dignitate percipiunt. Crabrones invidia lacerant præstantium collegarum famam, ut sic ipsi quidem videantur, quod non sunt, ac præclaræ illæ animæ non videantur, quod sunt. Nunc qui te pulcro Professorum ordini insertum prædicas, attende quæso, num in apibus, fucis, an crabronibus, nomen merearis. add. MELCHIOR VON OSSE, Testament, &c. P. 2. c. 6. seqq. ibique THOMASIVS, MEYFART. l. c. lib. 1. c. 14. p. iii. seqq. ubi multa, scitu necessaria, offendes.

§. XLVI. Ita tamen ex adverso nunc quæritur, si casu, ac sine culpa, u. gr. adversa valetudine, aut ipsa morte, docens fuerit impeditus, quo minus lectiones absolveret, an vel integrum honorarium nihilominus peti, vel pars jam soluti repeti, possit, conditione indebiti. Ad primum affirmandum, conferre plurimum videtur, quod honorarium Doctoris operam non æquet, neque hujus, per illud, compensationem fieri aliquam exactam, adeo, ut ipsi illi profectus, quos, per breve temporis spatium, auditor jam fecit, aut facere potuit, tanto honorario, quod pro integro collegio, promissum est, digni omnino sint. Id quod in Collegiis, quæ vocant, privatis, præprimis locum habet, ubi a multis singulis virilis aliqua pars honorarii solvitur. Verum, si ab uno integrum exsolvendum sit, justæ & æquæ rationes postulare omnino videntur, ut, pro rata temporis, tantum fiat solutio, vel integri jam soluti repetitio obtineat, propterea, quod, ob honorarii, ab uno solvendi, magnitudinem, negotium præsens, ad locationem conductionem, paullo propius accedat, ubi quidem casus illi nocet, cui obtingit, l. 15. §. 6. l. 59. D. Locat. Conduct. TITIVS ad LAVTERB. Obsu. 604.

§. XLVII. Integrum tamen honorarium solvi oportebit, si vel maxime ne una quidem vice studiosus lectiones frequentaverit, modo ille nomen suum fidemque semel dede-

dederit, Docens vero ad id, quod partium est suarum, peragendum, promptus paratusque fuerit, neque per eum steterit, quo minus implementum justo fieret tempore, *arg. l. 38. D. Locati Conducti l. 19. §. 9. 10. Eod. l. 24. D. d. Condit. & Demonstr. l. 1. §. 13. d. extraord. cognit.* Ac tamen si hæc leges, de repetitione, tantum loqui videantur, tamen, ob rationis identitatem, de exactione, idem dicendum erit. Cujus rei præterea duplicem adducimus rationem, primo ut Doctores eo facilius liberalibus studiis & artibus alios instituere satagant, *l. 6. in fin. C. d. Prof. & Med.* deinde, ut ipsi met literarum cultores, solvendi necessitate, & quasi poena negligentiae pecuniaria, ad diligentiam, eo magis incitentur.

§. XLVIII. De libris nunc, & ære alieno eorum causa facta, ut agamus, instituti ratio postulat. Librorum encomiis copiose hic afferendis, commemorandisque, superfedemus, & B. L. ad REBVEF. *de privil. studios. priv. 43.* THOM. BARTHOLINVM, *de libris legendis, Dissert. i. p. m. 5.* aliosque, ablegamus. Neque, probatione aliqua indigere, putamus, quod studiosus, si officii sui partes recte subire cupiat, librorum usufructu plane nequeat. Quod enim miles, sine armis, artifex, sine instrumentis, id studiosus, sine libris, esse videtur. Paucissimorum quidem librorum ope nonnulli, ad maximum eruditionis fastigium, pervenerunt, quemadmodum PHILIPPVM MELANCHTHONEM & RENATVM CARTESIVM in exemplum adducit MEVSCHENIVS, *in Præfat. ad BARTHOLINVM, d. l. §. ii.* Sed, studiosum literarumque alumnum, sine omni suppellectile libraria, erudiri posse, impossibile est. Quare id quoque, omnium consensu, extra dubium positum erit, si, librorum causa, studiosus forte in æs alienum inciderit, solvi illud oportere, æque ac reliqua necessaria dubita. Modo studiosus, in comparandis libris, non excesserit modum, nec ab instituto aberraverit, neque ipse bibliopola, fidem studioso habens, in dolo quodam constitutus sit.

§. XLIX. Modum transgreditur studiosus, si plures sibi coëmat libros, quam & studii Academici ratio necessario efflagitat, & sine ære alieno facere potest. Quantum vero hic librorum numerus & apparatus studiorum necessitati sufficiat, nullibi quidem definitum est, pauciorum tamen, in primis selectiorum & in quovis genere, optimorum diligens lectio studiosis commendatur. His instructus armis studiosus, levis armaturæ miles appellari haud meretur. Siquidem id observari dudum licuit, librorum turbam onerare magis discentem, quam eundem instruere, vid. BARTHOL. *l. c. dissert. 6. p. m. 145.* JACOBI FOCANI *dissert. de ratione studiorum, quæ, cum HUGONIS GROTII, aliorumque dissertationibus, de eodem argumento, Amstelod. 1645. in 12. conjunctim edita est, p. 295.* Addiscendæ enim sunt liberales artes in Academia, per compendia, adeoque dubium non est, quin prima illa doctrinarum elementa, e paucis libris, viva docentis voce, uberius explicatis, hauriri possint, ita, ut, præter disciplinarum fontes, eosque libros, qui, in prælectionibus, fundamenti loco, ponuntur, non, nisi paucissimos, efflagitare videatur necessitas. Hujus tamen necessitatis arctos limites, pro lubitu, licet transilire studioso, modo id, sine ære alieno, fiat. Quod si enim studiosus aliquis tanta discendi cupidine flagret, ut non, nisi multorum variique generis librorum lectione satiari queat, potest ille bibliothecas vel publicas, vel privatas, adire, integrum vero illi haud est, pro lubitu, & sine patris consensu, contrahere debita. Consulte itaque agit bibliopola, si specialem patris consensum, a studioso doceri, postulet, ante, quam fidem habeat. Qua tamen opus non est cautione, si studiosus, aut sui juris, suæve tutelæ, sit, aut intra terminos, supra positos, sese contineat.

§. L. Deinde, si a scopo discedat studiosus, cupidus librorum emptor, & bibliopola in dolo sit, æs alienum, eam ob causam contractum, a patre, vel, qui ejus loco est, solvi haud oportere, diximus. Aberrare vero ab instituto in-

telli-

telligitur studiosus, qui libros rarissimos, non suæ artis & facultatis, eo emat consilio, ut vel aliis iterum statim vendat, vel pignora habeat idonea, quæ dare possit, si pecunia indigeat, item si eodem consilio libros facultatis suæ u. gr. Corpus Juris, iteratis sæpe vicibus, emere soleat. Idem dicendum, si ipsi libri, qui studioso creduntur, in commercio existere non intelliguntur, quales sunt libri reprobatae lectionis, quo pertinent libri Magici l. 4. §. 1. ff. *Famil. hercisc.* Libri Atheistici & hæretici, l. 6. §. 1. C. d. *hær. & Manich.* Novell. 42. c. 1. §. 2. libri scelerosi, famosi & maledici, vid. *ordin. Polit. de anno 1548. Tit. 34. §. 1. & 2. & de anno 1577. Tit. 35. §.* Wenn wir nun Libri obscœni & scurriles, A H A S V. FRITSCH. in *Appendice ad BESOLDI thesaurum practicum, sub voce, verbothene Bücher. add. Morhof. Polybist. Lib. 1. cap. 8. ADAMI RECHENBERGII Disp. de libris obscœnis.* His casibus æs alienum studiosi legibus non potest non maximopere improbari, partim ob perversum studiosi institutum, partim propter mercatoris librarii concurrentem scientiam & malam fidem.

§. LI. Sed quæritur hic de ligatura librorum, si forte bibliopegus, pro illa, solutionem nondum acceperit, an idem obtineat, quod antea monuimus. Ita quidem videtur, quoniam ligatura est accessorium, ad quod a principali argumentum alias sumere licet. Interim tamen, multas ob causas, aliter hic interdum existimandum est. Etenim non solum id pro bibliopego facit, quod ille non, nisi, libris jam compactis, comperit, an studiosus solvere possit, ac velit. Ubi quidem, solutione non facta, jus retentionis exercere posset bibliopegus. Quod si vero, in gratiam studiosi, jure hoc non utitur, reliquo jure petendi debitum non cadat, cum per jus retentionis, plus damni in studiosum redundaret, quam altero casu. Verum etiam ultra crepidam bibliopegi est, ut, de qualitate interna, & necessitate librorum, quos compingit, judicium ferat. Quemadmodum vero hic exceptio aliqua admitti potest, ita ex adver-

fo regulæ, supra generatim traditæ, standum omnino erit, quoties bibliopecto aut culpa aut dolus obstat, addatur FRITSCHII *Disp. de Bibliopectis*. Deinde, id sæpe contingit, ut, cum bibliopecto, qui librum compactum huc dum retinet, bibliopola, debiti causa, concurrat, quorum uterque, per ipsum librum solutionem suam obtinere cupit. Magistratus, a bibliopola imploratus, bibliopecto, ne librum studioso reddat, præcipit. Studiosus, hunc, ad librum suum, moveri concursum, animadvertens, aut solvit, aut libro cedit. Hoc facto, bibliopola ligaturam solvere, & ipsum librum recipere potest, quia accessorium sequitur principale.

§. LII. De ipsius ligaturæ pretio, & quantum, pro compingendis cujusvis ordinis libris, solvere debeat studiosus, paucis hic quoque dispicere attinet. Justo minus hodie solvi, pro ligaturis librorum, communis est bibliopectorum querela, his potissimum causis nixa, quod materiæ, die Zuthat, quibus, in libris compingendis, utuntur, hodie multo cariores sint, atque olim, ubi pretium illud constitutum fuit. Provocant illi ad ordinationem taxæ, de anno 1623. quæ in Corpore Juris Saxonici, p. 642. seqq. extat, ubi p. 665. seqq. late de hac re constitutum est, addita hac clausula, Würde aber der Einkauf von denen Materialien, so sie (die Buchbinder) in ihrem Handwercke bedürffen, fallen, soll dießfalls jederzeit Moderation getroffen werden. Inde bibliopecti hujus Civitatis, anno 1696. illud sibi privata autoritate sumpserunt, ut, communi Collegiatorum consensu, aliud, idque veteri majus ligaturæ pretium constituerent. Quod statutum, nec Principis, nec Magistratus, confirmatione munitum, die 1. Novemb. d. a. hic publici juris fecerunt. Sed sine dubio rem aliquam frustraneam & nullius momenti suscepserunt, siquidem collegiis opificum nefas est, contra jus provinciale, & simul in præjudicium tertii, sine Principis speciali consensu, aliquid statuere. Quamquam, ob mutatum rerum ac mercium pretium, ejusmodi Prin-

Principis confirmationem, obtentu haud difficilem esse futuram, omnino credimus, si legitimo illa petatur modo. Quamdiu vero hoc factum & impetratum non est, tamdiu studiosus non, nisi, juxta veterem æstimationem,olvere debet, pro ligatura librorum suorum.

§. LIII. Opportuno hic loco quæritur, an studiosus, in Academias migrans, aut inde remigrans, pro libris vectigalolvere teneatur, hujusque causa debitor evadat. Quod, *arg. l. 5. C. de Vectigal. & Auth. Habita C. Ne filius pro patre.* communiter negant. Hinc studiosis autores sunt, ut cistis suis hæc inscribant verba, *Studenten Guth*, quo publicanis, de rerum qualitate & immunitate, illico constare possit, confer. BECHMANNVS, *de privil. Studiosorum c. 7. n. 3.* SPECKHAN. *Cent. 2. Class. 1. qu. 11. n. 21.* ZIEGL. *de Iur. Maj. Lib. 2. c. 8. §. 8. & c. 9. §. 3.* Sed plurimum dubii ac difficultatis quæstio habere videtur, si, de ejusmodi vectigalium genere, sermo sit, quod alias, pro viarum ac pontium refectione, exigi solet. Ab hoc ne quidem ecclesias, nec ipsorum Imperatorum ædes immunes esse, *l. 7. C. de SSris Eccles. & l. 4. C. d. privileg. dom. Aug.* evincitur. Quare, nec studiosorum libros ab illo vectigali exemptos esse, argumentantur, ENGELBRECHT. *ad π. Tit. de publicanis & vectigal. th. 22. sub fine.* BECHMANN. *d. l. n. 6.* LIMNAEVVS, *de jure publico, Lib. 8. c. 9. n. 18.* Sed, distinguendum hic, censet STRYKIVS, *disp. de jure pontium, c. 4. n. 70. sqq.* inter vectigal, quod pontium ac viarum refectioni impenditur, & quo Fiscus locupletatur. Ab hoc, non vero ab illo, absolvit studiosum, cum suppellectile sua libraria. Huic sententiæ, nisi consuetudo atque usus aliud ferat, subscribendum hic esse, arbitramur.

§. LIV. Hæc, pro instituti ratione, de ære alieno studiosorum necessario, cum generatim, tum speciatim dixisse sufficiant, sequitur nunc, ut, de reliquis æris alieni speciebus, quoque agamus. Omnia vero, quæ hic dicenda restant, ad tria potissimum capita referemus, dum omne reliquum æs alienum Academicum, vel ad utilitatis, vel honestatis,
vel

vel voluntatis, causas, revocatum, breviter examinabimus. Utilitatis causam hic appellamus, quæ quidem cum vitæ aut studiorum necessaria ratione haud conjuncta est, ipsum tamen studiosum maxime ornat, spemque futuræ felicitatis illi confirmat, atque ipsi literis maximum sæpe pondus addit. Quo loco omnia honesta exercitia, linguas exoticas, peregrinationes utiles, & similia habemus, atque huc referimus das Fechten, Reiten, Tanzen, Music, Trenchiren, Drechseln, Lactiren, Spielen &c. Legatur Johann Hermann Robert von Kallenberg, vernünftig und erfahrner Academischer Begleiter, qui liber ipso hoc anno prodiit, & omnino cujusdam pretii. est. Add. LYNCKER. *Respons. 61. n. 25. p. m. 436.* Cujus verba hic apponere libet. Alldieweil aber (inquit ille) dasjenige, was ein Sohn auf löbl. Exercitia, auf fremde Sprachen und nützliche Reisen anlegt, vor seine impensas voluptuarias zu achten. Bevorab heut zu Tage dergleichen Geschicklichkeiten manchen herfür ziehen, und zum wenigsten die studia literaria angenehmer machen, auch denenselben oft das Gewichte, und vor andern denenjenigen, welche damit qualificiret seynd, den Vorzug geben, *conf. Gottfried Tauberts rechtschaffener Tanzmeister, Lib. 1. c. 25. p. 206. c. 27. p. 225. seqq.*

§. LV. Cujus quidem rei veritas tam evidens est, ut, illam a nemine in dubium vocatum iri, arbitremur. Sive enim studiosus equestris, sive civici sit ordinis, ejusmodi ornamentis carere plane non potest. Illum, sive aulica, sive militaria aliquando ambiat munera, in complurimis ejusdem generis exercitiis haud leviter versatum esse oportet *conf. Ordinat. Acad. equest. Guelpherbitanæ, c. 4. §. 1. WU-GENSETZ von Erziehung eines jungen Prinzen, p. 73. seqq.* Imo, si dicendum, quod res est, ne in otio quidem, nobili cuidam, harum rerum rudi, sine dedecore, vivere licet. Reliqui vero studiosi, ejusmodi rebus, nisi perpolitati sint, nec seculo comprobantur, neque tantam apud alios habent commendationem, quantam sæpe meretur eorum eruditio. Alii e contrario, etiam semi eruditi, qui tamen
plus

plus illis profecerunt in moribus, ad decorum seculi omnino pertinentibus, haud raro maximum fortunæ suæ adjumentum in illis rebus reperierunt. Atque id in primis studiosi pauperes quotidie experiuntur, qui, confecto Academicæ diligentiae curriculo, donec officii nanciscendi detur occasio, alios interdum literis & moribus erudiunt. Ecquis tandem quoque ignorat, talia corporis exercitia, cum animi quadam delectatione conjuncta, instar medicinæ corporis, esse studiosis, conf. TAVBERT. *d. l. c. 28.* ADOLPHI *disp. de equitationis eximio usu medico*, §. 17. & *passim*. Deinde vel hoc saltem nomine commendanda illa esse videntur studiosis, quod, qui, præter literas, illis quoque vacant, otio nec abundant, neque facile abuti queant, add. GYMPELSHEIMERVS, *de Exercitiis Academicis*.

§. LVI. His, de utilitate exercitiorum, quibus studiosi, præter literas, incumbant, breviter monitis, ad æs alienum, quod hac de causa a studioso aliquando contrahitur, examinandum, nos conferimus. Vbi quidem, ante omnia, dubio carere, putamus, quod studiosus ejusmodi exercitiorum magistris debet, ad illud confecto eum teneri jure, valideque conveniri posse, æque, ac, pro collegiis, idque ob eandem juris rationem, de qua supra expositum est. Honorarium, quod, pro ejusmodi informatione, datur, vel exigitur, nonnunquam Legibus Academicis determinatur, ut in *Stat. Acad. equestr. Guelpherb. c. 8. §. 8.* factum est, sæpius vero, imo plerumque, vel consuetudine, vel speciali conventionem, definitur, conf. TAVBERT. *l. c. Lib. 3. cap. 9.* ac, pro singulis mensibus, computari solet, ita tamen, ut una, vel altera cujusvis septimanæ hora, neglecta, non attendatur, nec interest, cujus hoc contigerit culpa. Studiosus enim sibimetipsi suam negligentiam imputare debet. Magister vero, si, quod sui erat officii, uno vel altero die reliquum fecerit, alias majori diligentia atque opera illud compensare solet. Deinde probe hic notandum est, mensem non triginta, ut in dubio intelligi oportet, quoties mensis fit men-

tio, in jure nostro, BARTHOL. SOCIN. *in fallent. Juris Reg.* 318. p. m. 466. STRYK. *de divers. temp. præscript. membr. 4. p.* 347. sed aut XVI. aut XX. dies continere, neque singulæ horæ, secundum minutias suas, exiguntur. Id quod non alia nititur ratione, quam, quod usu ita introductum sit. Integrum vero illud tempus, pro quo solvitur honorarium, aut secundum hebdomades, aut juxta horas, computatur, si illud, etiam una, vel duæ horæ, hebdomadem integram, ex usu recepto, conficiunt, si hoc, tot horæ, quod mensem hic constituunt, requiruntur, & ut eo certius, de illarum numero, constare queat, singulæ, vel per tesseras datas, vulgo *Marquen*, vel alio modo, annotari ac numerari solent.

§. LVII. Hæc ac Magistro in propoliendum studiosum impensa opera nisi justo pensetur honorario, æs alienum Academicum contrahi censetur. Quod, ob causam suam, utile supra vðcavimus. Sed idem, si solutionem ejus, quæ necessario omnino fieri debet, spectes, haud incommode necessarium quoque appellaveris. De utilitate, paullo antea satis nos persuasisse, confidimus. De solvendi necessitate nunc, ex instituto agemus. Ipse studiosus, in quem omnis hic redundat utilitas, solvendi necessitati, promissione & summa æquitate, devincitur. Neque, si existimationis suæ forte negligens ille sit, contra magistrum, vel desidiæ suam, vel, quod natura minus aptus atque idoneus, ad exercitia illa discenda, fuerit, urgere potest. Interim tamen, si ipse magister, sine culpa studiosi, officio suo nimis defuerit, dubium non est, quin exceptio non adimpleti contractus illi opponi queat. Quod si vero studiosus illi opprobret, se talem in arte sua, non invenisse, qualem eum futurum esse, crediderit. Hanc exceptionem studiosum nihil juvare existimamus, nam sua falsus est opinione. Modo illa præconcepta opinio non fuerit communis, quæ officii partes Magistri, communi hominum consensu, demonstret, hanc enim fallere magistro, qui artem profitetur, nefas est. De qua re sæpius lis cooriri potest, si, in Acade-
miis

miis, magistri exercitiorum, qui artem suam publice profiteantur, publica autoritate constituti sint nulli, sed aliqui Pseudo-Magistri artes, præter meritum, profiteantur, ac studiosos, qui quidem illius, quod *Prov. XXVI, 10.* dictum, bene memores sunt, de re tamen ipsa plenius judicare nondum possunt, pecunia emungunt. His Pseudo-Magistris, si rem, ex bono & æquo, æstimemus, non, nisi pauca debent studiosi, quippe qui & tempus, maximo suo damno, perderunt, & falsi cujusdam exercitii principiis assuefacti sunt.

§. LVIII. Quemadmodum vero, quæ hic, de ipso studioso obligatio, vel minus tali, diximus, omni æquitati consentanea sunt, atque tum in primis usum habent, si studiosus vel sui juris sit, vel quidem filius familias, sed tamen simul habens peculium, unde ipsemet solvere possit. Ita ex adverso, de patre nunc, non sine causa, quæritur, an ille, quod filius, studiosus, pro exercitiis, quæ didicit, debet, solvere teneatur. Quæ quidem quæstio eo crebrius incidere solet, quo rarius, sine patre, solvendo est filius. Præsentire hic facile licet, patrem, qui solvere pro filio abnuit, illis potissimum usurum esse exceptionibus, quod nunquam consenserit, quod filius ejusmodi artibus & exercitiis carere potuerit, quod ultra vires patrimonii sui, & in præjudicium reliquorum librorum suorum, solvere nequeat. Verum, frustra hic a patre monetur, consensum specialem desiderari, si generalis jam adsit, quippe qui eo ipso satis sufficienterque declaratus esse censetur, cum pater filium in Academiam eo mittat consilio, ut ibi, in literarum pariter, atque decori studio, quo fane spes fortunæ, olim obtinendæ, maxime continetur, profectus faciat quam maximos. Hic consensus generalis postea, patris subsecuto silentio, magis magisque confirmatur, siquidem ille, quid rerum gerat filius, in Academia, sine culpa sua ignorare nequit, adeoque ante, quam æs alienum contraheretur, tempestive contradicere potuisset, suumque dissensum illis, quorum interest, aperire. Nec deinde au-

diendus est pater, qui, contra communem opinionem & rei veritatem, de exercitationem Academicorum utilitate, minus recte judicans, filium rudem, ligneum & ab omni corporis cultu alienum, illepidisque moribus suis relictum, sibi comprobari contendit.

§. LIX. Etsi vel maxime illi, ita, cum dedecore, existimare, integrum sit, tamen nihil praesidii inde habebit solutionis, subterfugiendae, quoniam, contra illum, militat communis opinio. Hanc si justo tempore, ubi res hucdum fuit integra, contradicendo & prohibendo, a se non declinaverit, ejusmodi mentis suae declaratio, quae demum aes alienum, jam contractum, consequitur, contra tertium nihil operatur, neque patrem a solvendi necessitate liberat, in primis, si exercitia, unde aes alienum proficiscatur, locum & genus, quo natus est studiosus, maxime deceant, parentumque honori ac patrimonio omnino congruant, nec ipsemet studiosus modum, in illis rebus addiscendis, excefferit. Quod si vero res aliter se habeat, studiosique conditio & paupertas in aprico sit, nec quicquam simuletur, tum quidem nihilominus, contra studiosum, agendi jus magistro salvum est atque manet, exactio licet differenda sit, usque dum studiosus ad meliorem aliquando perveniat fortunam. Patrem tamen, ut pro filio solvat, conveniri posse, aequitati vix consentaneum est. Pro illo enim loquuntur difficultates domesticae, & res similes, quae patris consensum generalem ac specialem perpetuo excludunt, & quasi protestationis alicujus vice funguntur. Contra ea Magister sibi tribuat, quod studiosi conditionem atque fortunam diligentius curiosiusque non exploraverit. Debuisset enim ille ita curiosus hic esse, quae curiositas legalis & proficua vocatur a Dn. COCCIO, *disp. de hoc argumenta*.

§. LX. Ad aes alienum Academicum, de quo in praesenti agimus, praeter illud, quod magistris, vel honorarii, vel mercedis, loco, solvi, fas est, omnia quoque illa referri debent, quibus studiosus, veluti instrumentis & similibus rebus, in addiscen-

scendo quodam exercitio, carere nequit. Nisi aliud, per usum aut legem, dispositum esse, doceatur, de qua re, in *Leg. Acad. Guelpherb.* supra adductis, c. 8. §. 3. hæc constituta leguntur, In specie soll vor die Bügel, Spitz-Ruthen, Ringe und Ringrennen auff der Reit-Schule absonderlich nichts bezahlet werden; die Lanzen und Köpffe aber, wie auch Fecht-Degenß, Danks- und Fecht-Schu muß ein jeder ihm selbst schaffen &c. Aliud vero dicendum est, minus necessariis expensis, quæ, occasione exercitiorum, sæpius fieri solent. Hæ enim aut legibus ipsis prohibitæ jam sunt, ut factum, in *d. Leg. Acad. Guelpherb. d.l. verb.* Wie denn auch von niemanden Neu-Jahrs-Geschencke und dergleichen extraordinair-Depensen zu fordern oder zu geben, &c. Aut studiosi ad prodigalitatem prolabuntur, u. gr. si studiosus, qui, quemadmodum cibi recte retique dissecentur, didicit, pro exercitio hujus artis, convivium apparari amplissimum, ibique, omnis generis cibos apponi, curaret. Quod si, ob hanc & similem causam, ære alieno implicetur studiosus, ejusmodi debitum nulla utilitatis ratione sustineri poterit, adeoque a patre solvi non oportebit. An vero a filio. Respondetur, si ille homo sui juris suæque administrationis sit, neque leges Academicæ obstant creditoribus, hic pœnam stultitiæ suæ luat, solvatque creditoribus, nullius doli reis, & damni declinandi cupidis. Si vero adhuc studiosus minorennis sit, curatorem, cum patre, cujus vices hic gerit, solvendi vinculo ac necessitate liberum habemus.

§. LXI. Ad illud æris alieni genus, in quo exponendo hic versamur, jure meritoque referri oportet, quod studiosus, specimen quoddam eruditionis suæ edens, hujus rei occasione, uni alterique debet. Etenim ad ejusmodi debita optime accommodari potest definitio nostra, quam supra tradidimus, æris alieni, utilitatis causa facti. Imo in Saxonia nostra sigillatim jurisprudentiæ cultores, sine publica in Academiis habita exercitatione, ad examina non admittuntur, per *mand. Reg. Elect. de Advocatis. anno 1723. die 12.*

April. §. 2. ibi: hierüber auch einmahl publice disputiret, und dabey seine Geschicklichkeit genugsam erwiesen, zum Examine zu lassen etc. Circa hanc rem, duo inprimis occurrunt momenta, probe expendenda. Primo quæritur, an pater hic, sine speciali suo consensu, solvere teneatur, deinde quisnam modus expensarum servandus sit. Primum quidem non negatur, consilii tamen est, ut creditores patris consensum expressum requirant, aut de illo quavis ratione certiores fiant, in primis, si, multas ob causas, de consensu patris subditare liceat. Res, quæ æri alieno contrahendo ansam præbent, vel ad honorarium, Præsidi, pro elaboratione & præsidio, debitum, vel ad impressionem disputationis ejusque solennem actum, vel denique ad bellaria & convivium, illis, qui dissentientium munere functi sunt, pro opera ac labore, recepto more Academico, apparandum, pertinent. Primum, si certum non sit promissum, aut consuetudine Academiæ & facultatis, aut ex bono & æque defeniri solet. In dubio vero, præsidium gratis concessum, esse haud conjicitur. Alterum e communi plerumque usu, certitudinem suam habet, nec adeo hic metuendus est aliquis studiosi excessus, in contrahendis debitis, in primis, quia pleraque hic fiunt non sine Præsidis consilio. De ultimo hic aliquid dicere non attinet, propterea, quod illud ad debita, honoris causa contracta, merito referendum est. De his vero paullo post agendi singularis dabitur locus.

§. LXII. Sed pluribus rebus, sigillatim huc spectantibus, curatiusque considerandis, immorari, hic nobis non licet. Potius ad reliquas æris alieni Academici duas species properare nunc debemus. Alterum honestatis ergo, alterum voluptatis causa, contrahitur. Illud fit, si studioso, honoris sui tuendi gratia, modicum aliquid expendendi, datur occasio, qua, sine ære alieno, defungi ille non potuit. Quæ hic summatim a nobis & in compendio dicta sunt, uberiori nunc indigent explanatione. Hæc æris alieni
Acade-

Academici causa nulla quidem legis nititur necessitate, decoro tamen, quod legis æmulum est, comprobatur, conf. SCHELGVIGII *Disp. de eo, quod contra prudentiam est & decorum, in congressibus hominum*, §. 6. A quo etiam jus ipsum naturæ penitus non abhorret, quippe quod, honorem potius & existimationem, quæ, cum vita, pari loco solet haberi, quoties illa in periculum adducitur, honeste ac studiose defendere jubet. Quare in studiosorum honorificam conditionem injuriosus foret, qui, ab illis honoris tuendi studium alienum esse, cuperet. Atque tum in primis studiosi existimatio & fama periculo cuidam exponi videtur, quando ille, cum aliquando, pecuniæ parcendum, putet, eam ob causam in dedecus, aliorumque offensionem atque contemptum, incurrit. Is enim, qui ita se gerit, aut, suo pertinaciter stare ingenio, aut, avaritiæ deditum esse, aut res dilapidavisse suas, suspicionem prodit.

§. LXIII. Sunt vero multæ ac prope innumerae pecuniam, honoris causa elargiendi occasiones, e quibus tamen non, nisi illæ admittendæ sunt, ubi studiosus ab aliis, ad erogandum aliquid, honesto modo provocatus, honori suo hic necessario consulere debuit. Huc ergo referri debet, si studioso, cum commilitonibus, aut aliis honorationibus utriusque sexus personis, consuetudo & conversatio aliqua interdum intercedat, ubi vel cibi potusque apponi, vel aliquid expendi, sæpe moris est. Eodem quoque pertinent dona nuptialia & largitiones, quas studiosi, ad nuptias invitati, aliis faciunt. Præteriri hic non debet, quod Divus Elector AUGUSTVS, in Verordnung beyder Akademien, Tit. von der Disciplin und Zucht, sub fin. p. 428. edit. veter. circa hanc rem constituit, quando ibi dicitur, Weil auch die studiosi von ihren studiis nicht wenig durch die Hochzeit und Tanzen abgehalten werden, so soll der Rath bey seinen Bürgern, und die Universität bey ihren Verwandten ernstliche Vorsehung thun, daß keiner einigen Studiosum, der nicht beweibet ist zur Hochzeit lade, der nicht naher Freundschaft halben dazu gehören, oder sein
Tisch

Tisch-Hauß-oder Habitations-Genosse seyn wird. Quis vero arbitrabitur, hæc omnia hodie observari, cum studiosi, etiam non invitati, ad nuptiales solennitates, concelebrandas, accedere soleant. Porro huc spectant dona baptismalia, quæ studiosus, ad suscipiendum susceptoris officium, requisitus, largitur, & similes occasiones, ubi aliquid pecuniæ erogare, salvo atque illibato honore, supersedere non potest studiosus.

§. LXIV. Procul vero hic abest, qui honoris, non tam tuendi, quam consequendi, cupidus, ipsemet causam, profundendi pecuniam, diligenter eo quærit consilio, ut, apud alios, vel vanam liberalitatis, vel divitiarum, opinionem, gloriolam ac laudem, obtineat. Idem dicendum, si opportuno quidem tempore, per largitiones, se suamque existimationem, ab omni dedecore ac sorditie, vindicat studiosus, sed simul omnem excedat modum. Qua de re tum haud difficulter constat, si quantitas, quam, occurrentibus supra dictis occasionibus, erogare liceat studioso, lege publica definita forsitan sit. Cujusmodi legem in Academiis nostris Saxonis, deesse, non creditur. Quod enim, *in Ord. Polit. de anno 1661. Tit. 17. §. 15.* de pecunia lustrica, constitutum est, ad studiosos sat commode trahi potest, siquidem distinctio personarum, quæ ibi habetur, ad liberos & filios, studiosos, bene accommodari potest. Deinde generale quoddam argumentum desumere hic non dubitamus, ex *Tit. 16. §. 8. ejusd. Ord. Pol.* indeque concludimus, patrem non teneri, si filius, ultra modum, aliquid pecuniæ, honoris causa, erogaverit, eamque ob causam, debitum aliquod contraxerit. Id quod verba, *Ohne ihrer Eltern Schaden thun können* &c. satis evincunt, atque hoc præterea quoque innuunt, si studiosus necessariis & utilibus expensis detrahat, quod reliquum est, pro lubitu, illum posse in honoris causas dispensare.

§. LXV. Hæ honoris causæ, ob quas studioso æs licet conflare alienum, eo quoque extenduntur, ut eisdem contineri, id etiam videatur, si ideo æri alieno obnoxium

xium se reddat studiosus, ne, quod indigne perpetravit, in aliorum veniat notitiam, u. c. si puellam aliquam imprægnaverit, illique, ne pater nominetur infantis, clam aliquid dederit, & eam ob causam, vel apud alios mutuum sumpserint, vel, chirographo, ipsius puellare patri, aut amicis, dato, mutuum aliquod simulaverit. Tum sane honoris & studiosi & parentum maximopere interest, ut fiat solutio, atque res, quæ existimationem familiæ lædit, non patefiat, neque prudenter hic agere putamus advocatum, si, dum creditoribus studiosi respondet, in causam debendi nimis curiose inquirat, eamque exacte probari, desideret.

§. LXVI. His breviter dictis, confectum esse probatumque, nunc credimus, honoris atque existimationis defensionem, quam a studioso interdum suscipi, pecuniaque impensa, obtineri, oportet, legitimam esse æris alieni contrahendi causam, quæ & studioso & ejus patri, aut aliis, qui studiorum suppeditant sumptus, solvendi necessitatem imponat. De ipso studioso, qui juris sui suæque tutelæ est, dubitari vix poterit. Huic enim nihil patrocinator dolus suus, si forte causas; ob quas honorem negligere nefas est, mentitus sit, u. gr. si, de celebritate familiæ suæ, si, de parentum dignitate atque divitiarum & opum vi, majori quidem, atque verum est, sese jactaverit. Neque dubii aliquid ac difficultatis res habere videtur, si, de patre, vel aliis, studiorum sumptus subministrantibus, sermo sit. Ad patrem, quod attinet, nolumus quidem argumentum hic sumere, ex *l. 1. §. 3. & 5. l. 17. §. 10. l. 26. l. 41. D. de injuriis. l. 2. C. eod. §. 2. Inst. d. injuriis*. Ex quibus legibus constat, injuriam, filiofamilias factam, ad patrem quoque pertinere, ab eoque vindicari posse. Quoniam illæ juris dispositiones patri non, nisi facultatem aliquam moralem, injurias vindicandi, tribuunt, ex jure vero permissivo, contra eundem, jus aliquod præceptivum, sua natura, nunquam fuit, ita, ut argumentum hoc non valeat, pater injurias, filio illatas, tanquam suas, vindicare potest, ergo æs alienum, quod

I

filius,

filius, studiosus, ob honorem tuendum, contraxit, solvere debet. Lubricum enim foret conclusionis fundamentum & ipsa consecutio inconcinna. Potest enim pater injurias vindicare, si scilicet velit, ergo etiam debitum solvere, si velit. Sed hic, de jure, non de voluntate, quærimus.

§. LXVII. Breviter hic aperiemus, quid res sit. Et quidem, jus, vindicandi injurias filii, patri competens, pariter, atque obligatio, quæ patri incumbit, solvendi æs alienum, honoris causa contractum, ex communi quodam dimanare fonte, arbitramur. Nimirum ex patria potestate utrumque, tanquam ex causa sua, fluit, ita quidem, ut primum ad commoda, alterum vero ad incommoda, patriæ potestatis referendum esse videatur. Injuriarum vindicationi commodi aliquid inesse, ideo creditur, quod illa, veluti jus quoddam singulare, constituta sit, & vindictam contineat atque persequatur, qua hominibus nihil carius esse solet. Atque hoc idem in causa est, cur injuriarum actioni, minus, quam aliis, faveatur, in jure nostro, *l. 34. D. d. Obligat.* indeque est, quod actio injuriarum annalis sit, nec detur, contra heredes, sed silentio & dissimulatione extinguatur, *l. 13. §. 1. l. 15. §. 14. l. 28. D. d. injuriis, §. ult. Inst. eod. add. MARCILIUS, ad Instit. Tit. d. injuriis, pr.* Alterum vero, ob solvendi onus, incommodum omnino appellari meretur. Hæc solvendi necessitas, patri incumbens, sine dubio e patria profluit potestate, quippe quæ non solum unitatis vinculum inducit, quo parentum gloria liberis communicatur, verum onus quoque alendi liberos, non pro simplici necessitate, sed secundum facultates, & dignitatem parentum, continet, *l. 5. §. 7. D. d. agnoscend. & alend. liber. l. 4. C. eod. l. 1. §. 19. D. d. ventre in possess. mitt. l. 12. §. 3. d. administr. tutelæ.* Quæ causa est, cur liberi, pro patris dignitate, educari & ejusmodi vitæ generi consecrari, debeant, quod parentum conditione haud indignum est.

§. LXVIII. Ex his & similibus colligere omnino licet, parentes, quoties opus est, liberorum existimationem
& ho-

& honorem, quem hi ab illis habent, vel suis jam virtutibus obtinuerunt, tueri oportere. In primis vero hoc juris vinculum arctissimum est, quando liberi, parentum consensu, honoratius quoddam vitæ, genus, quale studiorum causa est, sectantur, ubi homines, in media dignitatum via, constituti, omni liberalitatis exercitio, sine dedecore, supersedere interdum nequeunt. Putarem itaque, parentes, si tam ferrei sint, ut filium, studiosum, honoris causa, obæratum, deserere velint, iudicis arbitrio, ad solvendum, & officii rationes, compelli posse. Falluntur vero hæc omnia, si non pater, sed alius, quispiam, studiorum sumptus largiatur, utpote qui, si fidem suam jam liberaverit, & quod promisit, dederit, ad solvenda debita ulterius non tenetur, nisi hic in genere studiorum sumptus liberalissime pollicitatus sit, studiosus vero non habeat, unde sumere possit, quod interdum, honoris causa, erogari oporteat. Tum enim nihil impedimento esse videtur, quo minus ejusmodi liberales pollicitationes, de modica quadam pecunia, pro honore alumni solvenda, interpretari queamus. An vero tum etiam aliqua exceptio vel a regula, hic tradita, vel in universum, obtineat, si filius, invito & reluctante patre, studiorum castra sequatur. Hanc quæstionem ex instituto movet REBUFF. *priv.* 53. ubi negativam amplectitur sententiam, sed, cum aliis, agentem tuetur LAUTERB. in *Colleg. Theor. Pract. tit. d. Scto Maced. §. 25.* qui tamen arbitrio iudicis plurimum relinquit, & de ejusmodi tantum loquitur creditoribus, qui scienter refractario filio pecuniam subministrant. Qua quidem in re illi facile assentiri possumus. Interim hic sine dubio, contra patrem, indicari oportebit, quod ad alimenta & similes res attinet, pro ea videlicet parte, quam pater ipse domi expensurus erat, *l. 3. §. proinde D. de in rem verso, l. 12. D. de Leg. 3.* nisi ultra patris consuetam quantitatem creditum sit, aut debitum vires patrimonii patris excedat. Deinde, si res ad iudicis arbitrium spectet, illum probe considerare debere,

volunt, dotes animi, quibus studiosus, filiusfamilias, præditus sit, &, an spes adsit, eum monstrum eruditionis certè evasurum esse. His breviter monitis, D. LVDOVICI opinioni subscribere vix possumus, quando ille, ad REBVEFF. *l. c. in f. p. 76.* simpliciter negat, patrem obligari, si, invito illo, filius studiis operam navet, adjecta illa ratione, quod Reipublicæ nihil decedat, nec metuendus sit defectus eruditorum, licet hic, vel ille, studia non sequatur.

§. LXIX. Sed, quod tandem reliquum est, ad æris alieni, quod supra voluptuarium diximus, considerationem nunc quoque convertimur. Quo nomine omne illud æs alienum innuere hic volumus, quod, vel sine necessitatis, utilitatis ac honoris, ratione, vel contra eandem, sub spe boni cujusdam obtinendi, in voluptate potissimum positi, contrahitur. Primum aut necessitatis, utilitatis, vel necessariæ existimationis præ se fert speciem, aut sine illa est, & in meram abit voluptatem. Ad illud pertinet, si in tribus, antea commemoratis causis, modum legitimum, quem supra demonstravimus, excedat studiosus. Ob defectum enim, nullum æs alienum metuendum est. Cum vero, de hac re, jam antea copiose expositum sit, rem, actam, hic agere nolumus. Sine necessitatis, utilitatis & honoris tuendi specie, æs alienum fieri censetur, si, remotis his causis, sola voluptas in consilii rationem, sine dedecore tamen ac literarum damno, veniat. Quo referimus omnes honestas oblectationes, quas studiosis, intensiori defatigatis diligentia, animi recreandi causa, sumere interdum licet, sigillatim vero huc pertinent pocula hilaritatis & modica convivium, sine luxu, apparata, excursions in loca amoeniora, opportuno tempore factæ, ludorum nonnulla genera, quibus animi pariter & corporis vires redintegrari possunt, item si Musicam ob eandem causam discat, & quæ simili in genere hic esse intelliguntur. Hæc omnia in studioso, officii sui bene memori, eo minus vituperii habent, quo majus damnum illis, ab immodica quadam diligentia

& li.

& librorum diurna atque nocturna incubatione, metuen-
dum est, conf. WEIDELII, *Medici Jenensis, Orat. de hoc ar-
gumento*. Imo, autochiriam subtilem hic vitandam esse, ad-
monent, conf. ROEHRENSEI *disp. de autochiria subtili*. Quis
ergo tam inimicus in diligentes foret studiosus, ut pusillum
laxamenti eis invideret, atque, hanc æris alieni contrahen-
di causam non admittendam, censeret.

§. LXX. Sed paullo aliter existimandum est, de illis,
qui, nulla habita officii ac decori ratione, languori ac desi-
diæ dediti, luxuria & otio diffuunt, Bacho, Cereri ac Ve-
neri se suumque patrimonium devovent, omnique, æris ali-
eni, cum dedecore, contrahendi, occasione vacant. Quo-
ties hi a via aberrare soleant, dolere magis, quam enarrare
hic placet. De ære tamen alieno, quo ejusmodi homines,
cum vitiis suis, sæpenumero irretitos vides, ex instituto
nunc paucis agendum erit. Hoc, pro illecebrarum multi-
tudine, latissime patet. Damnum, alteri dolo aut petulan-
tia datum, integrumque delictorum ac vitiorum campum
huc quoque trahimus. Illi vero, qui ab his corruptelis sibi
ac suo patrimonio metuunt, deque damno, vel jam illato,
vel imminente, queruntur, duplicis esse generis cernuntur.
Vel enim instrumenta luxus atque malitiæ sunt, vel minus.
Illi, siue rem, siue pecuniam, in luxuriæ exercitium, credi-
derint, repetitione illius jure meritoque cadunt, quemadmo-
dum, hoc summæ æquitati consentaneum esse, jam supra,
§. 21. demonstravimus. Sed, ut instituto fiat satis, exempla
nunc, ubi vel res dubia sit, adeoque expedienda, vel exce-
ptio a regula admitti debeat, conquiremus. Quo juris re-
medio utendum sit patri aut filio, studioso, contra credito-
res, luxuriæ ministros, hic in primis disquiri meretur.
Primum, quod hic occurrit, Senatus est Consultum Mace-
donianum, percelebre illud, in filiorum familias causis, ju-
ris beneficium. Hoc vero in studiosorum causis, apud Ro-
manos, exulasse, ob leg. 7. §. 13. *D. ad SCtum Maced. l. 5. 6. eod.*
contendit D. a LYDEWIG, in *disp. de differentiis Jur. Rom. & Germ.*

in mutuo different. 8. Deinde, hoc SCtum ad merces & res venales non pertinuisse, admonet idem, atque, collatis, cum hoc jure, institutis domesticis, maximam utriusque juris differentiam probare annititur, cum, per statuta Academia- rum nostrarum, studiosi, etiam sui juris, emancipati, ac ma- jorennis, nec mutuo obligentur, neque ob debita, ex re- bus, quæ voluptatum illecebris inserviant, oriunda, tene- antur.

§. LXXI. Nos equidem hic largimur, Senatus Con- sulta Academica nostra, Macedoniano illo, latius patere, ita, ut merito ab hujus appellatione abstinendum hodie sit, at- tamen, *arg. §. 7. in fin. Instit. quod cum eo, qui &c.* ob SCtum Macedonianum, fidem, de pretio, haberi, si luxuriosæ res venditæ sint, filiofamilias, prohibitum omnino est. De- inde, invito jure Romano, in Germania, hæc omnia ita constituta esse, vix verosimile esse videtur. Neque sustine- ri poterit, SCtum Macedonianum, apud Romanos, in ære alieno Academico penitus exulasse, siquidem adductæ le- ges tantum de necessariis studiorum sumptibus, ubi proba- bilis modus non excedatur, & quos patris pietas haud re- cusatura esse censeatur, loquuntur, LAVTERB. *Colleg. Theor. Pract. π. Tit. de SCto Macedoniano §. 24.* Adeoque regulam, in causis reliquis ac dissimilibus, non turbant, sed potius con- firmant. Deinde opus non fuit, ut exceptio ejusdem SCti ad res, quæ mores filiorumfamil. corrumpant, produceretur, quia, per actionem, de servo corrupto utilem, abunde jam patri ac filio consultum erat, *l. 2. §. 14. §. 1. D. d. Serv. cor- rupt.* Cum vero in ejusmodi judicio utili, verba in factum ita temperari non possent, ut, allegata filii corruptione, splendori familiæ satis parceretur, CUIAC. *lib. 17. Obs. 11.* Quare hoc literarum dignitati in Germania dandum fuit, ut studiosi SCto Academico juvarentur, contra credito- res, neve eorum parentes confugere deberent ad actio- nem, de servo corrupto, utilem, ubi existimatio familiæ nonnulli periculo exponebatur. Quod vero SCta Academ. Germ.

Germ. etiam ad studiosos sui juris, & majorennos, proferantur, id singularem habet causam, quæ in Reip. salute, bonis studiosorum moribus obtinenda, est posita.

§. LXXII. In ejusmodi nonnullis statutis Academicis, quantitas certa constituta est, ultra quam studiosis, in rebus, potissimum luxuriam eorum promoventibus, fides haberi non debet. Quemadmodum id, ex variis variarum Academicarum statutis, probat D. STRYKIVS, in *V. M. π. tit. d. Scto Maced. §. 2.* Vbi sigillatim quoque, de statuto Academiae Fridericianæ, testatur, vi cujus cauponibus & similibus hominibus, intemperantiæ pocula præbentibus, ultra summam V. Imperialium, studiosis fidem habere, nefas est. Idem quoque obinet in Saxonia, ubi, mandato Electorali, de cambiis studiosorum, *die 29. Dec. anno 1718.* promulgato, item altero, quod ipso hoc anno, *die 31. Mart.* emanavit, æri alieno, contrahendo, certa summa, quæ simul conditioni ac natiuitati studiosorum accommodata est, præscribitur, ibique disertè mentio fit *der Wein und Bier-Schencfen, it. der Wein und Bier-Keller* &c. Atque id quidem certo documento, quantitatem, hic positam, ad debita quoque voluptuaria pertinere. Vnde quæritur, an creditores, qui modo infra hunc legalem terminum subsistunt, neque, ultra concurrentem istam summam, fidem habeant, studiosorum luxuriæ & luxui pro lubitu atque impune inservire queant. Id quod merito negatur, si dolus creditorum manifeste concurrat. Fac itaque creditorem probe scire, quod studiosus luxuriose ac deperdite vivat, quod luxuria ejus augeatur, si eidem laxa habeatur fides, quod jam apud alios, ob res similes, eodem tempore, ære alieno obruatur. Tum sane, exceptionem doli, per iuramentum eliciendi, objici illi posse, arbitramur. Quod si vero hic creditor, per modum replicæ, pro se dicat, difficilem quidem sese fuisse, in fide, studioso habenda, huncque potius diligenter admonuisse, ut luxuria abstineat, mutetque mores, sed illum reposuisse, ita se educatum esse, itaque omnium rerum affluentia assuefactum,

Etum, inde a cunabulis, ut sine luxuria vivere vix ac ne vix quidem possit, patrem, qui nunquam ipsum cupediis care-re passus sit, certo soluturum esse, &c. Item, si probet credi-tor, quod pater filium sæpiuscule commonuerit, ut vinam bibat, ne genium defraudet &c. Tum certe existimamus, creditorem dolo, ni ex alio capite illius convincatur, plane purgatum esse, contra vero, patrem ad solutionem adigi posse, partim ob neglectæ bonæ educationis culpam, par-tim ob tacitum illius consensum. Cum enim filium, ele-gantioribus his præditum moribus, in Academiam misit, ipsi, quod domi non displicuit, comprobaturum iri videtur, si, in Academia, eodem laudabili conatu non desistat filius. Qui vero vult finem, etiam media, ad eum obtinendum apta, velle censetur. Imo hoc in genere verum est, toties patrem, ære alieno filii studiosi, voluptate impellente, con-tracto, teneri, quoties ejus consensus expressus, aut tacitus, a creditoribus probari potest, per *l. 7. §. 15. l. 12. 16. D. SCto Ma-ced. l. 2. 4. & ult. C. eod.* Id quod tum factum esse intelligitur, si ipsemet pater filio, apud cupedinarios, oenopolas, cerevi-farios ac similes homines, ampliorem fidem comparaverit, si semel iterumque, pro filio obærato, simili in causa, solverit, *arg. l. fin. §. quod cum eo, qui &c.* si de filii ære alieno, & vi-vendi ratione, certior factus, tacuerit, neque creditoribus responderit, *l. 16. D. d. SCto Maced.*

§. LXXIII. Deinde ex factis illicitis atque culposis, sæ-pe numero oritur æs alienum Academicum, si aliis vel da-mnum inferant studiosi, vel, occasione facti sui, teneantur. Ubi quidem damni dati restitutio, omni juri studiosorum singulari, prævalet, propterea, quod lex, de non lædendo altero, multo fortior sit, jure singulari, nec studiosorum con-ditio nocendi aliis licentiam illis tribuat. Pauca tamen hic delibanda sunt, quia in plerisque huc pertinentibus rebus regulæ communes, de non lædendo altero, & de damno dato resarciendo, servantur. Quo referendum, si studiosus mandatum rei illicitæ exequatur, si nocuerit aut ipse, aut
per

per alios & res suas, u. gr. canes &c. si stuprum inferat puel-
læ, unde obligatio alendi partum & dotandi vitiatam, quam
ducere non vult studiosus, si fustibus equum conductum ita
verberet, ut equus inde moriatur, item si quærat, an con-
demnari possit studiosus, ad emendam præstandam. De his
& similibus, præter multos alios, videri potest REBVEFFVS,
in tr. de privil. studiosorum, qui, hinc inde falsus, a D. LVDO-
VICI in viam reducit. An studiosus teneatur de effusis ex
suo cubiculo, vide BEYER. *ad Inst. pag. 228. pos. ii.* Quemad-
modum vero alioquin ex delictis duplex nascitur obligatio
satisfaciendi, aut Reipublicæ, aut privatis hominibus, ita
idem in studiosorum causis usu venit, quippe qui, ex legi-
bus Academicis, præter damni privati restitutionem, poenas
quoque pecuniarias, Reipublicæ solvendas, luunt, neque a
sumptibus & expensis solvendis ac refundendis, sine justitia
causæ, aut privilegio singulari, immunes sunt.

§. LXXIV. Cum in hanc rerum sylvam incidamus, fate-
mur equidem, hic nobis, de multis utilibus rebus, eodem spe-
ctantibus, & quotidie obviis, differendi dari locum. Sed,
si has res, ex voto, & animi sententia, latius persequi velle-
mus, verendum foret, ne dissertationis limites excederemus.
Quo circa ægre hic pedem referimus, & ad illa, quæ re-
stant, potius accingimur. Late vero huc dum a nobis actum
esse, credimus, de justis ac legitimis æris alieni contrahendi
Academici causis. His igitur confectis, vi oppositorum &
negationis, de debitis studiosorum illegitimis ac reproba-
tis, facile nunc quoque constare poterit. Si modo id præ-
terea moneatur, his non omnem validi æris alieni contra-
hendi Academici causam absolvi, sed ipsum, sese obligan-
di, debitive probandi, modum, adeoque formam contra-
ctus, plurimum hic continere momenti. Quod si enim
hæc res minus recte se habeat, debiti, alioquin veri, exa-
ctio aut plane impeditur, aut saltem difficilior redditur.
Quare id primum operam dare solent creditores, ut, si re-
ad judicem spectet, debitum facile commodeque probare,
& solutionem obtinere, queant. Verum hac spe sua sæpe
fallun-

falluntur illi, quando obligandi probandique genus a debitoribus accipiunt, quod legibus non approbatur. Hujus rei illustri exemplo adducendæ hic sunt patriæ leges & sanctiones pragmaticæ, die 29. Decembr. Anno 1718. & die 21. April. 1724. promulgatæ. Quæ cum æris alieni Academici maximam aliquam contineant causam, operæ pretium omnino erit, uti earum sententia hoc loco commemoretur, investigeturque.

§. LXXV. Quod redeat harum legum summa, ex verbis & ratione facile cognoscitur. Studiosos cambiali jure devinciri, serio prohibent, voluntque, nefas esse aliis, rigido hoc tenere vinculo studiosos. Has leges si non minus oculis, quam animo, intueamur, non, nisi illos complecti videntur studiosos, qui in Academia Vitembergensi & Lipsiensi, revera, studiorum causa, commorantur, ac nondum sui sunt juris, neque majorennis facti. Quæ hic breviter summamque posita sunt, laudatis legibus omnino congruere, nunc paucis a nobis monstrandum æque ac probandum est. Vtriusque autem Academiae hic non ideo mentio fit, ut aliæ excludantur civitates Saxoniae, quas Pater patriæ pari ornamento atque honore dignari posset, si ipsi placeret, sed, ut præsentia tantum literarum domicilia, demonstrarentur, sive, ut technice loquamur, non restrictive sed demonstrative, nominatæ sunt utraque Academiae. Requiritur vero primum, ut actu quis ibi moretur, & quidem studiorum causa. Quod utrumque haud difficulter colligitur, ex verbis mandati, die 24. Decembr. 1718. Daß hinführo die Studiosi, so auf einer von ermeldten Universitäten sich würcklich befinden &c. Actualis hæc præsentia animum, ad certum tempus ibi commorandi, requirit, neque tamen brevi quadam absentia, quæ cum animo confestim redeundi conjuncta est, tolli aut mutari intelligitur. Adeoque, studiosum Vitembergensem, qui, recreationis causa, Cosvigum profectus, ibi cuidam cambium dedit, immunitate a cambiali rigore frui, putamus. Deinde, studiorum causa, aliquem,

in dictis Academiis, & quidem sub earum jurisdictione, commorari oportet. Vbi tamen sola sufficere videtur confessio, quod quis eo adsit consilio, ut literis ibi naver operam. Inde consequi arbitramur, studiosos Academiae cujusdam, extra Saxoniam sitae, qui, per paucos aliquot dies, Vitembergae aut Lipsiae, commilitones quosdam, provinciales & amicos suos, invisunt, veluti forenses, eodem jure non censer, vid. *Mand. d. 21. April. 1724. §. 5.* Idem dicendum, de illis, qui ante, quam in duabus illis Academiis museum figant, alicubi valide sese jure cambiali obstrinxerunt. Id quod dicti mandati verba, *Keine Wechsel-Briefe ausstellen, noch andere ic. solche von ihnen annehmen ic.* evincunt, ubi utrumque, & datio & acceptatio cambii, eo modo, ut paullo ante diximus, ad Academiarum locum limitandum esse videtur. Jus enim, extra Saxoniam, creditori semel quaesitum, suspendi quidem potest, auferri non aequae. Sunt tamen utraque illae Academiae his studiosis, dum ibi degunt, Asylo, contra creditores cambiales. Hoc enim rationi, quae Serenissimum, ad hanc legem ponendam, impolit, omnino congruit. Quo pertinent verba mandati, *Selbige nicht nur an Besuchung derer Collegiorum und Fortsetzung ihrer Studien, mercklich gehindert ic.*

§. LXXVI. Deinde, si prohibitio contractus cambialis ad aliquem studiosum pertinere debeat, vi mandati nostri, opus esse, supra asservimus, ut ille non sui sit juris. Huic rei, cum ex Jure Romano, tum aliunde, nonnihil lucis afferri meretur. Hic mirari desinas, quare negotium aliquod, ab homine, non suae potestatis, nec sui arbitrii, gestum, adeoque per se invalidum, nullum demum declarari operae pretium sit visum. Erant olim jure Romano studiosi, quam in Academiis, discendi gratia, versabantur quod ad facultatem aeris alieni, studiosorum causa, contrahendi, attinebat, veluti sui juris. Exulabat in illis, per hoc tempus, Scutum Macedonianum, uti supra, legibus suffulti, docuimus. Cum vero haec non, nisi in illi obtinerent

ære alieno, ubi aut versio in rem patris, aut ejus voluntas, pietate vel necessitate id maxime suadente, probari posset, itaque sæpissime obtingere solebat creditoribus, ut, quoties probatione legitima deficerent, causa quoque caderent ipsa. Hoc ne fieret amplius, cautionis loco, diligenter utendum censebant obligatione cambiali, moribus recens inventa. Qua ratione id se obtinere putabant, ut & omni probandi onere superfedere, & fraudes varias, quas avaritia & illicitum habendi studium suggerit, occultare possent. Cambii enim causa debendi, in mutuo, verbis, des *Werths bin wohl vergnügt*, expresse, generatim quidem posita est, inde tamen, de turpitudine & malitia creditorum, quæ hic sæpe latitat, vel de ipsius studiosi luxuria, in cujus causam mutuum forte sumpsit, simul constare nequit. Nec paritur cambialis processus indoles, ut remora injiciantur executioni, per rei cujusdam dubiæ probationem suscipiendam. Quin etiam, ex præsumptione legali, omnis studiosus, veluti miles togatus, non creditur in aliud quicquam pecuniam accipere & expendere, nisi in causas quasi castrenses. Id quod luculentissimo argumento *l. ult. §. i. C. ad SCtum Maced.* hic asserimus. Quapropter, legibus hic Saxonice, nihil sapientius, nihilque aptius, ad variis ac prope innumeris, brevi manu & via, occurrendum technis creditorum, excogitari potuit.

§. LXXVII. En itaque Tibi causam, cur Serenissimus Legislato Sax. studiosorum separatim hic mentionem fecerit, cum tamen illi, quod ad potestatem patriam attinet, cum reliquis hominibus, pari jure, in his legibus, censeantur. Etenim studiosis æque, ac ceteris hominibus, patria potestas perpetuo est obstaculo, quo minus, in Saxonia, utrique cambii jure, nolentes, volentes, teneri possint. In studiosis qui, cum aliis hominibus, in parentum sacris constitutis, loco ac jure hic semper conjunguntur, aliud quippiam & singulare aliquod constitutum esse, haud credimus, adeoque vix ac ne vix quidem nobis persuaderi patimur,
in

in præfenti juris articulo, studiosos multo deterioris esse conditionis, ac reliqui homines. Potius, pro æquabili utriusque jure, argumenta, ex ipsis mandatis nostris conquisita, nunc adducemus, additis & aliis identidem causæ nostræ firmamentis. Pari jure hic haberi, aut, quod eodem redit, adepta majorennitate Romana, & extincta, qua hucdum tenebantur, patria potestate, juris cambialis, eadem, nec dissimili, ratione, participes fieri, & studiosos, & alios homines, inde constat, quod, in præfatione mandati, d. 29. Decembr. 1718. injusta parentum compulsio, ad solvendum, pro filiis, studiosis, veluti princeps ac potissima hujus legis ferendæ causæ commemoretur. Deinde in ipsis verbis dispositivis primo pronuntur personæ, quibus non integrum est, cum aliis cambiali jure contrahere. His deinceps alii, non prohibiti, homines ita opponuntur, ut inde veritas asserti nostri, sole meridiano, clarior evadat. Ipsa legis verba hic opponere operæ pretium, est quæ ita se habent, *Daß hinführo die Studiosi &c. so wohl die minder oder voll-jährig sind, ingleichen ausser denenselben alle andere, so annoch unter väterlicher Gewalt stehen, keine Wechsel-Briefe ausstellen &c.* Quæ verba sine omni dubio id innuunt, studiosos, five minores, five majores, (nam sola majorennitate non solvitur patria potestas) item, præter hos, omnes reliquos in patria potestate adhuc constitutos homines, jure cambiali prohiberi. Vtrique hic communi patriæ potestatis vinculo conjunguntur, per verba, *Ingleichen alle andere.* Quod si enim his verbis studiosi non peræque continerentur, sed illis reliqui, in patria potestate constituti, opponendi essent, sua sponte hoc consequeretur incommodum, quod studiosi, quales, non sunt in patria potestate, quia oppositorum contraria est natura. Fit ergo hic duarum rerum similium verbalis conjunctio, quarum una alteram trahit in exemplum. Studiosi enim condendæ legis potissimum dederunt occasionem, ideoque eorum tantum fit mentio, in Rubr. Mandati nostri. Studiosi vero, in patriæ potestatis quæstione, hic

eam ob causam, cum reliquis necessario conjungendi fuerunt, uti illi, quod ad cambiales obligationes attinet, patriæ potestati, qua, propter liberam æris alieni contrahendi licentiam, hucdum soluti quodammodo videbantur, restituerentur, atque omnis prohibitionis causa aliqua communis, quæ in patria potestate sita sit, constitueretur.

§. LXXVIII. Qui itaque hic dissentiunt, atque, præter potestatem patriam, ac minorennitatem, aliud quærunt impedimentum, hos necessario quoque existimare oportet, homines alios, non studiosos, cujuscunque generis ac fari-næ, quibuscunque societatibus ascriptos, quam primum sui juris, & XXV. annis majores fiant, prudenter ac sapienter res suas posse administrare, studiosos vero, qua tales, nunquam. Id quod, sine perpetuæ prodigalitis objecto probrio, adeoque sine insigni eorum nota atque honoris labe, vix asseri poterit. Neque dura hæc opinio, quæ studiosorum existimationi haud mediocriter detrahit, legibus consentanea est, quippe quæ nullibi diserte volunt, prohibitam cambialem obligationem ad studiosos, qui juris jam sui & majorennis facti sunt, quoque pertinere debere, sine expressis vero verbis, justo longius ac licentius, in rebus odiosis & legibus correctoriis explicandis, progredi haud licet. Fallunt itaque & falluntur, qui hac hypothese laborant, & nihilo tamen secius has leges Saxonicas ad beneficia studiosorum referre volunt, confer. quæ supra §. 3. dicta sunt. Sed ut de argumenti, quo assertio nostra nitatur, vi ac robore eo plenius constet, aliud hic addemus juris momentum, omni, ut putamus, exceptione majus. Omnibus fatentibus, optima hæc est leges interpretandi ratio, qua, legis ambitum, sine exceptione illius, ignorari, traditur. Vnde id vulgare, exceptione confirmari regulam, in casibus non exceptis. Debimus itaque nunc operam, ut exceptiones, quas leges præsentis ipsæmet admittunt, commonstremus, cognita enim exceptione, de ipsa regula, non poterit, non manifestissime constare. Exceptio vero in mandato nostro
his

his innuitur verbis, Also ist es hingegen auf andre, so wohl auf Universitäten, als ausser denselben die Majorennnes, welche zwar unter der Patria potestate stehen, dabey aber ein absonderliches peculium und eigenes Vermögen haben, oder Doctores sind, und Praxin exerciren, oder selbst andern Collegia halten, desgleichen diejenigen, so würcklich Handlung treiben, keinesweges zu extendiren &c. Probe hic notandum, eos, qui in Academiis commorari dicantur, in dubio præprimis studiosos, discen-tes, qui jurisdictioni Academiae subsunt, aut subesse de-bent, intelligi. Quod alia verba antecedentia, Daß viele andere nicht studirende, oder auf Universitäten sich würcklich befinden- de &c. evincunt. Quanquam, vi relatorum & correlatorum, docentes alioquin non excluduntur. Quare, cum hic illo- rum, qui in Academiis vivant, generalis fiat mentio, quomo- do studiosi eorum numero eximi debeant, non videmus. Est enim ipsa exceptio generalis, & quanta quanta illa quoque fit, patriæ tamen potestatis terminis conclusa, quoniam, ex- tincta patriapoteestate omne bonorum & peculiarium disci- men definit, *l. ult. §. 2. C. d. in off. testam.* Quare exceptio hæc in studiosis, majorennibus, & potestati patris adhuc subiectis, æque locum obtinere potest, quia studiosi æque peculii sunt capaces.

§. LXXIX. Putamus itaque, homines & togatæ mili- tiæ & reliquos, toties facere exceptionem, quoties peculi- um aliquod possident. Vbi tamen, quod ad illos, qui, stu- diorum cursu confecto, discentiumque numero jam exie- runt, attinet, satis esse videtur, si modo in acquirendi pe- culium proxima conditione sint constituti, quod arguunt verba, Oder Doctores sind, und Praxin exerciren, oder selbst andern Collegia halten, &c. Quis enim asseret, peculium sta- tim habere aliquem, aut ope paterna penitus carere posse, ex quo quis Doctor, aut causarum patronus, factus, vel ali- os literis erudire coepit. Hos tamen omnes, qua tales, non qua possessores peculiarium, juris cambialis capaces esse, censet Legislatores Serenissimus, simulque eos, per particu- lam

lam disjunctivam, Oder, hic opponit aliis, qui quidem exceptione itidem continentur, sed non aliam ob causam, quam, quod peculiam actu possideant, & qui non, nisi ob actualem peculii possessionem, regulæ eximuntur, quod indigitatur per vocabulum Haben. Solvas itaque ænigma illud, quinam sint illi homines, qui sui quidem juris non sunt, nec Doctores, nec docentes, neque Advocati, majorennnes tamen, qui habeant peculium quasi castrense & vivant in Academiis. En nodum, scilicet Gordium, quem homuncioni solvendum relinquimus.

§. LXXX. Quando hic homines sui juris excipiuntur a regula, hoc non est intelligendum, de plenaria liberatione a patria potestate. De hac enim, si cetera sint paria, non, nisi quæstio Domiciana moveretur. Etenim id jam antea omni dubio caruit, quod homines, plenissime sui juris & majorennnes, pro lubitu, cambiali sese nexu irretire potuerint. Quare non est, ut mandata Saxonica, ad ejusmodi homines, invitata Minerva, trahantur. Neque huic assertioni nostræ obsunt verba mandati de Anno 1718. *Sondern es verbleibet wieder dieselben und andere, die von der Väterlichen und Vormünder Gewalt befreyet, ihr eigen Wesen haben, das Wechsel Recht ein für allemahl bey völligen Kräfften etc.* Distinguendum enim est inter exceptionem ipsam, & illud, quod ejus declarandæ ac demonstrandæ causa, a Legislatore adducitur. Ad illam non pertinent dicti homines, quia regula nullo modo ad eos spectat, sed homines sui juris suæve tutelæ, juris, quod hic constituitur, illustrandi & commonstrandi causa, adduntur, adeoque magis ad prædicatum, quam ad subjectum pertinent. Quapropter is insigniter falleretur, qui adducta verba captare, indeque a contrario elicere vellet, patresfamilias, qui separatas tamen non habent a patre rationes, nec patris quotidiana ope carere possunt, ad exceptionem ideo non pertinere, quoniam, in Mandato, patrisfamilias propriam habentis oeconomiam mentio fit. Quis ergo hic non videt,

com-

committi fallaciam non causæ ut causæ. Vt aliquis jure cambiali teneri possit, præter suam potestatem & oeconomiam, etiam majorennitas, in *Mand. de Anno 1724.* ad annos XXV. producta &c. requiritur. Quam rem etiam ipse Legislator, in *Mand. de Anno 1718.* sat luculenter innuit, per verba, und *Vormünder Gewalt befreyet* &c. quod intelligendum est, de majorennibus. Quare nunc potius ex verbis & sententia Legis colligitur, ad facultatem, cambialiter contrahendi, obtinendam, post majorennitatem adeptam, nihil amplius requiri, quam ut quis sui sit juris. De cetero, si, occasione verborum, in mandato occurrentium, *die von der Väterl. und Vormünder Gewalt befreyet*, quæreretur, an Legislator hoc de morte, veluti modo tollendi patriam potestatem, communiter contingente, cogitet, quæstio hæc foret scholastica & plane nullius utilitatis, ac responsio falsa, siquidem emancipatio frequentior est omnibus reliquis modis, MARCIL. *ad Inst. Tit. quib. mod. jus patr. &c. pr.*

§. LXXXI. Cum, patriæ potestatis plenaria solutione hic non opus esse, supra asseruerimus, quid hæc sibi velint, nunc dicendum est. Solum peculium aliquod, imo, in Doctoribus & Advocatis, sola occasio, peculium acquirendi proxima, sufficit, ac libertatem, cambialis contractus celebrandi, præstat. Verba *Mand. de Anno 1718.* quæ huc pertineant, jam antea allata sunt, add. *Mand. d. An. 1724. §. 1.* Quale vero hic sufficiat peculium, dictæ leges Saxonicae luculenter ostendunt. Interim, ne hic, cum aliis, labamur & a scopo abludamus, quid caput rei sit, breviter monebimus. Videlicet hic non quæritur, de tempore, ante vigesimum quintum annum completum, sed post. Nam ante illum annum, nullum attenditur peculium, cujuscunque sit generis, per §. 1. *Mand. Regio-Elect. de anno 1724.* Quod ergo ad alterum tempus attinet, de Castrensi & quasi Castrensi, per leges patrias, res expedita est & clara. Illi, qui ejusmodi peculia habent, non sui juris, sed illis, qui sui juris sunt, haud absimiles esse, in Jure Romano, dicuntur, confer. *l. 7. §. 1. C. ad SCtum Maced.*

Qui hic dissentiunt, sibi non constat, commemorata tempora non distinguunt, odiosa cum, privilegiis confundunt, & tandem, in explananda hac re, luce meridiana clariori, sine tormentis semetipsos torqueat. Immo peculium quoque adventitium irregulare, post XXV. annos, filiumfamilias juris cambialis participem reddit, per *Ord. recognit. Append. §. 11.* ubi hæc verba leguntur, und die, so sich noch in Väterlicher Gewalt befinden, da sie nicht ein peculium Castrense, oder quasi Castrense, oder adventitium irregulare haben, &c. quare illos, qui Juri nomen tueri cupiunt, dissentire hic, contra diserta legis verba, pudeant cum rubore.

§. LXXXII. Quod tandem reliquum est juri cambiali obstat minorennitas, intra quam nulla peculiorum possessio id efficit, ut filiusfamilias cambiali nexu sese alteri obligare possit, per *Mand. d. A. 1718.* ob verba, also ist es dagegen auff anderen, so wohl auff Universitäten, als ausser denselben die majorennnes &c. Hujus majorennitatis terminum XXI. annis completis obtineri, ex *Jure Prov. Sax. Lib. 1. artic. 42.* constat, ubi hæc leguntur verba, über XXI. Jahr ist der Mann zu seinen Tagen kommen, sive ex *editione Zobeliana*, Over ein und twintich Yarn, so is de Man to sinen Yaren komen. SCHILTERUS vero *E. XI. §. 26.* ex MSto, ita legit, Ober ein und twinzig Yaren, so ist der Mann zu synen Jahren kommen, quo ipso vulgaris lectionis verba, zu seinen Tagen kommen &c. emendantur. En itaque majorennitatis Saxonicae originem. Sed probe hic monendum, ipsum hoc majorennitatis spatium, in cambiali negotio, si excipiantur mercatores, ad completum XXV. annum productum esse, per *mandatum Regio Electorale de anno 1724. §. 1.* Quod alioquin est majorennitas juris Romani. Rationes Civiles, cur veteres Saxones alium, eumque breviorum majorennitatis terminum, ac Romani, constitutum habuerint, nunc paucissimis demonstrabimus. Si audiamus CARPZOVIVM, *P. 11. Const. 11. D. 9. n. 2.* causa civilis hæc est, quod in terris Saxonis maturius aliquando sapiant homines. Quæ vero ratio compluri-

plurimis aut ridiculosa, aut non sine aliarum, in primis Romanarum, gentium, indignatione, & contra omnem veritatem, excogitata, esse videtur. Sed optimo hic jure defendere licet BENEDICTUM, Saxoniae, suo tempore, PAPINIANUM. Nullius gentis per hanc assertionem detrahatur honori. Sapere satis tum dicitur aliquis, si tanta valeat prudentia & sapientia, ut, in custodiendo patrimonio suo, contra reliquorum hominum fraudes atque technas, sibi metipso sufficiat. Quo ergo major est aliorum hominum, in aliqua Republica, astutia, majusque decipiendi studium atque artificium, eo sane majori ab his sibi cavendi semper opus est solertia & dexteritate. Romani, quanta cum sagacitate, alterum decipiendi studiosi fuerint, ex multis Romanis juris articulis, abunde constat. E contrario veteres Germani, in primis Saxones, bonae fidei tenacissimi, a defraudandi consilio, Romanis, erant alieniores. Adeoque tantum periculi, ab aliorum malitia, iuventuti Germaniae, quae, cum annis, iudicii assequeretur maturitatem, haud metuendum erat. Quare citius, & quidem jam vigesimo primo anno, tanta prudentia, quae, ad cavendum ab aliis, sufficere poterat, pollere videbantur juvenes. Sed de hac antiqua morum integritate mirum, quantum, nostro quidem aëvo, remissum sit. Quamobrem, aliorum crescente hominum nequitia, iuventuti, sigillatim, quod ad cambialem attinet obligationem, laxiori maiorenitatis spatio, ad XXV. annum prolato, sapientissime consulendum, censuit POTENTISSIMUS SERENISSIMUSQUE LEGISLATOR SAXONICUS. Hæc coronidis loco dicta sunt, finemque nunc imponimus Sectioni primæ.

SECTIO SECUNDA
DE
AERIS ALIENI ACADEMICI,
SOLVENDI RATIONE.

§. I.

Satis sufficienterque hucdum actum est, de ære alieno Academico, valido, aut minus tali. Sequitur nunc, ut de solutione quoque, ac rebus, eo spectantibus, pro instituti ratione, dicamus. Quæ cum sit consilii nostri ratio, prorsus alienum ab illa est, debitum, minus valide contractum, de hujus enim solutione vix cogitare attinet. Possumus vero, quæ huc pertinent, ad duo capita commodè revocari. Primum de mediis solvendi, sive de objecto executionis, in debitis Academicis, deinceps de modo cogendi, ad solvendum & de solutione ipsa, acturi sumus. Solvendi media studioso abærato multa suppetere possunt, quorum frequentiora sunt, si peculium aliquod possideat studiosus, aut, sui juris factus, in patrimonio aliquid habeat, si pignora creditoribus dederit, si hæreditas illi obveniet, &c. Peculia filiorum familias non unius esse generis, constat, in aliis patri neque proprietas, neque ususfructus, competit, ut est castrense, quasi castrense & adventitium irregulare, in aliis non, nisi usumfructum ille habet, uti in adventitio regulari, alia vero, videlicet profectitia, pleno jure ad patrem spectant. Horum hic nulla habetur ratio, neque enim refert, unde sumat pater, si, pro filio, studioso, obærato, solvat. Reliquæ vero peculiorum species plurimum juris momenti hic continent. Etenim, si debita studiosi ita comparata sint, ut & filius & pater eorum nomine teneatur, ante, quam hic conveniatur, primum filius, peculiorum possessor, excutiendus est, *arg. l. 5. §. 7. D. d. agnoscend. & alend. lib.* Imo interdum solus filius obligatur, ubi peculio tenus conveniri potest, nec pater jus contradicendi habet. Quod secus est, in adventitio regulari, nisi patri quoque solvendi

onus

onus incumbat, aut filii necessitas, peculii alienationum fieri, jubeat, *l. ult. §. 4. & 5. C. de bonis, quæ liberis &c.*

§. II. Sed, de singulis peculiiis, quatenus creditoribus Academicis solutionem suam inde expectare liceat, nunc figillatim exponemus. Ad castrense, quod attinet, nullum dubium est, quin executio in illud fieri possit, ob debita, in militia togata, contracta, quoniam ejusmodi peculia plenissime ad filiumfamilias spectant, neque vero aliquid intelligitur in alicujus esse patrimonio, nisi æs deductum sit alienum. Inde est, quod creditoribus, etiam non castrensibus, e peculio castrensi, solvi oporteat, *l. 4. C. d. execut. rei jud. l. 7. D. d. Castrens. pecul.* Quæ quidem leges id non, nisi in subsidium, salvoque competentiae jure, fieri permittunt, *l. 6. l. 18. D. d. re jud.* Sed sine dubio idem, in creditoribus quasi castrensibus, obtinet, quippe qui cum castrensibus pari jure frui censentur. Quod si itaque studiosus obærat, studiis vel plane desertis, vel absolutis, in militiam eat, atque peculium castrense acquirat, executionem in illud fieri posse, ob debita Academica, nullum est dubium. An vero idem obtineat, si forte studioso, in militiam abituro, qui tamen adhuc in Academiis, ut studiosus, vivit, intuitu militæ aliquid acquiratur. Ratio dubitandi hæc posset moveri, quod peculium castrense nondum adesse intelligatur, nisi quis actu jam miles sit, *tot. tit. C. de castr. pecul. mil.* Cum autem castrense hic nondum sit, ergo interim, donec tale fiat, per actuale militiam, ad peculium adventitium regulare forsitan referendum est, ubi patri ususfructus competit, ob quem alienationem prohibere potest. Sed verosimilius est, illud, interjectio tempore, peculio adventitio irregulari omnino accenseri, nam ea conditione filio datum esse intelligitur, ut pater non habeat usumfructum, ex intentione conferentis, cum, quod datur, peculio castrensi cedere debeat, *l. 8. D. d. pecul. castr.* LAUDERBACH. *Disp. de pecul. advent. irregulari Thes. 12.*

§. III. Quasi castrense, quin ad æs alienum Academia-

demicum solvendum trahi possit, nihil dubii habere videtur. Ea tamen quaestio palmaria hic praepriis expedienda est, an ejusmodi peculium in studiosos cadat. Animadvertimus enim, nonnullos ad peculium quasi castrense requirere, ut filiusfamilias studia compleverit Academica, & militare jam, in militia togata, coeperit, vid. EMANUEL. MENDEZ, *de peculio*, P. 4. n. 169. Sed hic subscribendum censemus sententiae HARPRECHTII, ad §. 2. *Inst. de Donat. n. 8.* STRYKII, *de Success. ab intest. Diff. II. c. 3. §. 8.* quos sequitur SCHOEPPF. *ad π. tit. d. pecul. n. 18. sqq.* quod studiosus, tyroni militi, novitur lecto, æquiparari possit, l. 1. C. d. *Castrens. pecul.* ad eandem legem provocat LAUTERB. *in Colleg. Theor. Pract. ad π. tit. d. pecul. tb. 14. p. 990.* cujus vestigiis insistit LYNCKER. *in Analect. ad π. d. t. p. 191. tb. 66.* Etenim ad hoc peculium non solum pertinet, quod aliquis, in militia togata, sua industria ipse acquirit, sed & quod, intuitu studiorum & ad studia, filiofamilias donatum est, eodem referri debet. Jus vero, peculii quasi castrensi acquirendi, nanciscitur studiosus, ex quo in album literarium Academiae descriptus est. Quo tempore omnibus juribus ac privilegiis studiosorum uti fruique incipit, modo tamen jam in Academicis, ut tyrones togatae militiae, militent. Scholares enim, qui studiosis Academicis alias opponuntur, ab ejusmodi militia togata longe adhuc absunt. Jus peculii quasi castrensis retinetur, quamdiu quis filiusfamilias est, nec studia deserit. Ad hoc peculiorem genus referre non dubitamus stipendia & beneficia, quae studiosis a Principibus & aliis tribuuntur. Cum enim haec in usum studiorum conferri debeant, itaque, aeri alieno Academico solvendo impendi, convenit. Nec obest, quod stipendia ab arresto sint immunia, vid. BARBOS. *voce stipendium*, & *voce studiosus* p. 312. Siquidem hoc sine dubio, in debitis Academicis, quae a legibus approbantur, exceptionem admittit. Inde quotidie videmus, sutores, sartores, hospites, aliosque, stipendia praecipere. Proficisci quoque potest peculium quasi castren-

strense ab ipso patre & a matre studiosi. Fac ergo, patrem, in futurum filii usum, pecuniam aliquam seponere suetum fuisse, quoties filius vel specimen aliquod diligentiae suae edidit, vel spem bonae indolis illi confirmavit, quae pecunia vocari vulgo solet, die *Spahr-Büchsen-Pfennige*, aut matrem, pro filio, futuro studioso, nonnihil pecuniae clam collegisse, quod vulgo appellatur die *Mutter-Pfennige*. Hanc pecuniam, si aes alienum Academicum gravans id urgeat, solvi, pro filio obærato, oportebit. Tum enim illud tempus illuxit, quo peculioso isto quam maxime indigeat filius.

§. IV. Eodem loco habemus peculia adventitia irregularia. Hæc enim, in studiorum causam, expendi, indeque aes alienum Academicum solvi, oportet. Cumque plenam eorum proprietatem habeat studiosus, nec patri, nec aliis contradicendi jus competit, nisi forte ea sit conditione datum, ut in aes alienum Academicum, dissolvendum, non erogetur. Ubi tamen id ad usuras extendendum haud esse videtur, si ab his forsitan expectare solutionem velint creditores Academici. De muneribus baptismalibus hic quæri attinet, quo referri illa debeant. Magno hic dissidio atque dissensu distrahuntur Doctores. Ad peculium quasi castrense, ob pugnam, contra Satanam, mundum & carnem, in baptismo suscipiendam, referre non dubitat RADOVIVS, *Disp. de pecunia lustrica, lenæ 1677. habita, c. 4. §. 6. seqq.* THOMAS. *ad Strauch. Diss. 22. tb. 6. p. m. 579. Id. ad π. de peculio, p. m. 183.* pro peculio profectitio contendit LAUTERB. *in Compend. ad π. Tit. de peculio p. 260.* BRUNNEMANNUS, *ad l. 19. D. d. peculio.* In primis, si, intuitu patris, plus, sive ac in legibus determinato, datum sit. MEVIUS, vero *P. IX. Decis. 63. n. 1.* ad adventitium pertinere, putat. Pro utroque, regulari & irregulari, probabiliter pugnari posse, existimat TITIVS, *ad Lauterb. d. l. obs. 434.* Sed assentimur hic celeberrimo BOEHMERO, *ad π. Tit. de pecul. §. 20.* qui, pecuniam lustricam, das *Pathen-Geld*, ad extraordinarium peculium adventitium referendam, censet. In dubio enim patrini, quam plenissime fieri

fieri potest, infanti donasse videntur. Hujus assertione nixi, munera baptismalia studiosi, patrem, etiam invitum, ad dissolvendum æs alienum Academicum, exsolvere oportere, arbitramur.

§. V. Bona studiosi adventitia, quæ appellant regularia, in quæstionem nunc quoque veniunt, ubi sane multa dubia hujus quæstionis decisionem circumstare videntur. Quorum illud maximum est, quod pater, ex ejusmodi bonis, habeat usumfructum legalem, pro privari ille non potest, per debita filii, indeque oritur novum dubium, an, ob æs alienum filii, executio fieri possit, in illa bona, an, in ipsum usumfructum patris, de qua relate disquirat MENDEZ. *l. c. P. 2. n. 135. seqq.* Sed, quod ad æs alienum Academicum attinet, probe distinguendum erit, utrum filius tantum, an pater quoque in subsidium, ad solvendum, obstrictus sit. De utroque e sectione prima constabit. Si hoc, res dubio caret, sicuti omnia patris bona, ita quoque usumfructum, qui percipitur ex ejusmodi peculio, ære alieno Academico filii affici. Neque oneri solvendi sese subducere pater potest, si vel maxime urgeat, tantum jam pecuniæ transmissum esse filio, studioso, quo peculium adventitium penitus exhaustum sit. Manet enim nihilominus ille in subsidium obligatus, & dicta exceptio peculii, filio jam plene soluti, eum non magis iuvat, quam alioquin exceptio sufficientis pecuniæ transmissæ, de qua supra Sect. I. §. 15. jam actum est.

§. VI. Quod si vero filium solum æs alienum solvere oporteat, aut si multo citius faciliusque creditores suum obtinere possent e proprietate & patrimonio filii. Primum sæpius evenire potest, u. c. si studiosus, invito patre, literis operam navet, vel solvendi necessitas, e factis illicitis nascatur, &c. Hoc & altero casu, cum patre, de peculio tradendo, vehementer contendere solent creditores. Contra quos plerumque in promptu est patri exceptio peculii, studiosorum sumptibus jam exhausti. Hic tamen, nisi veritatem assertionis suæ plene astruat, plane audiendus non est. Ubi quidem,

quidem, hujus rei expediendæ causa, quæri affolet, utrum, pater, quod filio in Academiam misit, de peculio filii, an, de patrimonio suo, sumpserit. In hunc modum quæri illo tempore non potest, quo filius nondum habuit peculium, ubi, pater quod studiorum causa erogavit, omnino donasse censetur, confer. PETRUS SURDUS, *de aliment. quæst.* 12. Loquimur ergo de patre, qui, cum pecuniam mitteret filio, studioso, jam fuit peculii filii sui administrator. Hanc controversiam ex instituto movet FRANCISCUS MUNNOZ DE ESCOBAR, *in tr. de Ratiociniis Administratorum*, c. 22. n. 30. seq. ubi asserit, indistincte tenendum esse, quod, quicquid pater, administrator bonorum filii, pro ipso filio alendo, disciplinas addiscendo &c. præstiterit, de eisdem bonis filii concessisse videatur, & in calculo ipsi patri sit recipiendum, quoniam pater non præsumitur donare, sed administratorio nomine filio alimenta exhibere, l. 43. §. 1. D. d. administr. & peric. tut. l. 5. D. Quando ex facto tutoris. His ab aliis additur l. 34. D. d. negot. gestis. l. ult. D. d. hered. petit. CARPZOV. P. III. C. 11. D. 19. n. 5. & 6.

§. VII. Verum nihilominus, pro stabilienda sententia contraria, potior nobis videtur l. ult. C. d. dotis promissione. Qua lege etiam nititur SIMON VAN LEEVWEN, *in Cens. Forens.* Lib. 3. c. 13. n. 16. & solida ratione eam juvant MYNSINGER. Lib. 5. Obs. 32. ALCIAT. *de præsumpt.* l. 26. Quod enim in illa lege dicitur de filii donatione ante nuptias, illud optime quoque studiorum causæ congruit, nam id etiam paterni est officii in studia erogare, si filius eis deditus sit & ab ipso patre consecratus. Accedit quod studiorum favor in jure idem habeatur, ac matrimonii, BESOLD. *thesaur. Pract. sub voce, studiosus.* Deinde ex hac lege id colligimus, plurimum dandum esse conjecturis, ac videndum, in primis, quæ ab initio fuerit patris voluntas, verbis aut facto declarata. Quod si ergo pater simpliciter dixerit filio, proficiscere in Academiam, diligenter incumbere studiis, subministrabo tibi sumptus, aut si dederit ipsos sumptus, nulla

facta mentis declaratione, unde illos sumpturus sit, aut, si in reliquos filios, studiorum causa, de suo impenderit pater, aut hic nobilis sit, *Cap. 1. X. de Donat. confer. Generos. Domini ADAMI FRIDERICI DE PONICAV disp. de præcipuis nobilium virtutibus*, paucis ante diebus, in hac Academia publice ventilata, §. 26. *seqq.* Nobiles enim semper donare Præsumuntur. Quoties itaque hæc talia contra patrem militent veritatis documenta, nulla ipsi habetur fides, si pro se dicat, peculium adventitium studiorum sumptibus jam esse consummatum.

§. VIII. Largiere itaque nobis, in salvo hucdum esse peculium adventitium, nisi pater, justo tempore ac modo, aliam voluntatem manifestaverit. Sed, cum res ita se habeat, amplius nunc quæritur, utrum executio in ipsum hoc peculium statim fieri possit, an, donec sui juris fiat filius, illa differenda sit. Primum, quo minus affirmetur, maxime prohibet patris ususfructus, cujus ille jacturam pateretur, si ipsum peculium, per executionem, auferretur. Est enim hic ususfructus legalis, §. 1. *I. per quas person. nob. acquir. l. 1. 2. C. d. bon. matern. l. 1. 5. 6. C. d. bon. quæ liber.* In cujus præjudicium nihil possunt suscipere liberi, omnesque alienationem species prohibitæ sunt, *l. 8. §. 5. vers. filiis autem familias &c. C. d. bonis quæ lib.* Exceptio tamen ab hac regula constituitur, si, expressa vel tacita patris voluntate, filius peculium adventitium regulare administret, *l. 6. §. Sin aut. res C. eod.* Deinde in delictis exceptio admittenda, ob *l. 3. §. 11. D. d. pecul. l. 35. D. d. noxal. act. l. 15. l. 57. D. d. judiciis.* Imo filiusfamilias obæratu potest bonis & omnibus peculiis cedere, *l. 7. C. Qui bonis ceder. poss.* Hæc omnia, si probe perpendamus, verosimile nobis videtur, creditorum jus sæpenumero potius esse usufructu paterno. Id quod tum plenissime, contra patrem, asserendum est, si filius, sine patris consensu, liberales artes sectetur. Vbi sane studiorum favor eo valere debebit, ut pater, qui studiorum sumptus filio subministrare noluit, de bonis filii debita

bita Academica solvat. In reliquis casibus, quorum tamen paucissimi sunt, ubi executio, donec patris desinat ususfructus, differenda est, patrem, iudicis officio, ad cautionem, de peculio hoc adventitio diligenter custodiendo, atque, patria soluta potestate, non filio, sed creditoribus, tradendo, adigi posse, arbitramur, in primis, si creditorum causa, sine illa cautione, periculi plena esse videatur.

§. IX. Commonstratum huc dum est, quomodo studiosus, filiusfamilias, qui peculia possidet, solvendo esse possit, aut minus, nunc quoque, de studioso obærato, qui sui juris est suæve tutelæ, videbimus. Univerſa ejus bona, siue sint mobilia, siue immobilia, siue nomina activa, si suppetant, pro ære alieno, solvi debent, atque in illa fieri potest executio, nisi, quædam speciatim excipienda esse, doceatur. Quorum numero non habentur faudalia & fideicommisso obnoxia, quemadmodum præjudicio confirmat MÜLLERUS, *Resol. Pract.* 62. n. 32. & copiose tuetur KNIPSCHILDT. *de fideicommissis familiarum*, c. 2. §. 5. add. MENOCH. *lib. 4. præsumpt.* 191. n. 12. seqq. SURDUS, *de alimentis*, Tit. 8. q. 19. Vnde cognoscimus, æs alienum Academicum, ex moribus Germaniæ, ad onera feudi referri, & ob id, bona, quoque fideicommisso subjecta, alienari posse. Quod tamen non, nisi in subsidium & si nec reliqua debitoris bona, nec fructus, ex illis percepti, aut percipiendi, sufficiant, admittendum esse videtur. In reliquis bonis, alienari prohibitis, ususfructus, qui inde percipitur, executionis objectum itidem constituit, ita, ut in fructus immitti possint creditores Academici. Data hic occasione, non incommode quæritur, an de universis bonis, jam acquisitis, vel demum acquirendis, aliquid detrahere, sibi que retinere possit debitor Academicus, dum, vel bonis præsentibus cedit, vel competentiae beneficium sibi asserit. Quare hic in controversiam nobis venit, an studiosus obæratus beneficium competentiae habeat. Quibus personis, & ex qua causa, illud competat, DD. ad *π. tit. de re judicata* &c.

ta &c. diligenter tradere solent. Sed, cum juris dispositiones, ad æs alienum Academicum, hic accommodare studeamus, ex duplici causa, hoc juris remedium studiosis competere in primis posse, credimus, vel ob bonorum factam cessionem, vel intuitu militiæ togatæ &c.

§. X. Primum extra dubium est positum, §. *ult. Inst. d. action. l. 4. D. d. cess. bonor.* Neque, hoc flebili, quo alterum gignitur, juris beneficio uti ullibi prohibentur studiosi, modo hi non sint debitores fraudulentis, qui luxuriose vivendo, potando, ludendo, scortando &c. patrimonium suum dissipaverint, aut, cedendi consilio, æs alienum contraxerint, scientes, se nunquam solvendo fore, qui animum fraudandi habuerunt, quod, vocabulo allegorico, *prellen*, vocant. Deinde, studiosum extraneum bonis cedere posse, negat BALDUS & MORNACIUS, quos in partes vocat WISSENBACH. *ad π. P. II. Disp. 21. tb. 19.* Facta bonorum cessione, omnes res, quas in patrimonio & bonis habet debitor, ne teruncio quidem recepto, in creditorum manus veniunt, *l. 6. D. d. Cess. bonor. l. 1. 4. 6. qui bon. cedere poss.* Ita, ut, secundum juris rigorem, ne alimenta quidem debitori relinquenda sint. Sed nihilominus studioso, cedenti, libros relinquendos esse, cum P. GREGORIO THOLOSANO, asserit LAUTERBACH, *ad jus provinc. Wirtenb. P. I. Tit. 76. tb. 101.* Quæ vero studiosus postea, quam cessit, acquirit, si nondum plene ære alieno exutus sit,olvere quidem debet creditoribus, deducit tamen necessaria vitæ alimenta, *l. 14. 6. 7. D. d. cess. bonor. §. ult. I. d. Act.* quibus etiam studiorum sumptus continentur. De illius, quod relinquendum postea est debitori, determinatione, vid. *l. 173. D. d. R. I. HUBER. ad π. tit. de re judicata §. 57. p. 405. sqq.* Videlicet hic non honoris, ac dignitatis, sed simplicis necessitatis tantum, habetur ratio.

§. XI. Verum ad alterum nunc momentum festinandum nobis est, ubi sigillatim id quæritur, an studiosi, etiam sine bonorum cessione, beneficio competentiae gaudeant.

Hic

Hic nobis sermo non est, de illo ejus beneficii genere, quod l. 2. & 4. D. quod cum eo, qui in alien. &c. filiis familias, adeoque studiosis etiam, recens sui juris factis, impertiunt. Sed potius loquimur, de studiosis, qua talibus. Hos togatæ militiæ tyrones identidem supra appellavimus. Pertinent ergo studiosi ad militiam illam togatam, cujus milites eo fruuntur juris beneficio, vid. *Magnif. D. WERNHERI disp. de beneficio competentiae, c. 3. tb. 8. THOMAS. ad HUBER. l. c.* Quæ assertio non solum communi observantia & usu niti-
tur, verum etiam a ratione Juris Romani non abhorret. Ibi enim percelebris est argumentatio, a militia sagata, ad to-
gatam, de qua legi meretur EBERHARD. in loc. legal. 28. Imo ipse Imperator Justinianus, cum in *proem. Inst.* tum pas-
sim, in jure nostro, haud obscure innuit, id se maxime vel-
le, ut, quoad fieri commode possit, utraque militia pari ho-
nore eademque munificentia digna habeatur. Hæc cum
ita sint vera, majus quoddam, simplici rationis similitudine,
momentum, pro asserendo studiosis competentiae jure, fa-
cere videtur. Neque obstat utriusque militiæ dissimilis ra-
tio, ob quam DIV. HORNIIUS, *disp. de beneficio competentiae, civitatibus non competente, §. 14.* HILGERO & aliis assentitur. Versamur enim hic in re aliqua, ubi & ipsæ leges, ob æqui-
tatis rationem, angustos terminos respuunt, ut constat, ex
§. 36. l. 20. D. d. re judic. ubi dicitur, quod & in personis mulieris
æqua lance servari æquitatis suggerit ratio. Et quanquam largi-
mur, hoc beneficium initio paullo asstrictius fuisse ordini
militari, novo tamen postea jure, multo latius id patere coe-
pit, ob æquitatis rationem, & pro togatis militibus æque mi-
litat Reipublicæ salus, non minus literis, quam armis, ob-
tinenda. Fundunt sanguinem pro republica milites sagati,
togati vero non minus patriæ consulunt, quam si præliis
atque vulneribus eandem defenderent, l. 14. C. d. Advocatis &c.
Imo eruditi scientia sua totum illustant orbem, & ad obe-
dientiam, Deo & magistratui exhibendam, subditos infor-
mant, *Auth. Hab. C. Ne fil. pro patre &c. add. CARPZ. P. I. C. 32.*

D. 18. §. STRYK. in V. M. π. tit. de cessione bonorum, §. 21. qui, cum aliis, de usu Saxonico, abunde testantur.

§. XII. De pignoribus quoque hic breviter agendum est. Ob debita justa & legitima Academica studiosos, si qua habeant, creditoribus suis dare posse pignora, certum est. In memoriam tamen revocentur hic, quæ supra Sect. I. §. 34. & 50. diximus. Contra vero, si æs alienum Academicum legibus non approbetur, nec valet pignoris constitutio, *l. 2. D. quæ res pignori &c. l. 9. §. 3. D. ad Scutum Maced.* Studiosi, quo pluribus rebus, quæ pignori esse possunt, instructi sunt, eo facilius fidem eos habere, apud creditores, consuetudo Academica testatur. Non tamen promiscue omnia, quæ, pignoris loco, offerunt studiosi, accipere solent creditores. Communi vero Judæorum Academicorum consensu, præ ceteris rebus, Biblia Hebraica, Corpus Juris, Quendstædi Systema & nonnullos alios bonos, uti vocant, libros, plenissimam crediti securitatem præstare, credimur. Has res, in securitatem, libentes accipiunt sceneratores Academici nullamque dimittunt occasionem, sceneri exponendi pecuniam suam. Sedulo tamen cavent, ne, ultra dimidium veri pretii, mutuo dent, neque sine pacto commissorio, quod justum esse ac licitum, defendunt. Hæc vero pignora, cum raro relui soleant, inde fit, ut, brevi tempore, integras bibliothecas, exigua pecunia, sibi comparent creditores, indeque est, quod, in Academiis, sartorum & futurum hypocaustra, omnium facultatum libris exornata, interdum videas, ita, ut, possessores magnos esse Polyhistores, crederes, in primis, si ex illis audias egregia judica, de libris, si de juris beneficiis, filiis familias competentibus, differant, si dicant, qua cautione opus, in fidejussionibus accipiendis, aut sciant, ubi in bibliis Hebraicis titulus quærendus sit &c. Sed ejusmodi monstra Academica pluribus depingere non licet. Imo de ipsis pignoribus distrahendis sigillatim hic nihil dicendum occurrit, nisi, quod, in Legibus Academiae nostræ de studiosis & moribus eorum, id *n. 32.* fanci-

fancitum reperiat, si supellectilem cuiuspiam creditor arresto detineat, nec debitor intra anni spatium satisfaciat, distrahere eam & vendere creditori licitum esse. Quæstiones vero, quos REBUFF. *privil. 16. & 115.* movet, an repeti possint libris, ante æs alienum solutum, si forte studiosus alteri libros, oppignorandi causa, dederit, deinde an libros studiosorum, furtim ablatos, & Judæis pignori dados, donec pretium restituatur, retinere possint Judei, nullius momenti sunt, vid. LUDOV. *ad REBUFF. ll. cc. p. 22. & 140. sqq.*

§. XIII. Tandem hic omnem hereditatem, quæ studioso obærato obvenit, ad æs alienum Academicum dissolvendum, trahimus. Quod si hereditas, quæ illi deferatur, sit paterna, sæpe numero illa occurrit quæstio, an studiorum sumptus conferri debeant. Quæ quidem quæstio ideo ad præsens institutum pertinet, quia, per hereditatem, non diminutam, studiosus eo magis solvendo fit. Sedes hujus rei, quod ad jus Romanum attinet, est, in *l. 50. D. Famil. hercisc.* In hanc legem ex instituto commentatus est BUSIUS & GEORG. WERNERUS, hic *singulari disp. Helmstad. 1664. de privilegio sumptuum studiorum causa factorum, ex d. l.* Præter hanc plures quidem leges in partes vocat WISSENBACH, *ad π. tit. de Collat. Disp. 12. §. 14.* quæ tamen non omnes æque ad rem faciunt. Interim, & ipsam *l. 50.* dubiam esse, sustinet B. BEYERUS, *ad π. de Collat. pos. 14.* Sed, jure nostro Saxonico, propter *decisionem nov. 50.* res omni dubio caret. Quin etiam jus Romanum, per usum & communem sententiam, satis certum est, SIMON VAN LEEVWEN, *Cens. Forens. Lib. 3. c. 13. n. 16. p. 237.* STRYK. *V. M. Tit. de Collat. §. 7.* Ponendum itaque est pro regula, collationem sumptuum, in studiis filii factorum, fieri non debere. Nisi de Patris contraria voluntate manifeste constet, *d. Decis. Sax.* Vbi tamen nondum satis est, si impendia in rationes privatas redegerit pater, *d. Decis. Sax. conf. MEV. P. 4. Decis. 233. D. MENKEN. different. I. R. & Sax. n. 364.* STRYK. *de success. ab intest.* Item, si filius, suo arbitrio, studia elegerit, aut pater lautiores sumptus, filio

filio efflagitante, suppeditaverit, aut pro illisolvere necessario debuit. Imo, si vel maxime de patris animo credendi, ex indubitatis conjecturis, constet, alimenta tamen nihilominus conferri non oportet, quia hæc ab officio paterno separari nequeunt, STRYK. *in V. M. l. c.* Alimentis vero necessarios etiam studiorum sumptus contineri, supra Sect. I. §. 10. probatum dedimus, BEYER. *d. l. pos. 16.* Explicari ita debet eorum opinio, qui negant, statutis quibusdam injungi posse collationem nostram.

§. XIV. Deinde controversa hic quæstio est, an tum quoque conferendi sint studiorum sumptus, si eosdem filius male locaverit, si luxu prodegerit, & omnem spem de se conceptam fefellerit, dum nihil didicit, spesque Superintendentis in Ludimagistrum paganum, vel Consiliarii in Notarium vel militem gregarium exiit, leg. JOSUAE. VIGM. *Discursus*, warum vornehmmer Leute Kinder weniger zunehmen in studiis, als geringer, *in 4.* quem autorem in partes vocat BESOLD. *in thes. pract. voc. studiosus.* Quæstionem hanc affirmat communis opinio. Tanto minus, inquit WISSENBACH. c. l. filius consequitur familiæ herciscundæ indicio, quanto luxu, alea, gula, abdomine, perdidit, arg. l. 1. §. confertur 23. l. 2. §. de illis 2. D. d. Collat. Auth. quod locam C. eodnm. Sed B. BEYERUS, d. l. cum BUSIO, negat, modo reliqui liberi legitimam habeant salvam. Si hoc, etiam illos sumptus, quos supra Sect. I. ad æs alienum, honestatis aut voluptatis causa, contractum, retulimus, collationi eximendos esse, censet idem, pos. 15. ubi tamen fatetur, se dissentientem BODINUM, *in disp. de Collat. sumptum studiorum*, nactum esse.

§. XV. Ab his sumptibus, quos non conferendos esse diximus, opinione, tantum non communi calculo, comprobata, separari solent libri, filio, studioso, a patre empti, atque, hos conferri debere, volunt VINNIUS, *de Collat. c. 10. n. 11. & c. 13. n. 4.* & cum illo, BEYER l. c. Plures, qui ita existimant, adducit KNICHEN, *in Oper. Polit. p. 1056. n. 3.* Sed, collationem librorum fieri oportere, negat WISSENB. l. c.

p. 742. argumento, a militia sagata, tracto, modo bibliotheca magni non sit pretii, ut enormis inde oriatur inæqualitas. Negantium numerum auget, cum multis aliis, REBUFF. *privil. 55. sqq.* qui eandem assertionem etiam ad pecuniam, ad libros emendos, datam, & nonnullos alios casus, producit. Contra vero præterea ille limitat 1.) si filius, tempore mortis patris, Pseudo-Scholasticus sit, seu ignarus & vagus. Conferatur BRUNNERUS, *in tr. de Collat. bonorum, c. 4. n. 142.* REBUFFUS tamen addit, hoc, contra scholarem, difficile esse obtentu, cum vix sit aliquis, quin saltem modicum studeat, alias esset pecus Meliboei. 2.) Quando pater libros emerit, sed non tradiderit, nec filius confecerit studiorum cursum, ac tandem 3.) si pater in testamento filio collationem injunxerit. Verum nemo distinctius accuratiusque hanc litem dirimit atque componit, quam illustris LYNKERUS, *in analect. ad STRUV. Syntagm. Jur. Civil. p. 351. tb. 29.* ubi distinguit, an libri, durantibus studiis, dati sint filio, an, absolutis. Priori casu iterum discerni debere, admonet, an filio sint præcise necessarii, an non. *Ibi*, tanquam instrumenta necessaria haberi, *hic* vero collationi subesse, nisi, vivo patre, filius studia absolverit. Posteriori casu non conferri propterea, quod spectent ad peculium quasi castrense, quod, absoluto studiorum curriculo, incipiat. In qua hic sententia subsistimus, tantoque in togata militia heroi fasces submittimus lubentes.

§. XVI. Ceterum hanc propositionem principalem, qua, non conferri debere studiorum sumptus, asseritur, eo extendunt, ut existiment, si, post mortem patris, filii, quorum unus studiosus est, in communione paternæ perseverent hereditatis, sumptus, in consummationem studiorum, ere communi, erogandos esse. Quod, per contrarium sensum, eliciunt, ex l. 52. §. ult. l. 59. §. ult. D. pro socio. add. l. 38. §. 1. D. d. donat. inter virum & uxorem. Ut adeo miremur, qui LU-

DOVICI, *ad REBUFF. privil. 59.* leges desiderare possit. Deinde quoque asserunt, æs alienum Academicum, quod filius, vivo patre, honeste contraxerit, e communi hereditate exsolvi oportere, non de sola filii parte, facit huc *l. 20. §. 6. & 7. D. d. famil. heredit. l. 5. C. ad Scutum Macedonianum.* Quod si vero his juribus singularibus utendum non censet studiosus, quæritur, an, in præjudicium creditorum, eisdem renunciare liceat. Neutiquam id integrum est debitori Academico. Quippe qui nec directe, nec per circuitus, in fraudem creditorum moliri potest. Sive enim ipsi privilegio, quo a collatione studiorum sumptus immunes sunt, nuncium mittere velit, sive futuræ hereditatis parte aliqua, hos sumptus adæquante, abdicere sese in animum inducat obæratum studiosus, utramque fraudandi viam ingredi, juris & æquitatis ratio prohibet. Etenim, in fraudem creditorum, ac mala fide, alienationem fieri, a debitore, nefas est, *tot. tit. D. quæ in fraudem creditorum facta sunt &c.* Sumptus vero studiorum, ex quo subministrantur filio, vi tacitæ donationis patris, ad illum, veluti peculium quasi castrense, pleno spectant jure atque illi plenissime jam acquisita esse censentur, adeoque alienatio rei, quæ jam in patrimonio filii existit, susciperetur, si ipsemet sese ex postfacto ad collationem faciendam obstringeret. Neque per ambages fraudulentum sui consilii speratum eventum obtinebit, si forte, in eandem fraudem, hereditatis futuræ certam partem, dictis impensis supparem, per pactum aliquod renunciativum, creditoribus subducere tentet. De qua sententia nos non dimovet ULPIANUS, *l. 6. D. quæ in fraudem creditorum facta sunt &c.* ubi, debitori, negligere acquisitiones omnes, integrum esse, diserte declaratur. Hoc enim summum jus, summa æquitate, emolliendum hodie esse, cum GIESEBERTO, censet SCHILTER. *ad π. C. 46. §. 53.* STRYK. *in V. M. Libr. 42. Tit. 8. §. 3.*

§. XVII. Breviter hic summamque illis rebus indicatis, unde solutionem & sperare & obtinere possint creditores Academici, instituti lex nunc jubet, ut etiam, de ipso modo, quo studiosi obæratī ad solvendum jure compelli possint, paucis exponamus. Cum studioso, qui sponte satisfacere abnuit, cito in jus ambulant creditores, quorsum tamen ille, obtorto collo, rapi ab his non debet. Sed primum causa recte riteque ad judicem competentem deferenda est. Hic, a creditorum cohorte imploratus, illico debitorem communem in jus vocari, jubet & quidem plerumque, per ministros, quos vocant, publicos. Si studiosus vadimonium obeat, quid tum porro cum illo rerum geri soleat, videamus ex eleganti ac lepida oratiuncula TAUBMANNI, hic VITEMBERGÆ, a. cl. loc VIII. in templo arcis, cum magistratu Academico abiret, habita. Quæ cum prope disparverit, & in paucissimorum manibus sit, qua instituto congruit, eam hic inferendam censuimus. Edita est in otio semestri publico TAUBMANNI, Vitemb. 1610. Vbi, præter cetera, p. 158. seqq. in hunc modum ediserit, *Jam, cum hos absolutos censeas, trudent alii decem, quasi grex venalium, & trahunt secum Johannem Biberium, cum tabellario, qui heri dicitur domum rediisse. Stat mercator, stat sartor, stat sutor, stat vinarius, stat caupo; etiam ille Pratenſis, quasi parum eorum sit in oppido: stat lotrix, stat coronaria, stat tonsor, stat ancilla, nescio quæ, stat bibliopola: postremo apparet etiam, qui in primis debebat, hospes, qui domum & mensam præbuit. Stant sexcenti alii aliæque; Omnes: Rector Magnifice, Dominus Johannes Biberius debet mihi tot, mihi tot, mihi etiam plus plusque; En hic autographum hominis! Putitur ratio ordine cum singulis; Summa anſitoris pro veste bombycina, pro boloserica, pro subserica, pro vento textili: (Nam vestem e panno, aut levidensam, aut ab exuviis animalium gestare, bodie sordidum putatur, & tantum Picentes, ut vocant, decet,) in-*

stitoris, inquam, summa, itemque cauponis omnium quidem maxima est: Bibliopolæ minima, aut minima proxima. Jubetur pecuniam tabellarius deponere. Numeratur, sunt triginta floreni: ille autem centum quadraginta debet. Hic disputatur de jure potiori variis & titulis & conviciis. Nec unquam Marsyas ab Apolline, aut Pentheus a Bacchis æque misere laceratus fuit, atque hic Biberius a suis credonibus an creditoribus. Hic turbant: hic mera faciunt mapalia; ne dicam suilia. Sententia Rectoris expectatur. Sed tam ingeniosus Alcbymistæ nullus unquam Rector fuit, qui e tantillo possit facere tantum. Singulis adjudicatur aliquantillum. Alius in sententia acquiescit: alius, nisi univèrsam, negat accipere quicquam: alius aliud clamat; Pecuniam omnes; Biberium omnes. Quis credat Herculem excetram illam Lernæam, πολυνέφαλον ὄδραν, majori ærûmna confecisse, quam Rectorem tot capita triconum & lucrionum? Jamque hos etiam, quocunque sane modo, absolutos censeas: & ecce Saufejus & Cecraetes trabuntur a Crassitio &c.

§. XVIII. Modus, quo tum procedi soleat, contra obæratos studiosos, est summaris, quia studiorum causa ad pias refertur causas. Quod ita accipiendum est, si ipsemet studiosus, alio processus genere conveniri, nolit. Nam illi, non creditoribus, libera eligendi relinquitur facultas. Quod si studiosus, æris alieni causa, in Jus vocatus, compareat, debitaque confiteatur, non tamen eadem statim solvat, aut si, contumax, vadimonium deferat, id primum creditoribus in mentem atque consilium venire solet, ut, eum, vel securitatis, vel solutionis, eo citius obtinendæ, causa, custodiæ illico mandari, petant, multas interferentes causas, u. gr. studiosum de fuga esse suspectum, discessum clandestinum parare & similia. Data hic occasione, quid, circa carcerem obæratæ studiosi, justum & æquum sit, breviter nunc adducemus. Solent vero debitores duas potissimum ob causas carceribus mancipari, videlicet, ut vel decoctores fraudulentæ & dolosæ promeritam luant pœnam,

pœnam, vel contumaces debitores, ad solutionem compellantur. De primo, imo etiam de utroque in universum late hic agere, non fuit instituti nostri ratio. Interim in hanc sententiam adiri poterit DANIEL SAUTERUS, *de pœnis mercatorum nequitur foro cedentium*, LUGD. Batav. 1619. in 4to in c. 2. octo pœnarum genera more & legibus gentium, in debitores ac fallitos constituta esse, monet, videlicet, damnum, vincula, verbara, talionem, ignominiam, exilium, servitutem, & mortem. Quorum singula singulis capitibus latius persequitur. Speciatim vero de carceris pœna agit c. 45. sqq. ubi probe distinguit, inter debitores, qui nulla sui culpa, sed, fortuna sic volente, & qui dolo & culpa sua, non solvendo redditi sunt. Hos cerceri publico iuste mancipari, asserit, illos vero, facta bonorum suorum cessione, ab eodem immunes habet. Conferri hic meretur GEORGII ER ZEIDLERI *Disp. de carcere abæratorum debitorum*. De jure Saxonico vid. P. II. Const. Elect. 22. ibique CARPZ. Hæc omnia, quin suo modo etiam ad studiosos accommodari possint, nullum quidem est dubium. Attamen res hic paullo altius repetenda est, multaque in studiosis occurrunt prorsus singularia, ita, ut communis regula propemodum deferenda esse videatur. Etenim studiosi, etiamsi bonis non cesserint, ab arresto tamen immunes omnino esse existimantur. In qua re explananda ita nunc versabimur, ut, probata ipsa regula, ambitum pariter ac terminos ejus, per exceptiones nonnullas, commonstre-

§. XIX. Fundamentum, quo hæc studiosorum immunitas nitatur, vulgo quærunt ac ponunt, in celebri illa *Auth. Habita C. Ne filius pro patre*, argumentis tamen magis, quam verbis utuntur, dum, e securitate veniendi, abeundi quoque securitatem arguunt, ac præterea quæ, ibi de peregrinatione dicantur, ita ad commodum causæ suæ inclinant,

ut, de immunita ab arrestis, plene persuadere, sibi persuadeant, vid. JOH. GEORG. BECHTIUS, *tr. de securitate & salvo conductu*, Basil. 1612. §. 233. *sub fin. lit. d.* Sed possent hic multa regeri, quæ assertionem vulgarem dubiam redderent. Verum id operam potius dabimus, ut studiosis, abæratiss, quoad justæ æquique rationes id sinent, immunitatem illam asseramus. Pleno & quasi uno ore eam communiter largiuntur DD. ad *d. Auth.* vid. BECHTIUM. *l. c.* §. 234. REBUFFE. *de privil. stud. c. 83.* PETRUM PECKIUM, *de jure sistendi, c. 5. n. 1. p. 742. Opp.* DAV. MEVIUM, *de Arrestis, c. 8. n. 95. sqq.* Quodsi itaque huic Dd. opinioni eorumque non ubique contemnendis argumentis, egregium addas studiosorum favorem & singulare illud odium, quo arresta digna alioquin habentur. MEV. *d. l. c. 2. n. 7. sequ.* & *P. III. Decis. 315. P. 5. Decis. 388.* Pro asserenda immunitate illa, de qua hic agimus, satis dictum esse videtur. Hoc privilegium tam late patre, cum JASONE, ANGELO, ZASIO & multis aliis, putat BECHTIUS & PECKIUS, *l. l. c. c.* ut studiosi, ne in Academiis quidem, ob non solutam domus convictusque pensionem seu mercedem, vel aliam causam, detineri possent. Id, quod ita verum esse, contendit REBUFFE. uti quoque, non nullos ad laqueum condemnatos esse, viderit, ob eam causam, quod recedentium scholarium libros detinuerint. Neque interesse, ajunt, quod æs alienum ante, quam aliquis studiosus factus sit, conflatum fuerit, vel quod ille, extra Academies, contraxerit. Neæ statutum, inquiunt, quo, post solutionis terminum, debitorem in persona sisti debet, contra studiosos valere.

§. XX. Imo non minus ad parentes studiosorum extenditur illius immunitatis usura, si forte parentes filios, in Academiis, invisant. Modo tamen hi ibidem non contraxerint, nec solvere promiserint, vel longo tempore illic, in fraudem creditorum, commorati & alia ratione domicilium
loci

loci fortiti sint, PECK. *d. l. n. 3.* MEV. *d. l. de arrestis n. 102.* Concedi hoc potest, quod ad personam, non vero, quod ad res eorum attinet, atque si, pro filiis, studiosis, in Academiis, solvere debeant, debitaque sint liquida & parentes in alio territorio habitent, ubi creditores non, nisi difficulter illos convenire possunt. Quanquam rationes illæ, quas, pro favore parentum, hic adducunt, fat debiles & infirmæ sunt, cum u. gr. dicant, expedire parentibus, liberos, quos plus, quam se, diligunt, visitare, eorumque vitam & mores perquirere, item delectari parentes in visitatione filiorum, qui sunt baculi senectutis eorum, *Tobia X.* PECK. *d. l.* Sane, hæc omnia, ad immunitatem illam evincendam, nihil momenti habere, putamus. Sed, de exceptionibus, nunc quoque dicendum est, quas regula, supra tradita, patitur. Tot vero, ex communi DD. consensu, hic admittendæ censentur, ut eisdem ipsa regula plane subrui ac tolli videatur. Falli eandem statuunt, si studiosus naviter studiis suis non invigilet, sed perfunctorie & dicis causa studia colat, animum ad alia adjiciens, si delicta committat, si privilegiis suis expresse vel tacite renunciaverit, si de fuga & consilio defraudandi creditores suspectus sit, vid. PECKIUM & MEVIUM *ll. cc.* Interim, si hos excipias casus, privilegio omnino frui studiosum, existimat PECKIVS, *l. c.* licet ille vel maxime juraverit, ex Academia se non esse discessurum, nisi prius æs alienum solutum sit. Ubi tamen ille requirit, ut parentes, proprio motu, nullis hoc nomine acceptis literis precatoriis, filium ex Academia domum revocaverint, propterea, quod in omni juramento superioris autoritas excepta esse intelligatur, *C. veniens 16. X. de jurejurando.*

§. XXI. Quæ hic partim de fugæ ac fraudis suspitione, partim de jurejurando Academico, diximus, ampliorum aliquam commentationem merentur. Est enim id, in compluribus Academiis, moris, ut studiosi, jurejurando in-

terpo-

terposito, promittant, se nolle de Academia discedere, ante, quam debita, ibi contracta, solverint. Ita in juramento, quod nostratis Academiae cives praestare debent, hæc occurrunt, *Sexto, si quod debitum contraxero, ipso jure, hoc est, citra denunciationem a Magistratu Academico factam, arresti vinculo tenebor, donec solvero, aut creditori meo satisfecero.* Hoc vero id potissimum operatur, ut studiosus, qui secus faciat, veluti violator arresti, publice citari, sique non compareat, relegatione puniri, queat, MEVIUS, *P. I. Decis. 239.* COLER. *de process. execut. P. III. c. n. n. 50.* cum alioquin studiosus, post discessum ab Academia, ob solos contractus, ibi celebratos, in illa non retineat forum, nec citari amplius possit. Quemadmodum hæc omnia & singula Academiae nostrae patres conscriptos, a. 1695. in eas consilii rationes ineundas, adduxerunt, ut, de arresto, supra dicto, constituendo, Serenissimi-que Electoris consensu muniendo, cogitarent. Sed, cum postea hæc res ipsi iurijurando Academico inserta sit, quaeritur nunc, an studiosi, qui ejusmodi arrestum violant, perjurii quoque rei fiant ejusque pœnam incurrant, de qua re ex instituto agit EPHRAIMUS GERHARDUS, *disp. de crimine & pœnis perjurii.* Plurimi hoc negant, ob alternativam obligationem, quam Leges Academicæ hic important, ubi studiosi vel ad observandum id, quod jurato promiserunt, vel ad pœnam subeundam, tenerentur. Sed vereor, ut hæc sententia atque distinctio studiosorum conscientiam, in utroque foro, tranquillam & securam reddere possit, in primis, si jusjurandum, uti hic, ad specialia quædam directum sit, vid. PUFENDORF. *jus N. & G. Lib. IV. Cap. 2. §. 23.* Div. HORNIUS, *ad SCHILTERI Jus Canonicum, Lib. 1. tit. 13. §. 10. p. 122.* FRITSCH. *de Scholari peccante, c. 12.* Nec protinus hic admittenda videtur PECKII opinio, de studiosorum revocatione, ex Academiis, a parentibus facta, siquidem parentibus, qui plerumque, ob æs alie-

alienum filiorum, correi quoque debendi sunt, nulla est potestas, Academica jurisdictione superior, qua possent, contra senatus Academici Consulta ac sententias aliquid statuere, vel creditoribus jus, semel quæsitum, per imperium suum domesticum, intervertere aut penitus auferre. Verum sine dubio juramenti vis evanescit, nec in studiosum, ob arrestum violatum, citra summam injuriam, agi potest a lucrionibus, si hi non solum in illius abitum ex Academia consenserint, sed etiam solius patris fidem secuti, ejusque facta, de solvendo promissione diu acquieverint, studiosus vero interim summos facultatis suæ honores obtinuerit. Idem dicendum, si studiosus unde vivat, in Academiis, non habeat, sed, fame adactus, domum remigravit, aut, ob alias necessitatis causas, quas recenset COLER. *l. c. P. 1. c. 8. num. 93. & P. III. c. 11. num. 52.* discesserit. Quoniam juramenta ad impossibilia non producuntur, GROTIUS, *d. I. B. & P. Lib. 2. c. 13. §. 8. & 9.* PUFFENDORF. *d. I. §. 11.* UFFELMAN. *de officio hominis circa serm. p. 114. §. 12.* MOLIN. *de I. & I. Tr. 2. D. 572. num. 22.* Cum vero impossibilitas non semper simpliciter talis sit, sed ex certa suppositione oriatur, omnem moraliter possibilem operam dare oportet studiosum, ut ejusmodi vincat impossibilitatem, & quod illi facere incumbit, possibile reddat. Quare hic quoque opus est, ut ipsi creditores alimenta præbere nolint, nec honesto modo se ipsum sustentare queat studiosus.

§. XXII. Jusjurandum illud, quam arcte quoque devinciat studiosum, ne discedat, attamen non, nisi arresti cujusdam laxioris, quod vocatur *der weite Arrest*, terminos habet, neque sine justissimis & gravissimis causis in arctius mutari debet, quod appellant *den engen Arrest*,

Arrest, ubi studioso ne quidem in publicum prodire licet, sed aut custodiæ mancipatur, aut custodes ipsi domi ponuntur, aut, de museo discedere, prohibetur. Inter causas, ob quas contra studiosum, obæratum, ita interdum constitui soleat, princeps & communissima a fugæ suspicione accersi solet. Imo sunt, qui existimare non dubitant, studiosos omnes, qua tales, de fuga semper esse suspectos, adeoque illos, qui ære alieno obruti sint, & solvere nequeant, sine omni ulteriori dubitandi ratione, custodiæ mandari posse. Verum hic in universum, pro studiosis, militat non solum bonitatis, sed & illa præsumptio, quod sine culpa sua ad paupertatem redacti sint, MEV. P. 6. D. 286. num. 2. nec statim fraudandi propositum fugæ apparatus arguit, modo ceteroquin bonam fidem creditoribus commonstrare enixe laborarint, confer. D. COCCIVS, *disp. de fuga, c. 2. num. 4. & 5.* ubi de fuga creditorum late agit. Deinde, fugæ & fraudis suspicione eos vacuos esse, arbitramur, si in eadem provincia bona immobilia possideant, si beneficiis atque stipendiis fruuntur, si comprovinciales sint habeantque parentes divites, aut in dignitate constitutos. In primis vero temere non est progrediendum ad studiosos, carceri includendos, si iurandum, de non discedendo ex Academia, ante dissolutum æs alienum, præstiterint. Hoc enim iuramentum id etiam, pro studiosis, operari putamus, ut, si vel maxime domum proficisci instituant, tamen credendum esse, hoc fieri animo statim redeundi. Hic quoque addendum est, si quis, cum jam probe sciret, studiosum solvendo non esse, eidem crediderit, si debitum aut non sit liquidum, aut a legibus, primo jam intuitu, reprobatur, si creditoribus non in Academia, sed in patria solutio promissa sit, si denique parentes

tes jam convenerint, aut illorum fidem solam, nulla filio habita, secuti sint creditores &c. Contra vero, pro studiosis, verba non faciemus, si horum neutri locus sit, sed studiosi potius manifesta fugæ, atque fraudulentæ consilii indicia præbuerint, vel per vitam ante actam, vel alia ratione, u. c. si milites sint levis armaturæ, si vagabundi, de quo studiosorum genere, ex instituto agit JACOB. THOMAS. *erud. disp. de vagantibus scholaribus*, Lips. 1675. Nec tamen promiscue hic fugæ indicia sufficiunt, conf. *Ord. P. Sax. Tit. 51. pr. ibi*, *Uls: wenn einer, der nicht gnugsam besessen, oder derenthaltben aus erheblichen Ursachen verdächtig wäre, &c. de fugæ conjecturis capiundis*, vide COLER. *d. l. P. I. c. 2. n. 122. sequ.* CRAVETTA, *Conf. 847.*

§. XXIII. Quodsi studiosus, e magistratus Academici sententia, ob debita sua, carceri mendatus sit, sæpe quæritur, quis eum alere debeat, si parentes nolint, aut ipse studiosus pauper sit. Creditoribus alendi onus incumbere, communis est opinio, COLER. *de aliment. l. 1. c. 14. n. 67. sqq.* SURDUS, *de aliment. Tit. 1. qu. 71. 72.* Hoc tamen eos, credendi animo, facere intelligendum est. Quantum vero studioso, alimentorum causa, præbendum sit, non studiosi voluntas, sed judicis arbitrium definit atque determinat. Fatemur, hic multa, ob dissertationis angustos terminos, dictu necessaria, prætermittenda esse, de mediis tamen tollendi carcerem nonnihil breviter nunc dicendum erit. Carcere liberatur studiosus obærat, solutione debiti, PECK. *d. l. c. 45. num. 1.* cujus vice interdum depositio judicialis fungitur, si scilicet debita aut non videantur legitima, aut nondum penitus ad liquidum sint perducta. Neque vero hic solum æris alieni, sed & expensarum futura-

futurarum, habenda est ratio. Ac tamen depositio non sit solutio, tamen admittenda illa erit, quoties debita liquida & confessata nondum sunt. Quemadmodum ex adverso, si talia sint, nulla cautio, nec pignora, sufficiunt, sed solutionem ipsam fieri oportet, l. 4. §. 3. D. de Re judic. l. 10. D. d. pignor. l. 6. §. 1. D. quib. mod. pign. vel hypotheca solv. His rationibus adductus Serenissimus Potentissimusque Rex noster, Anno 1722. d. 20. Febr. in causa J. G. G. ad Academiam nostram ita rescripsit. **J R J E D R J E S**
AUGUSTUS, König und Churfürst ꝛc. Uns ist gebührend vorgetragen und verlesen worden, was ihr wegen J. G. G. und dessen Glaubigere unterm 16. hujus unterthänigst anhero berichtet ꝛc. ꝛc. Allermassen wir nun die in der Sache eingewandte ꝛc. Appellationes rejiciret haben; So ist hiermit unser Begehr, ihr wollet Appellanten damit abweisen, von G. auch, wenn er, seinem Erbieten nach, das Geld deponiren will, solches annehmen, ihn auf freyen Fuß stellen, und denenjenigen, so vor Tisch, Logiament, und andere Nothwendigkeiten mit Recht etwas zu fordern, das Ihrige von dem Deposito abfolgen lassen ꝛc. ꝛc.

§. XXIV. Deinde, pignoribus vel fidejussoribus idoneis datis, e carcere, dimittendus est studiosus, modo hic cavendi modus ita comparatus sit, ut creditores pari facilitate suum obtinere possint, atque per carcerem debitoris. Cogi ergo nequeunt creditores, ut, cautionis loco, hypothecas, in alio territorio constitutas, accipiant &c. Quod ad fidejussores attinet, fieri interdum solet, ut vel mater, vel comprovinciales, die Landsmannschafft, ad fidejubendum se offerant. Ejusmodi fidejussionis an velint acceptare creditores, in eorum est positum arbitrio, imo, ut easdem accipiant ob multas, quæ

quæ hic occurrunt, difficultates, illis non sumus autores. Per cessionem bonorum aliquando debitor a carcere se liberat, de qua re, ad *Tit. π. de Cessione bonorum*, ex instituto agi solet. Hoc flebile juris remedium sine dubio studiosis etiam competit, hocque fieri intelligitur, si studiosus, jurejurando interposito, asserat, se nihil bonorum, in fraudem creditorum, occultare, nihilque habere in bonis, unde solvere posset, adjecta promissione, se certo soluturum esse, quam primum ad meliorem pervenerit fortunam, *Novell. 135. c. 1. ME V. P. 4. D. 470. n. 5.* Quæritur hic, an, per pœnam relegationis solvatur carcer, si u. gr. studiosus ejusmodi pœnam, ob alias causas, mereatur, & illa executioni mandari. Ita non videtur propterea, quod pœna hæc alioquin beneficium foret studioso, si illi discedere atque abire liceret, ante, quam æs alienum solvit, & sane punirentur, sine crimine, creditores, quippe quibus jus quæsitum auferri, juris & æquitatis ratio non patitur. Quare, donec solutio debiti sit facta, differenda est relegatio. Quemadmodum hæc omnia, per rescriptum aliquod Regio. Electorale, ad Academiam nostram, maxime confirmantur, cujus hæc sunt verba, **FRZEDRICH AUGUSTUS**, König und Churfürst ꝛc. Wir haben uns gebührend vortragen, und verlesen lassen, was ihr in Schuld-Sachen C. B. eines in der St. : : : schen Denunciation mit interessirten Studiosi, Befln an einen, J. G. St. Kln, andern theils untern U. hujus allerunterthänigst anhero berichtet; Nun tragen wir zwar der von Kln folio I. eingewandten Appellation zu deferiren Bedencken, und habt ihr Appellanten dessen also zu bedeuten, begehren aber im übrigen, ihr wollet, mit Vollstreckung der wider Befln decretirten Relegation, so lange, biß derselbe dasjenige, was er zu bezahlen schuldig, abgeführt, oder deßhalben gnugsame Caution bestellet, noch anstehen;

stehen; Möchten Wir euch nicht bergen, und es geschiehet daran
Unsere Meynung. Datum Dresden am 16. Januar. Anno. 1723.
Equidem hæc singula & multa alia uberius ac latius,
quemadmodum instituti ratio postulare videtur, per-
sequi constitueramus. Verum, quia limites disputatio-
nis cujusdam egressi jam sumus, calamum hic pone-
re nunc cogimur, nobisque satis est, argumenti præ-
sentis hinc inde demonstrasse recessus, si eidem non
ubique satisfacere valverimus. Quod ultimum est B.
L. singularem in modum rogamus, ut, si qua minus
accurrate a nobis dicta sint, omnia in meliorem acci-
pere partem nosque favore suo dignari
haud gravetur.

S. D. G.

Hanack, Christian,

D. Christ. Hanaccii ... Diatribe de aere alieno studiosorum, vulgo: Vom
Schuld- und Credit-Wesen derer Studenten

Francofurti et Lipsiae 1741

Bamberg, Staatsbibliothek -- .10 F 2#7

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11400042-5

VD18 15047938-001